

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

A GUIDELINE FOR THE DEVELOPMENT OF GOOD FRIEND
CHARACTERISTICS FOR PRIMARY SCHOOL ADMINISTRATORS
IN NONTHABURI PROVINCE

พระสมุห์ยุทธนา อนุกุโธ (กรใหม่)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

พระสมุห์ยุทธนา อนุกุโธ (กรใหม่)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

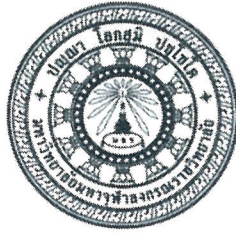
A Guideline for the Development of Good Friend
Characteristics for Primary School Administrators
In Nonthaburi Province

Phrasamu Yutthana Anudayo (Khonmai)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Educational Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พุทธบริหารการศึกษา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(พระครูโอภาสพนทกิตติ, ดร.)

ประธานกรรมการ

(รศ. ดร.อำนวย เดชชัยศรี)

กรรมการ

(รศ. ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

กรรมการ

(ดร.พีรวัฒน์ ชัยสุข)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รศ. ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

ประธานกรรมการ

ดร.พีรวัฒน์ ชัยสุข

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระสมุห์ยุทธยา อนุกโย)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

ผู้วิจัย : พระสมุห์ยุทธนา อนุกโย (กรใหม่)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธบริหารการศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย พธ.บ. (การบริหารการศึกษา),
M.Ed. (Educational Guidance), Ph.D. (Educational
Administration)

: ดร.พีรวัฒน์ ชัยสุข พธ.บ.(รัฐศาสตร์) ศษ.ม.(การศึกษาผู้ใหญ่และ
การศึกษาต่อเนื่อง) พธ.ด. (พุทธบริหารการศึกษา)

วันที่สำเร็จการศึกษา : ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักกัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ๒) เพื่อศึกษาหลัก และวิธีใช้กัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ๓) เพื่อเสนอแนวทางการใช้หลักกัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี โดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๐๑ คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เอกสารและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๕ รูป/คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผลการวิเคราะห์สภาพการใช้หลักกัลยาณมิตรในการบริหารการศึกษา โดยรวม ๗ ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านนำเคารพ รองลงมาได้แก่ ด้านรู้จักพูดให้ได้ผล ด้านเป็นที่รัก ด้านน่ายกย่อง ด้านอดทนต่อถ้อยคำ แลลงเรื่องล้อลี้กได้ และข้ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล ตามลำดับ

๒. หลักการและวิธีใช้กัลยาณมิตรสำหรับการจัดการบริหารงานมีระบบในการทำงานดีมีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพและสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานสำเร็จด้วยความภูมิใจที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัดรู้จักพูดเจรจาให้ทุกฝ่ายเข้าใจกัน อธิบายเหตุผลด้วยวาจาที่ไพเราะอ่อนหวาน และยินดีรับฟังปัญหาในด้านการบริหารจัดการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความทุ่มเทการยอมรับฟัง

ทุกฝ่าย วิเคราะห์ข้อมูลซับซ้อนให้เข้าใจได้ ชัดเจนแจ่มแจ้ง มีแนวคิดใหม่ๆ สามารถอธิบายเข้าใจและนำมาปฏิบัติได้

๓. แนวทางการใช้หลักกัลยาณมิตรในการบริหารการศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียน
 ประถมศึกษาสังเคราะห์ได้ดังนี้ ๑) จัดบุคคลให้เหมาะสมกับงาน ๒) มีมนุษยสัมพันธ์ ๓) มีเหตุผลในการบริหารงาน ๔) ยอมรับความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา ๕) สงเคราะห์บุคลากรด้วยหลักกัลยาณมิตร ๖) ยุติธรรมไม่ลำเอียงต่อการบริหารงานซึ่งสอดคล้องกับองค์ความรู้คุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารที่ดี

Thesis Title : A Guideline for the Development of Kalayanamitta Characteristics for Primary School Administrators In Nonthaburi Province

Researcher : Phrasamu Yutthana Anudayo (Khonmai)

Degree : Master of Arts (Educational Administration)

Thesis Advisory Committee

: Assoc.Prof.Dr.Suddhipong Srivichai,
B.A. (Educational), M.Ed. (Educational Guidance),
Ph.D. (Educational Administration)

: Dr.Peravat Chaisuk
B.A. (Public Administration), M.Ed. (Non formal Education)
Ph.D. (Educational Administration)

Date of Graduation : March 11, 2019

Abstract

The objectives of this research were; 1) to study state of Kalayanamitta principle application in educational administration of primary school administrators in Nonthaburi province, 2) to study principles and application of Kalayanamitta in educational administration of primary school administrators in Nonthaburi province, and 3) to propose a guideline of application of Kalayanamitta in educational administration of primary school administrators in Nonthaburi province. The mixed research methods were used in the study. The quantitative data were collected by questionnaires from 201 samples and analyzed by frequency, mean, percentage, and standard deviation. The qualitative data were obtained from documents and in-depth interviews with 5 key-informants and then analyzed by content analysis.

The results of the study found that:

1. The state of application of Kalayanamitta in educational administration of primary school administrators in Nonthaburi province in 7 aspects was at a high level totally. The highest level started at Esteemable, respectively followed by Being a counselor, Lovable, Adorable, Being a patient listener, Able to deliver deep discourses, and Never exhorting groundlessly.

2. Principles and application of Kalayanamitta in educational administration, Kalayanamitta could increase and enhance work motivation through conversations and explanations with reasons, kindly speech, attention, information analysis, new ideas, and new applicable process.

3. A guideline for Kalayanamitta application in educational administration of primary school administrators in Nonthaburi province was as follows; 1) Recruit suitable and qualified personnel in work, 2) Good human relations, 3) Administration based on reasons, 4) Respect different opinions, 5) Assist subordinates according to Kalayanamitta principles, and 6) Justice in administration.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี” สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีก็เนื่องด้วยได้รับความเมตตาช่วยเหลือจาก คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ คือ รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.พีรวัฒน์ ชัยสุข กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำด้วยดีตลอดมา ตั้งแต่เริ่มต้นจนทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณคณะกรรมการสอบป้องกันทุกรูปทุกท่านที่ได้สละเวลาตรวจสอบวิทยานิพนธ์ และให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มและผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ทุกท่านที่เมตตาให้คำชี้แนะอันเป็นข้อมูลสำคัญแก่การวิจัยครั้งนี้

ขอบคุณคณะผู้บริหารและคณะครู ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ทั้ง ๑๕ แห่ง ทุกท่านที่เมตตาแก่ผู้วิจัยได้เสียสละให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคณะผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือทุกประการจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ประสบความสำเร็จด้วยดี

คุณประโยชน์คุณงามความดีอันเกิดจากวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยขอบบอบูชาเป็น กตเวทิตาคุณ แต่คุณ ครูอาจารย์ และผู้ที่ช่วยสนับสนุนการในการวิจัยครั้งนี้ทุกท่าน

พระสมุห์ยุทธนา อนุทโย (กรใหม่)

๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภูมิ	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์และอักษรย่อ	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้รับ	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร	๘
๒.๒ หลักกัลยาณมิตร	๑๙
๒.๓ แนวทางการใช้หลักกัลยาณมิตรในการบริหารการศึกษา	๒๘
สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ทั้ง ๗ ประการ	
๒.๔ ประวัติความเป็นมาโรงเรียน	๔๔
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๒
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๖
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๕๘
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๕๘
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕๙
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๐
๓.๔ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๑

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๑
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๑
๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๒
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๖๓
๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพความคิดเห็นของนักเรียนต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะ กัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี	๖๔
๔.๒ ผลการศึกษาหลัก และวิธีใช้กัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี	๗๕
๔.๓ เสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี	๘๓
๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๘๕
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๘๖
๕.๒ อภิปรายผล	๙๑
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๙๙
บรรณานุกรม	๑๐๑
ภาคผนวก	
ภาคผนวก (ก) แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๐๗
ภาคผนวก (ข) รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือวิจัย และหนังสือติดต่อส่วนงาน	๑๒๕
ภาคผนวก (ค) ภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๑๓๙
ประวัติผู้วิจัย	๑๔๑

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓.๑	ตารางประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๐
๔.๑	จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ โดยจำแนกตามเพศ	๖๔
๔.๒	จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ จำแนกตามอายุ	๖๔
๔.๓	จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา	๖๕
๔.๔	จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ จำแนกตามตำแหน่ง	๖๕
๔.๕	จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน	๖๖
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ภาพรวม ๗ ด้าน	๖๗
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี ด้านเป็นที่รัก (ปิโย)	๖๘
๔.๘	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี ด้านนำเคารพ (ครุ)	๖๙
๔.๙	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี ด้านนำยกย่อง (ภาวนีโย)	๗๐
๔.๑๐	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี ด้านรู้จักพูดให้ได้ผล (วตตะ)	๗๑

- ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี ด้าน
อดทนต่อถ้อยคำ (วจนกขโม) ๗๒
- ๔.๑๒ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี ด้าน
แถลงเรื่องล้าลึกได้ (คมกริณจ กถ กตดา) ๗๓
- ๔.๑๓ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี ด้านไม่
ชักนำในเรื่องเหลวไหล (โน จฐฐาเน นิโยชเย) ๗๔

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๗
๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๘๕

คำอธิบายสัญลักษณ์และอักษรย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์นี้ อ้างอิงจากพระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยได้กล่าวถึงแหล่งที่มา / เล่ม / ข้อ / และหน้า ตามลำดับ เช่น ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๑๙๖ หมายถึง ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ ๑๑ ข้อที่ ๓๐๕ หน้า ๑๙๖

พระสุตตันตปิฎก

ขุ.ธ. อิติวุตตกะ	(ไทย) = สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค	(ภาษาไทย)
ส.ส.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย ธรรมบท	(ภาษาไทย)
อง. ติก.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.สุตตก.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย ธรรมบท	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและการศึกษามีผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาประเทศ ประเทศชาติจะมีการพัฒนาที่ยั่งยืนได้นั้น ประชากรในประเทศต้องได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ประเทศที่ประชากรได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ จะมีทางเลือกในการพัฒนาประเทศมากกว่าเสมอ การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับประเทศ จึงมุ่งพัฒนาศักยภาพของคนในสังคมให้เกิดความรู้ ทักษะ มุมมอง และค่านิยม ซึ่งเป็นปัจจัยหลักชี้้นำและจูงใจให้บุคคลแสวงหาและสามารถดำเนินชีวิตในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากสภาวะการดำรงชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันมีความซับซ้อนมากขึ้น^๑

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ(ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๖ ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^๒ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๖๑ ซึ่งมีวิสัยทัศน์ที่ให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยมีการปฏิรูปการศึกษา และการเรียนรู้อย่างเป็นระบบใน ๓ ประเด็นหลัก คือ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการการศึกษา และยังได้กำหนดกรอบแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาไว้ ๔ ประการ ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ การพัฒนาสถานศึกษายุคใหม่ และการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ประกอบกับกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ ในโรงเรียนทั่วประเทศ การจัดการศึกษา

^๑ ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์, “การพัฒนารูปแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”, วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (สาขาวิชาพัฒนศึกษา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๒๗.

^๒ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓,
(กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๕๓), หน้า ๓.

ขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา ๒๕๕๓ เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สอดคล้องตามจุดเน้นของการปฏิรูปการศึกษาและมีแผนการดำเนินงานอย่างมีระบบ ชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้มีการเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสำหรับเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลสู่การเพิ่มคุณภาพผู้เรียน^๓

สภาพสังคมที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติปฏิบัติตนขาดศีลธรรม ขาดคุณธรรมจริยธรรมไม่น้อย ดังจะพบเห็นจากข่าวหนังสือพิมพ์หรือสื่ออื่นๆ อยู่บ่อย เช่น ผู้บริหารโรงเรียนทุจริตการซื้อวัสดุรายหัวนักเรียน มีแต่รายการซื้อแต่ไม่มีของ ทุจริตการดำเนินโครงการอาหารกลางวัน ไม่ทำอาหารกลางวันให้นักเรียนรับประทานโดยนำเงินไปซื้อของอย่างอื่นบ้าง เอาไปใช้จ่ายส่วนตัวบ้าง หรือทำอนาจารนักเรียน ฯลฯ^๔ รวมทั้งผู้บริหารยังขาดการจัดการหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสม ขาดการนำมามาตรฐานคุณภาพที่เหมาะสมไปใช้ ขาดกระบวนการผลิตและการฝึกอบรมบุคลากรอย่างต่อเนื่องเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ขาดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ^๕ ดังนั้น การบริหารการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเจริญต่อคุณภาพของผลิตทางการศึกษาและต่อการพัฒนาทุกๆ ด้านของมนุษย์ที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติ เพราะถ้าหากไม่มีการบริหารแล้วการดำเนินงานของสถานศึกษาอาจจะต้องพบกับอุปสรรคมากมายจนไม่สามารถดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้^๖ ผู้บริหารที่จะทำงานได้สัมฤทธิ์ผลและสำเร็จตามเป้าหมายของหน่วยงานนั้นๆ จะต้องมีความรู้หรือหลักธรรมของพระพุทธศาสนาในการบริหารงาน คุณธรรมนั้นไม่ใช่เพียงฝึกฝนให้มีเป็นเพียงความรู้ โดยสามารถจำได้ อธิบายได้ แต่ต้องฝึกฝนให้มีเป็นความรู้ โดยตระหนักได้ว่าอะไรดี อะไรไม่ควร และปฏิบัติ ในทางที่ดีที่ควรให้เป็นปกติวิสัย ในการฝึกฝนคุณธรรมนั้นพึงใช้สิ่งโน้มนำให้คุณธรรมต่ำลง ได้แก่ ความไม่ซื่อตรงต่อตนเอง ซึ่งอาจเป็นการวินิจฉัยเข้าข้างตนเองว่าสิ่งที่ทำไปนั้นไม่ผิด หรือโยนความผิดให้ผู้อื่น หรือภัยให้แก่ตนเองในการทำ

^๓ ดุษฎี กระพ้อ, “ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในฝัน อำเภอบ้านโป่งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑”, *งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, (คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๖), หน้า ๒.

^๔ ชรินทร์ หงษ์ทอง, “รูปแบบพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามตัวบ่งชี้มาตรฐานที่ ๑๙ ในทัศนะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพภายนอก”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๘), หน้า ๑.

^๕ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, *ภาพอนาคต & กลยุทธ์ เราจะใช้ ICT เพื่อสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนได้อย่างไร*, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, ๒๕๕๓), หน้า ๕.

^๖ ศิริพงษ์ เสาภายน, *หลักการบริหารการศึกษา: ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บึก พอยท์, ๒๕๕๘), หน้า ๑๔.

ผิด โดยหวังทำดีชดเชยเมื่อภายหลังหรือยกเว้นให้แก่ตนเองด้วยความรู้สึกที่ว่า ทำผิดครั้งเดียวไม่เป็นไร หรือมองเห็นศีลธรรมเป็นสำหรับคนอื่นหรือเกี่ยงให้คนอื่นประพฤติดีเสียก่อน^๗

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารการศึกษาตามหลักกัลยาณมิตรเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับสถานศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี เขต ๑ ว่าผู้ที่มีส่วนในการบริหารการศึกษาได้บริหารการศึกษาตามหลักกัลยาณมิตรมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้นำผลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารการศึกษาตามหลักกัลยาณมิตรในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างถูกต้อง เหมาะสม เพื่อประโยชน์สุขของสถานศึกษาและสังคมต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อวิจัยคุณลักษณะกัลยาณมิตรของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาหลักและวิธีใช้กัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

๑.๒.๓ เพื่อเสนอแนวทางการใช้หลักกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สภาพการใช้หลักกัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกันอย่างไร

๑.๓.๒ หลัก และวิธีใช้กัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ แนวทางการใช้หลักกัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ควรเป็นอย่างไร

^๗ กระทรวงศึกษาธิการ, นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร: อู่การพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๒๖.

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการใช้หลักกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาโดยทบทวนเอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแนวทางการพัฒนาการใช้หลักกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ได้แก่ ๑. ปิโย เป็นที่รัก ๒. ครู นำเคารพ ๓. ภาวนีโย นำเจริญใจ ๔. วตตารูจักพูดให้ได้ผล ๕. วณกขโม อุดหนุนต่อถ้อยคำ ๖. คมภีรณจ กถ กตดา แกล้งเรื่องล้าลึกได้ ๗. โนจฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำในอฐาน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น ๒ ตัวแปร ซึ่งประกอบด้วย

๑. ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ปัจจัยพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน

๒. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ และหลักกัลยาณมิตร ๗ ด้าน คือ ๑. ด้านเป็นที่รัก ๒. ด้านนำเคารพ ๓. ด้านน่ายกย่อง ๔. ด้านรู้จักพูดให้ได้ผล ๕. ด้านอุดหนุนต่อถ้อยคำ ๖. ด้านแกล้งเรื่องล้าลึกได้ ๗. ด้านไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีจำนวน ๓๒ โรงเรียน ผู้วิจัยเลือก ๑๕ โรงเรียน ซึ่งมีจำนวนบุคลากรทั้งหมด ๔๐๕ คน โดยจำแนกเป็นผู้บริหาร ๑๙ คน ครู ๓๕๙ คน และเจ้าหน้าที่ ๒๗ คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ในโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๑๕ โรงเรียน รวมจำนวน ๔๐๕ คน จึงใช้วิธีการสุ่มหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane)^๔ และได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๐๑ คน

^๔ Yamane, Taro. (1967), Statistics : An Introductory Analysis. 2nd ed. New

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ในการศึกษาวิจัย คือ โรงเรียนทั้ง ๑๕ แห่ง ของจังหวัดนนทบุรี เขต ๑

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึง ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ รวมระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในทุกด้าน ที่เกิดจากบุคลากรหลายๆ คนร่วมมือกันบริหารจัดการ โดยใช้กระบวนการทางการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยวิธีการจัดการองค์การที่เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาหรือหน่วยงานแต่ละแห่ง

การบริหารการศึกษาตามหลักกัลยาณมิตร หมายถึง การดำเนินการบริหารและการจัดการศึกษาตามอำนาจหน้าที่ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนและเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดี โดยยึดหลัก ๗ ด้าน ดังนี้

๑) ด้านเป็นที่รัก หมายถึง การเข้าถึงจิตใจของศิษย์ โดยสร้างความรู้สึกลึกซึ้งสนทนกันเอง ประสานใจต่อศิษย์ มีความสงสารเอ็นดูเด็ก ชื่นชมศิษย์เมื่อได้ดี ยกย่องเชิดชูให้เป็นที่ปรากฏเป็นกำลังใจ และวางตนเป็นกลางอยู่ในความไม่ลำเอียง

๒) ด้านน่าเคารพ หมายถึง การประพฤติตนสมแก่ฐานะ มีความเชื่อในทางที่ชอบ มีความเพียร มีความระลึกได้ มีความรู้สึกตัวในการพูด การกระทำ การคิดให้รอบคอบ มีสติ ใจแน่วแน่มั่นคง ในสิ่งที่ตนทำ และรู้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว อะไรควรทำ และอะไรควรละเว้น

๓) ด้านน่ายกย่อง หมายถึง การมีความรู้ทางปัญญาที่แท้จริง และเป็นผู้ฝึกฝนปรับปรุงตนอยู่เสมอ เป็นที่น่ายกย่อง เป็นแบบอย่างของศิษย์

๔) ด้านรู้จักพูดให้ได้ผล หมายถึง การรู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำ ว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี

๕) ด้านอดทนต่อถ้อยคำ หมายถึง การพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ซักถาม แม้จุกจิก ตลอดจนคำล่วงเกิน และคำตักเตือนวิจารณ์ต่างๆ สามารถอดทนฟังได้ ไม่เบื่อง่าย ไม่เสียอารมณ์

๖) ด้านแถลงเรื่องล้าลึกได้ หมายถึง การแถลงเรื่องที่ลึกซึ้งได้ โดยอธิบายหรือชี้แจงเรื่องต่างๆ ที่ยุ่งยากลึกซึ้งให้เข้าใจได้ และสอนศิษย์ให้รู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปได้

๗) ด้านไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล หมายถึง การแนะนำศิษย์ให้รู้จักในทางที่ถูกที่ควร ไม่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย หรือเรื่องที่เหลวไหลต่างๆ

สถานศึกษา หมายถึง หน่วยงานตามกฎหมายที่มีหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

ระดับประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้น ป.๑ จนถึง ป.๖

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายต่างๆ ในสถานศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี เขต ๑

ครู หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่สอนในสถานศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี เขต ๑

เจ้าหน้าที่ หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนการเรียนการสอนในสถานศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๖.๑ ได้ผลการศึกษาสภาพการใช้หลักกัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

๑.๖.๒ ได้ผลการศึกษาหลัก และวิธีใช้กัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

๑.๖.๓ นำเสนอแนวทางการใช้หลักกัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

๒.๑.๑ ความหมายของการบริหาร

๒.๑.๒ ทฤษฎีการบริหาร

๒.๑.๓ ภารกิจของการบริหารการศึกษา

๒.๑.๔ หน้าที่ของผู้บริหาร

๒.๒ หลักกัลยาณมิตร

๒.๓.๑ ความหมายกัลยาณมิตร

๒.๓.๒ ลักษณะของกัลยาณมิตร

๒.๓.๓ คุณสมบัติกัลยาณมิตร

๒.๓ แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ทั้ง ๗ ประการ

๒.๓.๑ ปิโย น่ารัก คือ เข้าถึงจิตใจ

๒.๓.๒ ครุ น่าเคารพ คือ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ

๒.๓.๓ ภาวนีโย น่าเจริญใจ คือ มีความรู้จริง

๒.๓.๔ วตตา รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จัดพูดชี้แจงให้เข้าใจ

๒.๓.๕ วจนกุโหม ทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา

๒.๓.๖ คมกิริณญ ถนอ กตดา คือ กล่าวชี้แจงเรื่องล้าลึก ชับซ้อนให้เข้าใจได้

๒.๓.๗ โน จมฺฐาเน นิโยชเย คือ ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย

๒.๔ ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

พนัส หันนาคินทร์ กล่าวถึง ผู้บริหาร ไว้ว่า คือ การบริหารเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารใช้อำนาจและทรัพยากรต่างๆ เช่น คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ที่มีอยู่หรือคาดว่าจะมี จัดการดำเนินงานของโรงเรียนให้ดำเนินไปสู่จุดหมายที่ต้องการ การบริหารโรงเรียนประกอบไปด้วย ผู้นำอันสำคัญยิ่ง คือ ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งหมายถึงบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจ โดยมอบอำนาจบังคับบัญชามาพร้อมกับความรับผิดชอบ บุคคลเหล่านี้ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียนซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการหรืออำนวยการให้งานต่างๆ ในโรงเรียนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้^๑

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ กล่าวถึง ผู้บริหาร ไว้ว่า คือ ผู้บริหารจำเป็นต้องแสดงความเป็นผู้นำ ในบทบาทต่างๆ ซึ่งเป็นความสามารถในการบริหารโรงเรียน ได้สรุปไว้ดังนี้

๑. บทบาทเป็นผู้กำหนดทิศทางทางปฏิบัติงาน (Direction setter) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการชี้แจง ทำ ความเข้าใจเขียนวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน ต้องมีความรู้ และทักษะในระบบการจัดสรรงบประมาณแบบโครงการ และการบริหารงานโดยยึดวัตถุประสงค์และผลงาน

๒. บทบาทเป็นผู้กระตุ้นความเป็นผู้นำ (Leader catalyst) ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถสูงในการจูงใจ กระตุ้น และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในองค์กร มีทักษะในกระบวนการกลุ่ม

๓. บทบาทเป็นนักวางแผน (Planner) จะต้องมีความสามารถในการคาดคะเนในอนาคต เตรียมบุคลากรให้พร้อมในการรับมือกับสิ่งใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้น จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการวางแผน

๔. บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ (Decision maker) บทบาทนี้ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีต่างๆ ของการตัดสินใจ และมีความสามารถในการตัดสินใจ

๓. บทบาทเป็นผู้จัดองค์การ (Organizer) ผู้บริหารจำเป็นต้องออกแบบขยายงานและกำหนดโครงสร้างขององค์การขึ้นใหม่ ดังนั้นจำเป็นต้องเข้าใจพลวัตขององค์การ และพฤติกรรมขององค์การด้วย

๖. บทบาทเป็นผู้เปลี่ยนแปลง (Change manager) ผู้นำ จะต้องนำ การเปลี่ยนแปลงมาสู่สถาบัน เพื่อเพิ่มพูนคุณภาพของสถาบัน รู้ว่าจะเปลี่ยนอะไร เปลี่ยนอย่างไร และควรเปลี่ยนในสถานการณ์ใด

^๑พนัส หันนาคินทร์, หลักการบริหารโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, ๒๕๕๔), หน้า ๕๘.

^๒เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, ผู้นำ แบบแลกเปลี่ยนและผู้นำ แบบเปลี่ยนสภาพ, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๕๔), หน้า ๓๑-๓๓.

๗. บทบาทเป็นผู้ประสานงาน (Co-ordinator) ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจรูปแบบการปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์ เข้าใจเครือข่ายของการสื่อสาร รู้จักวิธีนิเทศงานที่พึงปรารถนาเข้าใจระบบรายงานที่ดี จึงจะสามารถประสานกิจกรรมต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๘. บทบาทเป็นผู้สื่อสาร (Communicator) ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการสื่อสาร ทั้งด้วยคำพูดและการเขียน รู้จักใช้สื่อต่างๆเพื่อการสื่อสาร และควรจะสามารถในการประชาสัมพันธ์

๙. บทบาทเป็นผู้แก้ไขความขัดแย้ง (Conflict manager) เนื่องจากความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ผู้บริหารจะต้องเข้าใจสาเหตุของความขัดแย้ง จะต้องมีความสามารถในการต่อรอง โกล่เกลี่ย จัดการกับความขัดแย้ง และแก้ปัญหาความขัดแย้ง

๑๐. บทบาทเป็นผู้แก้ปัญหา (Problems manager) เนื่องจากปัญหาทั้งหลายไม่จำเป็นต้องลงเอยด้วยความขัดแย้ง ปัญหาจึงมีความหมายกว้างกว่าความขัดแย้ง ผู้นำต้องมีความสามารถในการวินิจฉัยปัญหา แก้ปัญหา

๑๑. บทบาทเป็นผู้จัดระบบ (System manager) ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ระบบและขบวนการที่เกี่ยวข้อง จะต้องเข้าใจในการนำ ทฤษฎีทางการบริหารไปใช้ประโยชน์

๑๒. บทบาทเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน (Instructional manager) ผู้บริหารจะต้องเข้าใจระบบการเรียนรู้ การเจริญและพัฒนาการของมนุษย์ เข้าใจทฤษฎีการสร้างและพัฒนาหลักสูตร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษา

๑๓. บทบาทเป็นผู้บริหารบุคคล (Personal manager) ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในเทคนิคการเป็นผู้นำ การเจรจาต่อรอง การประเมินผลงาน และการปฏิบัติงานของบุคคล

๑๔. บทบาทเป็นผู้บริหารทรัพยากร (Resource manager) และผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการบริหารเงิน แลงบประมาณ สามารถในการบริหารวัสดุ ครุภัณฑ์ การก่อสร้าง การบำรุงรักษา ตลอดจนหาการสนับสนุนจากภายนอก

๑๕. บทบาทเป็นผู้ประเมินผล (Appraiser) ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการประเมินความต้องการ การประเมินระบบ วิธีการทางสถิติ และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

๑๖. บทบาทเป็นนักประชาสัมพันธ์ (Public realtors) และจะต้องมีทักษะในการสื่อความหมาย รู้จักสร้างภาพพจน์ที่ดี รู้จักพลวัตของกลุ่ม รู้จักและเข้าใจการเผยแพร่ข่าวสารด้วยสื่อและวิธีการต่างๆ

๑๗. บทบาทเป็นประธานในพิธีการ (Ceremonial head) เป็นบทบาทที่จำเป็นยิ่งอย่างหนึ่งของผู้บริหาร ซึ่งจำเป็นจะต้องใช้ความสามารถในบทบาทต่างๆ ที่กล่าวมาเพื่อแสดงบทบาทนี้

โดยสรุป ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการโรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑ จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีความเพียบพร้อม

ด้วยคุณสมบัติถูกต้องตามหลักกัลยาณมิตรธรรม คือ น่ารัก น่าเคารพ น่าเจริญใจ รู้จักพูดให้ อุดหนุน พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษาชี้แจงเรื่องล้าลึก ซักซ่อนให้เข้าใจได้และไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย

๒.๑.๑ ความหมายของการบริหาร

การจัดการหรือการบริหารนั้น มีผู้รู้หลายท่านได้ให้ความหมายไว้โดยรวม การจัดการและการบริหาร มีความหมายเหมือนกันหรือใช้แทนกันได้ ซึ่งการจัดการหรือการบริหารนั้น หมายถึง กระบวนการร่วมกันทำงานของกลุ่มคนอันอาศัยศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรโดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่คือ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ ทั้งในและนอกองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการมีองค์ประกอบหลัก ดังนี้

๑. ความเป็นศาสตร์และศิลป์ในตัวเอง

๒. ต้องอาศัยทรัพยากรหรือปัจจัยต่าง ๆ เช่น คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น มาใช้ในการบริหาร

๓. การจัดการเป็นการดำเนินงานของกลุ่มคนที่มีวัตถุประสงค์ไปในทิศทางเดียวกัน

มัลลิกา ต้นสอน ได้ให้ความหมายของการบริหาร (Administration) ว่าหมายถึง การ

กำหนดแนวทางหรือนโยบาย การสั่งการ การอำนวยความสะดวก และการสนับสนุน และการตรวจสอบให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ^๓

สิริภพ เหล่าลาภะ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหารไว้ ๒ นัย คือ ๑. คำว่าบริหาร มาจากภาษาบาลีว่า ปริหาร มาจากศัพท์ว่า ปริ แปลว่า รอบ และ หรฺ ธาตุในความนำไป ดังนั้น คำว่า บริหาร จึงแปลว่า นำไปโดยรอบ อีกจำนวนหนึ่ง คำว่า บริหาร แปลว่า อ้อมหนี, หลีกหนี, หลบหนี ดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปณฺห ปริหริตุ สมตฺถเณ” แปลว่า ผู้สามารถเพื่อการอ้อมหนี หลีกหนี หลบ ซึ่งปัญหา หรือแปลว่า ผู้สามารถบริหารปัญหา และนำปัญหาไปโดยรอบ หรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป ๒. คำว่า บริหาร แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า Administer และ Administration แปลความหมายคือ การปกครอง ดำเนินการ อำนาจการ จัดการ จัดให้ วาง ส่งเสริม และบำรุง^๔

พะยอม วงศ์สารศรี ได้กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์กร การตระหนักถึง ความสามารถ ความถนัด ความต้องการและความมุ่งหวังด้านความ

^๓ มัลลิกา ต้นสอน, *การจัดการยุคใหม่*, (กรุงเทพมหานคร: เอ็กสเปอร์เน็ท จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๑๐.

^๔ สิริภพ เหล่าลาภะ, *พุทธศาสตร์การเมือง*, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๐.

เจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วยองค์การจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้^๕

เสนาะ ตียะว ได้กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง^๖

พิทยา บวรวัฒนา ได้กล่าวว่า การบริหารเป็นเรื่องของการนำเอากฎหมายและนโยบายต่าง ๆ ไปปฏิบัติให้เกิดผล ซึ่งเป็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะทำงานด้วยความเต็มใจด้วยความเที่ยงธรรมและอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้^๗

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ ได้กล่าวว่า กระบวนการบริหารเกิดได้หลายแนวคิด เช่น โปสด์คอร์บ (POSDCORB) เกิดจากแนวคิดของลูเธอร์ กุลลิค Luther Gulick และลินดอล เออร์วิค Lyndall Urwick ประกอบด้วยขั้นตอนการบริหาร ๗ ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารบุคคล (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) ขณะที่กระบวนการบริหารตามแนวคิดของเฮนรี ฟาโยล Henry Fayol ประกอบด้วย ๓ ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุมงาน (Controlling) หรือรวมเรียกว่า พอคค์ (POCCC)^๘

ศจี อนันต์นพคุณ ได้กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คน ขึ้นไป นำทั้งศาสตร์และศิลป์ มาใช้ในการทำงานร่วมกัน เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยการบริหารอย่างเหมาะสมและใช้กระบวนการบริหารอย่างมีระบบ^๙

สมยศ นาวิการ ได้กล่าวว่า การบริหารตามแบบของ ลูเธอร์ กุลลิค Luther Gulick ไว้ว่า การบริหารเป็นศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารย่อมจะให้ความรู้ที่เชื่อถือได้กับผู้บริหารว่าต้องทำอะไรภายในสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ และช่วยให้พวกเขาคาดคะเนถึงผลลัพธ์ของการกระทำของพวกเขาได้^{๑๐}

^๕ พะยอม วงศ์สารศรี, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร: พรานนกการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๓๖.

^๖ เสนาะ ตียะว, **หลักการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๓.

^๗ พิทยา บวรวัฒนา, **การบริหารเชิงบูรณาการ**, (นนทบุรี: สำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

^๘ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, **การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น: สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย**, (กรุงเทพมหานคร: โฟร์เพช, ๒๕๔๕), หน้า ๓๙.

^๙ ศจี อนันต์นพคุณ, **กลวิธีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ**, (สงขลา: ชลบุตรกราฟฟิค, ๒๕๔๘), หน้า ๓.

^{๑๐} สมยศ นาวิการ, **การบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๔๔), หน้า ๑๘.

จากการศึกษาความหมายของการบริหารสามารถสรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบโดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรในองค์กรทุกคน เพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๑.๒ ทฤษฎีการบริหาร

ทฤษฎีของการบริหารเป็นศาสตร์ที่มีองค์ประกอบของความรู้ หลักและกฎเกณฑ์ที่นำมาจากศาสตร์สาขาต่างๆ เพื่อไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการบริหารแล้วนำไปสู่การปฏิบัติจริง การบริหารที่จะประสบผลสำเร็จได้นั้น ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถประสบการณ์และทักษะของผู้บริหาร การประยุกต์เอาทฤษฎีต่างๆ เกี่ยวข้องกับการบริหารไปสู่การปฏิบัติจริงให้ได้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม นับว่าเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ซึ่งนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่าน ได้เสนอทฤษฎีของการบริหารที่น่าสนใจดังนี้

เทเลอร์ (Taylor) ได้กล่าวถึง การบริหารเชิงวิทยาศาสตร์^{๑๑}ไว้ดังนี้

๑. หลักเรื่องเวลา ถือว่า เป็นการวัดความสามารถในการผลิต โดยการจัดเวลาในการผลิต และการตั้งเวลามาตรฐานสำหรับการผลิตทั้งหมด ซึ่งการวัดผลผลิตของการทำงานนั้น ถ้าจะวัดให้ถูกต้อง ต้องใช้เวลาเป็นเครื่องตัดสิน และควรมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของเวลาที่ควรใช้ในการทำงานแต่ละอย่างหรือประเภทด้วย

๒. หลักการกำหนดหน่วยค่าจ้าง ค่าจ้างสำหรับบุคลากรนั้นต้องเหมาะสมกับผลงานและอัตราค่าจ้างนั้นพิจารณาโดยยึดหลักเกณฑ์ข้อ ๑ นอกจากนั้นผู้ปฏิบัติงานควรได้ทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเองมากที่สุด

๓. หลักการแยกงานวางแผนออกจากงานปฏิบัติ คือ ฝ่ายบริหารควรทำหน้าที่ด้านการวางแผนและประสานงาน เพื่อให้ฝ่ายปฏิบัติงานทำงานได้อย่างคล่องตัว มีประสิทธิภาพ ไม่ควรให้ฝ่ายปฏิบัติงานเป็นฝ่ายรับผิดชอบในการคิดและวางแผนงานในการทำงาน ฝ่ายบริหารควรวางแผนโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการ เวลาและข้อมูลอื่นๆ ตามหลักเกณฑ์ในข้อ ๑ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการผลิต การปฏิบัติงานนั้นจะต้องสะดวกรวดเร็วขึ้นทันเหตุการณ์นอกจากนั้นการทำงานต้องมีระบบและวิธีการที่เหมาะสม

๔. หลักการทำงานโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ถือว่า วิธีการของการทำงานควรจะถูกกำหนดโดยฝ่ายบริหาร ฝ่ายบริหารควรจะเป็นผู้รับผิดชอบ (ไม่ใช่ฝ่ายปฏิบัติงาน) ในการจัดวิธีการทำงาน แสวงหาวิธีและเทคนิคทางวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมและดีที่สุดมาใช้ และฝ่ายบริหารต้อง

^{๑๑}เทเลอร์ (Taylor), อ้างใน ภารดี อนันต์นาวี, หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา, (ชลบุรี: บริษัทสำนักพิมพ์มนตรี จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๑๕.

ฝึกอบรมให้แก่ผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้และความสามารถอย่างเหมาะสมในการทำงานตามเทคนิคนั้นๆ โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ได้ผลผลิตสูงสุด

๓. หลักการควบคุมงานโดยฝ่ายบริหารถือว่า ฝ่ายบริหารควรได้รับการฝึกอบรมในด้านการบริหารซึ่งตั้งอยู่บนหลักการของวิทยาศาสตร์ และสามารถประยุกต์หลักวิทยาศาสตร์มาใช้ในการจัดการและการควบคุมให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้นและฝ่ายบริหารต้องเป็นฝ่ายควบคุมการทำงานของฝ่ายปฏิบัติงานด้วย

๖. หลักการจัดระเบียบการปฏิบัติงาน มีการพิจารณานำหลักการบริหารแบบทหารมาใช้ ควรมีการจัดองค์การให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและทำงานอย่างประสานสัมพันธ์กันระหว่างแผนการต่างๆ ในองค์กรนั้น โดยยึดถือความเคร่งครัดในระเบียบวินัยในการส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงาน

คริส อาร์กิริส (Chris Argyris) กล่าวว่า ทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้^{๑๒}คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น คือ สมาชิกในองค์กรย่อมมีความปรารถนาที่จะได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการบริหารงานในองค์กร การรับฟังความคิดเห็นก็ทำให้รู้สึกว่าได้มีส่วนร่วมในการบริหารองค์การแล้ว

๒. การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดการยอมรับในเป้าหมาย คือ เมื่อมีความร่วมมือเกิดขึ้นภายในองค์กร ก็ทำให้สมาชิกทั้งหมดภายในองค์กรมีเป้าหมายเดียวกัน เป็นการยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติ ซึ่งเป็นผลทางใจอันนำไปสู่การปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

๓. การมีส่วนร่วมทำให้เกิดความสำนึกในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ คือ เป็นการกระตุ้นให้เกิดความสำนึกในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบในการปฏิบัติงานในองค์กร

จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหาร มีนักวิชาการศึกษาได้ให้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารดังต่อไปนี้ ทฤษฎีการบริหารของ เลเทอร์ Frederick W Taylor บิดาแห่งการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ได้พัฒนาการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ซึ่งมีพื้นฐานอยู่ในหลักการ (Principles) ที่สำคัญ ๔ ประการคือ^{๑๓}

๑. ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด (One Best Way) สำหรับงานแต่ละอย่างคือ ต้องมีการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุดที่ช่วยให้สามารถทำงานเสร็จลุล่วงไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์มาตรฐานของงานจะต้องมีการจัดวางเอาไว้ โดยมีหลักเกณฑ์ที่ได้พิสูจน์มาแล้วว่า เป็นวิธีที่ดีที่สุดจริง และในเวลาเดียวกันการจ่ายผลตอบแทนแบบจูงใจต่าง ๆ ก็จ่ายให้ตามผลผลิตทั้งหมด

^{๑๒}คริส อาร์กิริส (Chris Argyris), อ้างใน ภารดี อนันต์นาวิ, **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหาร การศึกษา**, (ชลบุรี: บริษัทสำนักพิมพ์มนตรี จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๑๕.

^{๑๓} เลเทอร์ อ้างใน ธงชัย สันติวงษ์, **องค์การและการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๔๗-๔๘.

๒. ต้องมีการคัดเลือกและพัฒนาคนงาน โดยตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของการรู้จักงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับคนงาน นอกจากนี้ต้องมีการอบรมคนงานให้รู้จักวิธีการทำงานที่ถูกวิธีด้วย และในการคัดเลือกคนงานจะต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษที่จะให้ได้คนที่มีคุณสมบัติที่ดีที่สุดตรงตามงานที่จะให้ทำ

๓. ด้วยวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ควบคู่กับการพิจารณาคนงานนี้ คนงานจะไม่คัดค้านต่อวิธีทำงานใหม่ที่ได้กำหนดขึ้น เพราะโดยหลักเหตุผลคนงานทุกคนจะเห็นจริงถึงโอกาสที่เขาจะได้รับรายได้สูงขึ้นจากการทำงานถูกวิธีที่จะช่วยให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น

๔. การประสานกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและคนงาน ฝ่ายบริหารควรจะได้ประสานอย่างใกล้ชิดเป็นประจำกับคนงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน แต่ต้องไม่ใช่โดยการลงมือปฏิบัติงานที่ควรจะเป็นงานของคนงานเท่านั้น

ทฤษฎีการบริหารของ ลูเธอร์ กุลลิค Luther Gulick ได้กล่าวว่า หลักการบริหารระบบราชการที่เรียกว่า POSDCoRB Model มีดังนี้^{๑๔}

๑. P = Planning (การวางแผน) เป็นการคาดคะเนเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งต้องคำนึงถึงทรัพยากรภายในองค์กรและสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อให้แผนที่กำหนดขึ้นมีความรอบคอบและสามารถนำไปปฏิบัติได้

๒. O = Organizing (การจัดองค์การ) เป็นการจัดองค์การที่เป็นส่วนราชการโดยจัดแบ่งตามความชำนาญเฉพาะอย่าง ออกเป็นกรม ฝ่าย แผนก จะพิจารณาปริมาณงานคุณภาพงาน ขนาดของการควบคุม และพิจารณาแบ่งสายงานหลัก และสายงานที่ปรึกษา โดยคำนึงถึงอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบควบคู่กันไป

๓. S = Staffing (การจัดบุคคลเข้าทำงาน) เป็นการคัดเลือกบุคคลให้เข้ามาดำรงตำแหน่งภายในองค์กร โดยพิจารณาจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมให้ได้ในปริมาณที่เพียงพอจะทำให้งานสำเร็จได้

๔. D = Directing (การสั่งการหรืออำนวยการ) เป็นการกำกับดูแล สั่งงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา โดยอาศัยลักษณะความเป็นผู้นำ การจูงใจ ศิลปะการปกครองคนและการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของผู้ใต้บังคับบัญชา

๕. Co = Coordinating (การประสานงาน) เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดี กับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทุกฝ่าย ทั้งในระดับสูงกว่า ต่ำกว่า และการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา

^{๑๔} ลูเธอร์ กุลลิค อ้างใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, **ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน**, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๘๖.

๖. R = Reporting (การรายงานผลการปฏิบัติงาน) เป็นการนำเสนอผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานจากผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้บริหารระดับต่าง ๆ โดยมีการติดต่อสื่อสารแบบเป็นลายลักษณ์อักษร

๗. B = Budgeting (การงบประมาณ) เป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในการควบคุมการปฏิบัติงานโดยใช้วงจรงบประมาณ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ การเตรียมขออนุมัติงบประมาณ การเสนอให้ผู้บังคับบัญชาให้ความเห็นชอบ การดำเนินงานตามงบประมาณ การตรวจสอบ การใช้จ่ายงบประมาณตามแผนที่เสนอขอไว้

ทฤษฎีการบริหารของ Henri Fayol ได้กล่าวว่า การบริหารโดยมีความเชื่อว่า เป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาล โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหาร (Management Functions) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร ๓ ประการ คือ^{๑๕}

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงานหรือวิธีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

๒. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีโครงสร้างของงานต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของ และตัวคน อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

๓. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งการงานต่าง ๆ ของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะกระทำให้ผลสำเร็จด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี จะต้องเข้าใจคนงานของตน จะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงานและองค์การที่มีอยู่ รวมถึงจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ยังต้องทำการประเมินโครงสร้างขององค์การและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นประจำอีกด้วย หากโครงสร้างขององค์การที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมก็จำเป็นต้องปรับปรุงเช่นเดียวกัน ถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพการปล่อยออกเพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นต้องทำ

๔. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

๓. การควบคุม (Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันว่า กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว

ทฤษฎีการบริหารการศึกษา

^{๑๕}Henri Fayol quoted in, Price, Alan, Human Resource Management, In a Business Context, 12 edition, (London: Thomson Learning, 2004), p. 110.

ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีหลักและกระบวนการบริหารการศึกษา หลักการแนวคิดในการบริหารภาพรวมของการบริหาร ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการบริหารสถานศึกษามีความเหมาะสมผู้เขียนจะได้กล่าวถึงประเด็นดังกล่าว เพื่อให้เกิดความเข้าใจและมุมมองในการบริหารสถานศึกษายิ่งขึ้นต่อไป

คำจำกัดความคำว่า “การบริหาร” (Administration) ใช้ในความหมายกว้างๆ เช่น การบริหารราชการ อีกคำหนึ่ง คือ “การจัดการ” (Management) ใช้แทนกันได้กับคำว่า การบริหารส่วนมากหมายถึง การจัดการทางธุรกิจมากกว่าโดยมีผู้กำหนดความหมายหลายท่านได้ระบุไว้ดังนี้

ปีเตอร์ เอฟ. ดรักเกอร์ Peter F. Drucker : คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น^{๑๖}

เฮอร์เบิร์ต เอ. ไชมอน Herbert A. Simon : กล่าวว่าคือ กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน

การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำให้สิ่งต่างๆ ได้รับการกระทำจนเป็น ผลสำเร็จ กล่าวคือ ผู้บริหารไม่ใช่เป็นผู้ปฏิบัติ แต่เป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว

Simon การบริหาร คือ กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

คำว่า “การบริหารการศึกษา” หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้าน นับแต่ บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่^{๑๗}

๒.๑.๓ ภารกิจของการบริหารการศึกษา

การวิจัยหลายเรื่องในสหรัฐเกี่ยวกับงานบริหาร หรือบทบาทหน้าที่ซึ่งผู้บริหาร โดยเฉพาะผู้บริหารการศึกษา จะต้องทำหรือควรทำ มีผลวิจัยแตกต่างกันพอสมควรได้ดังนี้

^{๑๖} ปีเตอร์ เอฟ. ดรักเกอร์ Peter F. Drucker อ้างใน ภาวิตา ธาราศรีวิสุทธิและวิบูลย์ ไทวณะบุตร, **หลักและทฤษฎีบริหารการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒), หน้า ๖.

^{๑๗} เฮอร์เบิร์ต เอ. ไชมอน Herbert A. Simon อ้างใน ภาวิตา ธาราศรีวิสุทธิและวิบูลย์ ไทวณะบุตร, **หลักและทฤษฎีบริหารการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒), หน้า ๖.

จำแนกตามลักษณะและขอบข่ายของงานบริหารการศึกษา

เบิร์ต เอสฟิสก์ Robert S. Fisk สรุปว่า ภารกิจของผู้บริหารการศึกษาที่จะต้องปฏิบัติทั้งภายนอกภายในงานบริหารการศึกษา มีเพียง ๔ ประเภทเท่านั้น คือ

๑. การบริหารงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ (Responsibilities relating to the community)

๒. การบริหารงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการขยายหรือปรับปรุงโอกาสทางการศึกษาหรืองานในด้านวิชาการ (Improvement of educational Opportunity)

๓. การบริหารงานบุคคลทุกชนิดนับตั้งแต่การแสวงหา บรรจุ พัฒนาและปรับปรุงครู เจ้าหน้าที่และนักเรียน ตลอดจนการให้พ้นจากงานหรือจากโรงเรียนของบุคคลทุกประเภท (Obtaining, developing and improving personal)

๔. การบริหารงานธุรการ การเงิน อาคาร สถานที่ บริเวณและบริการต่างๆ (Providing and maintaining funds and fatalities)^{๑๘}

Ordway Tead ได้วางขอบข่ายของการบริหารการศึกษาไว้ ๓ ขอบข่าย คือ การผลิต (Production) การประกันถึงการใช้ผลผลิตจากประชาชน (Assuring Public use) การเงินและบัญชี (Finance and Accounting) บุคลากร (Personal) และการประสานงาน (Coordination) เมื่อประยุกต์ทั้ง ๓ ขอบข่ายนี้ในทางด้านการศึกษา เราก็จะได้ขอบข่ายของการบริหารการศึกษาดังนี้

๑. การผลิต หมายถึง กิจกรรมพิเศษหรืองานที่ทางองค์กรได้จัดตั้งขึ้น ในทางการศึกษา หมายถึง การตระหนักถึงเป้าหมายทางการศึกษา ซึ่งต้องถูกจัดตั้งขึ้นโดยสังคม (Society) ดังนั้น การบริหารการศึกษาจึงแปลเป้าหมายของการศึกษาแก่บุคลากรทางการศึกษา (Production of Education) ในรูปแบบและลักษณะที่พึงประสงค์

๒. การประกันถึงการใช้ผลผลิตจากประชาชน หมายถึง กิจกรรมและผลผลิตของการดำเนินงานขององค์กร สินค้าและบริการที่ได้ ผลผลิตจะต้องเป็นที่ยอมรับจากประชาชนในการใช้และประโยชน์ที่จะได้รับ เพราะประชาชนเป็นผู้จัดตั้งองค์กร มันจึงเป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหารการศึกษาที่จะต้องให้คำจำกัดความการดำเนินงานที่ต้องการ เพื่อให้เป็นที่รู้กันแพร่หลายเพื่อว่าผลผลิตสุดท้ายของการศึกษาจะได้เป็นประโยชน์ต่อประชาชน

๓. การเงินและการบัญชี หมายถึง การรับและการจ่ายเงินในการลงทุนในกิจกรรมขององค์กร การบริหารการศึกษายังเกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายเงิน สำหรับการดำเนินงาน ในการดำเนินงานกิจกรรมของเครื่องมือทางการศึกษา

๔. บุคลากร คือ การกำหนดกรอบและการดำเนินงานของนโยบาย และกระบวนการใน

^{๑๘} เบิร์ต เอสฟิสก์ อ้างใน นพพงษ์ บุญจิตราดุล, *ก้าวเข้าสู่ผู้บริหารการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์), ๒๕๓๔.

การสรรหาบุคคล และการดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรด้วยกัน เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือที่ดี และความซื่อสัตย์ต่อองค์กร

๓. การประสานงาน เป็นกิจกรรมที่สำคัญของการบริหารการศึกษา เพราะจะเป็นการประกันถึงความสัมพันธ์ภายในที่ใกล้ชิด และการผสมผสานของกิจกรรมทั้งหมดขององค์การ เช่น บุคลากร การเงิน และการผลิตของผลที่พึงประสงค์ (Desired Result) การผสมผสานดังกล่าวไม่ใช่เฉพาะโครงสร้างขององค์การเท่านั้น แต่รวมถึงเจตคติของบุคลากรด้วย

Sears ได้ชี้ให้เห็นถึงขอบข่ายของการบริหารโดยจำเพาะเจาะจงลงไป ซึ่งสัมพันธ์กับการศึกษา ดังนี้

๑. การจัดตั้งวัตถุประสงค์ทางการศึกษา โดยรูปแบบของเป้าหมายและโปรแกรมของงานเพื่อให้วัตถุประสงค์บรรลุผล เช่น การวางแผนงานขององค์การ

๒. การจัดหาและพัฒนาบุคลากร การเงินที่จำเป็น ที่อยู่อาศัย วัสดุอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก สำหรับการดำเนินงานขององค์การ เช่น การใช้ทรัพยากรและวัสดุ เพื่อให้เป้าหมายทางการศึกษาบรรลุผล

๓. การกำหนดธรรมชาติและกระบวนการของการใช้อำนาจ (เจ้าหน้าที่และบุคลากรทางกฎหมาย) และการควบคุม (แบบวิทยาศาสตร์และประชาธิปไตย) โดยที่กระบวนการบริหารจะดำเนินตามสิ่งเหล่านี้

๔. ตัดสินใจเกี่ยวกับธรรมชาติของเป้าหมาย และกระบวนการ โดยที่กระบวนการบริหารจะดำเนินการตาม

๓. ตัดสินใจเกี่ยวกับกลไก (โครงสร้างและความสัมพันธ์) ซึ่งอำนาจหน้าที่ (Authority) และพลังอำนาจ (Power) จะถูกนำมาใช้ในกระบวนการบริหาร^{๑๙}

๒.๑.๔ หน้าที่ของผู้บริหาร

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ท่านกล่าวว่า นักบริหารจะทำหน้าที่ที่สำเร็จลูก่วงไปด้วยดี ถ้ามีคุณลักษณะ ๓ ประการ ดังที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ใน ทุติยปาปณิกสูตร^{๒๐}ดังนี้

๑. จักขุมา หมายถึง มีปัญญามองการไกล เช่น ถ้าเป็นพ่อค้าหรือนักบริหารธุรกิจนั้นจะต้องรู้ว่าสินค้าไหนราคาถูก แล้วนำไปขายที่ไหนจะได้ราคาแพงในสมัยนี้ต้องรู้ว่าหุ้นจะขึ้นหรือจะตก

^{๑๙}ชาญชัย อาจิณสมจารย์, *การบริหารการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริม กรุงเทพมหานคร), ๒๕๔๐.

^{๒๐}พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), *พุทธวิธีบริหาร*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓๘-๓๙.

ถ้าเป็นนักบริหารทั่วไปต้องสามารถวางแผนและฉลาดในการใช้คนคุณลักษณะข้อลักษณะข้อแรกนี้ตรงกับคำว่า **Conceptual Skill** คือ ความชำนาญในด้านความคิด

๒. วิธูโร หมายถึง การจัดธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น พ่อค้าเพชร ต้องดูออกมาว่าเป็นเพชรแท้ หรือเพชรเทียม แพทย์หรือหัวหน้าคณะผ่าตัดต้องเชี่ยวชาญการผ่าตัด คุณลักษณะที่สองตรงกับคำว่า **Technical Skill** คือ ความชำนาญด้านเทคนิค

๓. นิสสยสัมปันโน หมายถึง พึงพาอาศัยคนอื่นได้ เพราะเป็นมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เช่น พ่อค้าเดินทางไปค้าขายต่างเมืองก็มีเพื่อนพ่อค้าในเมืองนั้นๆ ให้ที่พักอาศัยหรือให้กู้ยืม เพราะมีเครดิตดี นักบริหารที่ดีต้องผูกใจคนให้ได้ คุณลักษณะทั้งสามนี้สำคัญมาก “นกไม่มีขน คนไม่มีเพื่อน ขึ้นสู่ที่สูงไม่ได้” ข้อนี้ตรงกับคำว่า **Human Relation Skill** คือ ความชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์

๒.๒ หลักกัลยาณมิตร

จากการศึกษาเอกสารพบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมาย และแนวคิดเกี่ยวกับหลักกัลยาณมิตร ไว้ดังนี้

๒.๒.๑ ความหมายของกัลยาณมิตร

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความมีกัลยาณมิตร คือ มีผู้แนะนำสั่งสอนที่ปรึกษา เพื่อนที่คบหา และบุคคลผู้แวดล้อมที่ดี ความรู้จักเลือกเสวนาบุคคล หรือเข้าร่วมหมู่กับท่านผู้ทรงคุณตรงปัญญามีความสามารถ ซึ่งจะช่วยเหลือ สันับสนุนชักจูง ชี้ช่องทางเป็นแบบอย่าง ตลอดจนเป็นเครื่องอุดหนุนเกื้อกูลแก่กัน ให้ดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดี ในการศึกษาอบรม การครองชีวิตการประกอบกิจการ และธรรมปฏิบัติ สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี ข้อนี้เป็นองค์ประกอบภายนอก^{๒๑}

ท่านพุทธทาสภิกขุ กล่าวไว้ว่า มิตรตามภาษาที่คนเข้าใจทั่วไป หมายถึง เพื่อน เกลหรือคนที่ทำอะไรถูกใจตน ทางภาษาธรรม หมายถึง ธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ธรรมที่ทำให้พ้นทุกข์ซึ่งก็คือมรรคมีองค์ ๘ นอกจากนี้ท่านยังขยายคำว่า มิตร หมายถึง ผู้ที่มีความรักต่อเรา แต่ไม่ใช่รักทางกามคุณ แต่เป็นความรักอย่างบริสุทธิ์ เป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่กันและกัน และหมายถึงผู้ที่รักใคร่ชอบพอกัน ผู้รักใคร่คุ้นเคยกัน แล้วกระทำความดีต่อกัน เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้ ทั้งทางลับและเปิดเผยโดย

^{๒๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทเอส อาร์.พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๖๕.

ไม่เลือกเพศ วัย ความรู้ ชาติ ศาสนา และไม่มีใครคิดร้ายต่อกัน ผู้ร่วมฐานะ ผู้อยู่ในสภาพหรือลักษณะเดียวกัน เช่น เป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน^{๒๒}

พระราชวรมนี (ประยูร ธมมจิตโต) ได้กล่าวเรื่องมิตรและสหายไว้ว่า เพื่อนในภาษาไทย ตรงกับคำในภาษาบาลีว่า มิตรและสหาย ทั้งสองคำมีความหมายไม่เหมือนกัน บางคนเป็นมิตรแต่ไม่ได้เป็นสหาย บางคนเป็นสหายแต่ไม่ได้เป็นมิตร ดังนั้น มิตร หมายถึง คนที่คบกันด้วยความชอบพอ รักใคร่ มาจากศัพท์ว่า เมตตา ส่วนคำว่า สหาย หมายถึง มาด้วยกันไปด้วยกัน สหายเป็นลักษณะของ คนร่วมทำกิจกรรม เพื่อนร่วมงานก็เรียกว่า สหาย บางคนเป็นเพื่อนร่วมงานกันเช่นเป็นเจ้านายเป็น ลูกน้องแต่ไม่ได้เป็นมิตรกัน พวกเขาเป็นสหายด้วยความจำใจ คอยแต่คิดว่าเมื่อไรอีกฝ่ายหนึ่งจะไปเสีย ที ไม่มีความเป็นมิตรเพราะขาดน้ำใจที่ดีต่อกัน ฉะนั้น สหายจึงอาจจะไม่ใช่มิตร บางคนเป็นมิตรชอบ พอกันแต่ต้องอยู่ไกลไม่อาจจะทำกิจกรรมร่วมกันจึงไม่ได้เป็นสหาย^{๒๓}

สุมน อมรวิวัฒน์ ได้นำกัลยาณมิตตธรรม ๗ ประการมาประยุกต์เป็นกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งสามารถใช้ได้ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับการศึกษาปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับ มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา กระบวนการสอนพื้นฐานนี้เรียกว่า กระบวนการกัลยาณมิตร เน้น วิธีการเรียนรู้ที่ครู นักเรียน เพื่อนนักเรียน พ่อแม่ เพื่อนบ้าน ผู้ใหญ่ในชุมชนต่างก็มีจิตเมตตาต่อกัน และกัน พร้อมทั้งทำงานร่วมกันตามบทบาทหน้าที่ของตน และพร้อมตั้งใจช่วยเหลือเมื่อเกิด ปัญหา^{๒๔}

สรุปได้ว่ากัลยาณมิตร หมายถึงบุคคลที่มีความพร้อมแห่งคุณธรรม ความดีงาม เป็นผู้ ห่างไกลจากสิ่งอันเป็นข้าศึกในการพัฒนาศักยภาพชีวิต และตั้งตนอยู่อย่างเหมาะสมแห่งการเคารพ รวมทั้งยังเป็นผู้สร้างสรรค์ประโยชน์สุข และคุณธรรมความดีงามต่างๆ ให้แก่บุคคลรอบข้างด้วยความ เข้าใจ จนเป็นแรงเหนี่ยวนำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาไปสู่ประโยชน์ และความสุขใน ระดับต่างๆ โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน ตลอดจนถึงสิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูลส่งเสริมการพัฒนาชีวิตก็เป็นดัง กัลยาณมิตรด้วยเช่นกัน

^{๒๒} พระมหาทองพูน สติสมฺปนฺโน (เสือเขียว), “การคบมิตรในพระพุทธศาสนา”, **วิทยานิพนธ์พุทธ ศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๑๑.

^{๒๓} พระราชวรมนี (ประยูร ธมมจิตโต), **เพื่อน**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๒-๓.

^{๒๔} สุมน อมรวิวัฒน์, **การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์: ทักษะกระบวนการเผชิญ สถานการณ์**, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๒), หน้า ๖๕.

๒.๒.๒ ลักษณะของกัลยาณมิตร

ในคัมภีร์วิสุทธิมรรคอธิบายลักษณะของผู้เป็นกัลยาณมิตรไว้ว่า ผู้เป็นกัลยาณมิตรคือ บุคคลที่สมบูรณ์ด้วยศรัทธา ด้วยศีล ด้วยสุตะ ด้วยจาคะ ด้วยวิริยะ ด้วยสติ สมาธิ และสมบูรณ์ด้วย ปัญญา^{๒๕} ดังนี้

๑. ศรัทธาสมบัติ ย่อมเชื่อมั่นต่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เชื่อมั่นต่อกรรมและผลแห่ง กรรมด้วยศรัทธาสมบัติ ไม่ยอมปล่อยวางการแสวงประโยชน์แก่สรรพสัตว์ทั้งหลายอันเป็นเหตุแห่ง สัมมาสัมโพธิญาณ ด้วยศรัทธาสมบัตินั้น

๒. ย่อมเป็นที่รัก เป็นที่เคารพ เป็นที่น่าสรรเสริญ เป็นผู้ทักท้วงตำหนิโทษว่ากล่าว เป็นผู้ อดกลั้นต่อถ้อยคำของสัตว์ทั้งหลายได้ ด้วยศีลสมบัติ

๓. เป็นผู้สามารถชี้แจงถ้อยคำอันลุ่มลึก ซึ่งประกอบด้วยสัจธรรมและปฏิจจสมุปบาท ธรรมเป็นต้นด้วยสุตสมบัติ

๔. เป็นผู้มักน้อย สันโดษ ชอบสงัด ไม่คลุกคลีกับหมู่คณะด้วยจาคสมบัติ

๕. เป็นผู้เพียรพยายามในการปฏิบัติทั้งที่เป็นประโยชน์ตน และประโยชน์ผู้อื่นด้วยวิริย สมบัติ

๖. เป็นผู้มั่งมีสติตั้งมั่นในทางดีด้วยสติสมบัติ

๗. เป็นผู้มั่งมีจิตไม่คิดฟุ้งมีจิตมั่นคงแข็งแรงด้วยสมาธิสมบัติ

๘. รู้แจ้งชัดไม่วิปริตผิดเพี้ยนด้วยปัญญาสมบัติ

ลักษณะของกัลยาณมิตรยังสามารถแบ่งออกเป็น ๔ ประเด็น คือ ศึกษาจากลักษณะ กัลยาณมิตรโดยยึดหลักของประโยชน์ ยึดหลักของการแนะนำพร่ำสอน ยึดหลักของการทำงาน ร่วมกัน และยึดหลักของการเป็นผู้สม่ำเสมอ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. หลักของประโยชน์ซึ่งเป็นประโยชน์ที่จะได้รับการมีกัลยาณมิตรหรือจากการทำ หน้าที่กัลยาณมิตร จะต้องดูว่าประโยชน์ที่เกิดขึ้นนั้นต้องเป็นประโยชน์ที่จะนำไปสู่ความดีเป็นไป ในทางสร้างสรรค์ ไม่ผิดกฎหมายบ้านเมือง หรือผิดต่อศีลธรรมอันดีของสังคม การจะมีบุคคลใดนำ ประโยชน์มาให้ในทางที่ผิดกฎหมายหรือผิดศีลธรรมอันดี เช่น ให้เงินสินบน ให้สินคำผิดกฎหมาย ให้ อาวุธที่ลักลอบมา หรือให้ของที่ขโมยมา สิ่งดังกล่าวจะใช้อุปโลกนบริโภคนได้ หรือนำมาใช้งานได้ บุคคล ที่นำมาให้นั้นยังไม่ถือว่าเป็นกัลยาณมิตร

๒. หลักของการให้คำแนะนำพร่ำสอน ต้องดูว่า คำพร่ำสอนของกัลยาณมิตรนั้น จะต้อง เป็นไปในทางที่นำไปสู่ความหลุดพ้นจากสิ่งชั่วร้ายและสิ่งไม่ดีทั้งหลาย จะต้องช่วยบรรเทาภิเลส ได้แก่

^{๒๕} สมเด็จพระพุทธปาหัง (อาจ อาสภมหาเถร), คัมภีร์วิสุทธิมรรค, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ประยูรพงศ์พรินติ้ง จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖๑.

โลภะ โทสะ โมหะ ให้เบาบางลง มิใช่เป็นคำสอนให้กระทำในสิ่งที่ผิดกฎหมาย หรือผิดศีลธรรม เช่น แนะนำให้ทุจริตในการสอบ สอนให้ไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม เป็นต้น หรือแม้จะเป็นนักบวชต้องให้คำสั่งสอนที่ดีงาม แม้อาจจะไม่ถูกใจแต่จะต้องถูกต้องตามหลักศีลธรรม มิใช่เป็นการเพิ่มกิเลสขึ้นในตัวของผู้ที่เราจะไปเป็นกัลยาณมิตรให้ เช่น การทำนายทายทักในสิ่งที่เราไม่รู้จริง ก็ถือว่ายังมีใช้การทำหน้าที่กัลยาณมิตรและนักบวชที่กระทำเช่นนี้ก็ยังไม่ถือว่าเป็นกัลยาณมิตร

๓. หลักของการทำงานร่วมกัน หรือการมีชีวิต ความเป็นอยู่ร่วมกัน ผู้ที่จะเป็นกัลยาณมิตรจะต้องมีการทำงานร่วมกันหรืออยู่ด้วยกันอย่างเอื้ออาทร ต่างฝ่าย ต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความปรารถนาดีต่อกันอย่างจริงใจ เช่น หากเป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนต้องมีความปรารถนาดีต่อเพื่อนร่วมชั้น ด้วยการเป็นคู่คิดในการส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ชักชวนกันอ่านหนังสือ ทบทวนความรู้ เพื่อการเรียนรู้จะมีผลดีและสามารถศึกษาได้สำเร็จ หากเป็นคู่สมรสก็ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อกัน ช่วยเหลือและรักษาน้ำใจซึ่งกันและกัน หากเป็นเพื่อนร่วมงาน บุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นกัลยาณมิตรนั้นจะต้องช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความปรารถนาดี คอยช่วยเหลือแนะนำและช่วยแก้ไขในสิ่งที่ผิดพลาด นอกจากนี้จะต้องชักชวนกันทำความดีหรือชวนชวาย ในการทำความดีที่ยั่งยืนไป ถ้ากระทำได้เช่นนี้ถือว่าเป็นกัลยาณมิตร

๔. หลักของความเป็นผู้สม่ำเสมอ หรือความเสมอต้นเสมอปลาย ผู้ที่เป็นกัลยาณมิตรนั้นต้องมีพฤติกรรมที่ดีอย่างสม่ำเสมอหรือมีความเสมอต้นเสมอปลาย จนทำให้บุคคลทั้งหลายมีความมั่นใจว่า ผู้ที่มาเป็นกัลยาณมิตรให้นั้นน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ กระทั่งสามารถปรึกษาเรื่องส่วนตัว และหวังได้ว่าจะได้รับคำแนะนำที่ตนไม่อาจจะแก้ไขด้วยตนเองได้ เช่น ปัญหาสุขภาพ ปัญหาครอบครัว เป็นต้น

ดังนั้น ความเป็นกัลยาณมิตรว่า มิใช่เพียงความเป็นเพื่อน หรือมิตรธรรมดา แต่เป็นมิตรหรือเพื่อนที่ดี แนะนำในสิ่งที่ดีงาม และชักชวนกระทำในสิ่งที่มีประโยชน์ไม่ผิดกฎหมายหรือผิดศีลธรรม ในขณะเดียวกัน การที่บุคคลจะมีกัลยาณมิตร หรือที่เรียกว่า “กัลยาณมิตรตา” ความเป็นผู้มีกัลยาณมิตรนั้น ต้องเป็นผู้ที่รู้จักเลือกคบหามิตรที่แนะนำหรือชักชวนเพื่อนให้ทำในสิ่งที่ดีงาม ดังนั้น บุคคลใดที่ได้ชื่อว่ามีกัลยาณมิตรนั้น ย่อมจะมีชีวิตที่ประสบแต่ความเจริญ

๒.๒.๓ คุณสมบัติกัลยาณมิตร

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) อธิบายว่า คุณสมบัติของบุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรจึงต้องประกอบด้วยองค์ธรรม หรือหลักกัลยาณมิตรถึง ๗ ประการ^{๒๖} คือ

ประการที่ ๑ ปิโย แปลว่า เป็นที่รักเป็นที่พอใจ อธิบายว่า กัลยาณมิตรนั้น เป็นผู้น่ารักหรือเป็นที่รัก หมายความว่า ท่านประกอบด้วยเมตตา ทำให้ผู้ที่เข้าไปหานั่งใกล้รู้สึกว่ามีเพื่อน ทำให้

^{๒๖} ดูรายละเอียดใน อภ.สทต.ก. (ไทย) ๒๓/๓๗/๕๗.

เกิดความชุ่มฉ่ำใจ ไม่อ้างว้างว่าเหว่ กัลยาณมิตรที่ดีจะทำให้เกิดรู้สึกอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ทำให้พระสาวกมีความสดชื่น มีความอบอุ่นใจ มีความสบายใจ ท่านมีเมตตา ท่านมีลักษณะเป็นปิโย ก็จะมีรู้สึกสบายใจ ชุ่มฉ่ำใจเหมือนมีเพื่อนดูแลอยู่ตลอดเวลา ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไตร่ถาม^{๒๗}

ประการที่ ๒ ครู แปลว่า เป็นที่เคารพ อธิบายว่า มีความหนักแน่น เป็นบุคคลที่อุดมด้วยปัญญาทั้งทางโลก และทางธรรมอย่างพร้อมมูล จนกระทั่งตระหนักและซาบซึ้งได้ดีว่า อะไรถูกอะไรผิด อะไรดีอะไรชั่ว อะไรควรอะไรไม่ควร อะไรเป็นบุญอะไรเป็นบาป แล้วดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้อง ที่เป็นบุญเป็นกุศลอย่างมั่นคงแน่วแน่ ไม่หวั่นไหวต่อความย่ำแย่ของสิ่งแวดล้อมที่ทำให้จิตใจตกต่ำเป็นคนรักความยุติธรรมเป็นที่สุด ไม่ว่าต่อหน้าอย่างไร ลับหลังต้องอย่างนั้น มีความเมตตา กรุณาอยู่เป็นนิจกับทุกคนที่เกี่ยวข้อง คุณสมบัตินี้จะหลอมให้กัลยาณมิตรเป็นที่น่าเคารพของชนทั้งปวงเป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย

ประการที่ ๓ ภาวนีโย แปลว่า เป็นที่ยกย่อง อธิบายว่า เป็นที่เจริญใจ เป็นแบบอย่างให้เราได้ เราได้ครูอาจารย์เราได้ผู้ที่ท่านมีคุณธรรม มีความประพฤติดีงาม เราก็เกิดความรู้สึกที่เรียกว่า จรรโลงใจ มีกำลังใจเห็นแบบอย่าง อยากจะทำตาม ก็ทำให้มีความก้าวหน้าในชีวิต ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเฝ้าอย่างด้วยความซาบซึ้งใจ

ประการที่ ๔ วตฺตา จ แปลว่า เป็นนักพูด อธิบายว่า เป็นผู้สามารถว่ากล่าวตักเตือน เป็นนักพูด คือเป็นผู้ฉลาดในการใช้ถ้อยคำ นำรับฟัง มีเหตุมีผล มีหลักการ พูดถูกจังหวะ การพูดนี้เป็นสิ่งสำคัญอันหนึ่งที่ช่วยให้ผู้ทำหน้าที่กัลยาณมิตรประสบความสำเร็จในการชักนำบุคคลผู้หลงผิด ท้อแท้หมดกำลังใจ หมดความยินดีในการทำหน้าที่ ให้กลับมีความเห็นถูก มีกำลังใจ คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี

ประการที่ ๓ วจนฺทโม แปลว่า เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ อธิบายว่า บอกกล่าวแล้วบางทียังไม่ชัดเจน ยังสงสัยอยู่เข้าไปซักถามเป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำสูงๆ ต่ำๆ ได้ คือ บุคคลผู้ทำหน้าที่กัลยาณมิตรนั้นถึงเวลาจะว่ากล่าวสอนจำต้องว่ากล่าวสอน แนะนำ การว่ากล่าวสอน แนะนำนั้น แม้จะเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อผู้ฟัง เช่น การพูดเรื่องศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญา สำหรับผู้เป็นมิจฉาธุศีล ผู้ไม่มีศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญา ย่อมไม่เป็นที่ชอบใจ จึงแสดงออกมาในรูปแบบของการใช้ถ้อยคำที่หยาบคาย ต่อต้านตีเถียง สำหรับผู้เป็นสัมมาธุศีลย่อมชอบใจแสดงออกมาในรูปแบบของการสรรเสริญยกย่องแสดงความพอใจเมื่อธรรมดาเป็นเช่นนี้ ผู้ทำหน้าที่กัลยาณมิตรจะต้องรู้เท่าทันอดทนได้ ทั้งถ้อยคำที่ไม่น่าปรารถนา และถ้อยคำที่น่าพอใจ คือไม่ยินดียินร้ายจนเกินไป การอดทนต่อถ้อยคำที่ไม่น่ายินดีก็เรียกว่ายากยิ่งแล้ว สิ่งที่ยากยิ่งกว่าคือ การอดทนต่อสิ่งที่น่ายินดี นี่เป็นอีกด้านหนึ่งที่สำคัญ สำหรับบุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร อดทนต่อถ้อยคำหรือเสียงนี้ ฉะนั้น บัณฑิตหรือ

^{๒๗} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๒๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา, ๒๕๕๖), หน้า ๒๐๔.

ผู้ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรจึงต้องฝึกจิตของตนไม่ให้เอนเอียง คือไม่หวั่นไหว ไม่สะท้อนต่อโลกธรรม ๘
อดทนฟังได้ไม่เบื่อไม่ฉุนเฉียว

ประการที่ ๖ คมกิริยจ กถ์ กตฺตา แปลว่า เป็นผู้พูดถ้อยคำลึกซึ้งได้ อธิบายว่า เป็นผู้
กล่าวถ้อยคำหรือเรื่องที่ลึกซึ้งได้ คำกล่าวสอนธรรมดาสามัญก็เป็นความดีของกัลยาณมิตรอยู่ทั่วไป
แล้ว แต่กัลยาณมิตรที่มีคุณสมบัติพิเศษที่จะช่วยลูกศิษย์ได้อย่างแท้จริงก็คือ ผู้ที่สามารถนำให้เข้าถึง
สิ่งที่ลึกซึ้งให้ยิ่งขึ้นไป อันนี้จะเป็นปัจจัยที่ทำให้เราสามารถก้าวหน้าในการปฏิบัติ ถ้าเรื่องลึกซึ้งขึ้น
ไป ท่านไม่สามารถแนะนำได้เราก็ออยู่ในระดับธรรมดา ความก้าวหน้าในการปฏิบัติ ก็ไม่เป็นไป
เท่าที่ควรไปไม่ไกล หรือไม่ถึงที่สุดจึงจะต้องมีคุณลักษณะข้อที่ ๖ คือสามารถที่จะแถลงชี้แจงเรื่องราว
ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป

ประการที่ ๗ โน จฏฐาเน นิโยชเย แปลว่า ไม่ชักนำในอฐานะ๓ อธิบายว่า ไม่ชักจูงในสิ่งที่
เหลวไหลไร้สาระ หรือในทางที่เสียหาย คือป้องกันไม่ให้เกิดในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูล มีคติเป็น
ทุกข์ ทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจ ปลอดภัยปลอดภัยขึ้นมามีจะไม่ทำให้เกิดความเสียหาย และเฉ
ออกไปผิดทาง ชักชวนให้ทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลมีคติเป็นสุข คือไม่แนะนำในเรื่องที่เหลวไหล
หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย^{๒๘}

สรุปได้ว่า ผู้ที่เป็นกัลยาณมิตรจำเป็นจะต้องมีคุณสมบัติพื้นฐานเหล่านี้ เพราะการให้ที่จะ
ให้มิตรที่มาคบหาตนได้รู้สึกภาคภูมิใจว่าได้คบกับมิตรที่ดี ที่จริงแท้ คบแล้วได้ประโยชน์เป็นที่น่าพอใจ
ของมิตร จะต้องประพฤติปฏิบัติตามหลักของกัลยาณมิตรทั้ง ๗ ข้อ ดังนั้น การทำตนให้มีคุณสมบัติ
ครบตามธรรมทั้ง ๗ ข้อ จึงเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ในความมีมิตรภาพในมนุษย์ได้อย่างแท้จริง

กัลยาณมิตร คือ มีผู้แนะนำสั่งสอนที่ดีที่ปรึกษา เพื่อนที่คบหา และบุคคลที่แวดล้อมที่ดี
มีความรู้จักเลือกเสวนากับบุคคล หรือเข้าร่วมหมู่กับท่านผู้ทรงคุณปัญญามีความสามารถซึ่งจะช่วย
แวดล้อม สนับสนุนชักจูง ชี้ช่องทาง เป็นแบบอย่าง ตลอดจนเป็นเครื่องอุดหนุนเกื้อกูลแก่กัน
ให้ดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดี ในการศึกษาอบรม การครองชีวิต การประกอบกิจการและปฏิบัติธรรม
สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดีและคุณสมบัติกัลยาณมิตรที่เป็นคนดี ว่าโดยลักษณะเฉพาะของตัวเขาที่
เรียกว่าเป็นสัตบุรุษหรือบัณฑิตมีคุณสมบัติที่เรียกว่า สัตบุรุษ คือ คนดีหรือคนที่แท้มีธรรมของสัตบุรุษ
ที่เรียกว่าสัปปุริสธรรม ๗ ประการ^{๒๙}ดังนี้

^{๒๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๒๐๔.

^{๒๙} พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ: มัชฌิมนิเทศนา/มัชฌิมาปฏิปทาหรือกฎธรรมชาติ และคุณค่าสำหรับชีวิต, (กรุงเทพมหานคร: เป็นมงคลวาระที่ พลโทวิน
อิสรางกูร ณ อยุธยา มีอายุครบ ๘๔ ปี: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๖๒๗.

๑. ัมมัญญตา รู้หลักและรู้จักเหตุ คือ รู้หลักความจริงของธรรมชาติ รู้หลักการ กฎเกณฑ์ แบบแผนหน้าที่ ซึ่งเป็นเหตุให้ทำการได้สำเร็จผลตามความมุ่งหมาย เช่น ภิกษุรู้ว่าหลักธรรมที่ตนจะต้องศึกษาและปฏิบัติคืออะไร มีอะไรบ้าง

๒. อัตถัญญตา รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล คือ รู้ความหมายและความมุ่งหมายของ หลักธรรมหรือหลักการ กฎเกณฑ์ หน้าที่ รู้ผลที่ประสงค์ของกิจที่จะกระทำ เช่น ภิกษุรู้ว่าหลักธรรมที่ตนศึกษาและปฏิบัตินั้นๆ มีความหมายและความมุ่งหมายอย่างไร ตลอดจนรู้จักประโยชน์ที่เป็น จุดมุ่งหมายหรือสาระของชีวิต

๓. อัตตัญญู รู้จักตน คือ รู้ฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความถนัด ความสามารถ และ คุณธรรม เป็นต้น ของตนตามความเป็นจริง เพื่อประพฤติปฏิบัติได้เหมาะสมและให้เกิดผลดี เช่น ภิกษุรู้ว่าตนศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญาและปฏิภาณแค่ไหน

๔. มัตตัญญู รู้จักประมาณ คือ รู้จักความพอเหมาะพอดี เช่น รู้จักปริมาณในการบริโภค อาหารในการใช้จ่ายทรัพย์ ภิกษุรู้จักประมาณในการรับปัจจัยสี่ เป็นต้น

๕. กาลัญญู การรู้จักกาล เช่น รู้จักว่าเวลาไหนควรทำอะไร รู้จักเวลาเรียน เวลาทำงาน เวลาพักผ่อน เป็นต้น

๖. ปริสัญญู การรู้จักชุมชน คือ รู้จักถิ่น รู้จักที่ชุมชน และชุมชน รู้จักมารยาท ระเบียบ วินัย ขนบธรรมเนียม ประเพณี และข้อที่ควรรู้ควรปฏิบัติอื่นๆ ต่อชุมชนนั้นๆ

๗. ปุคคลปโรปรัญญตา การรู้จักบุคคล คือ ความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยอาศัย ความสามารถและคุณธรรม เป็นต้น เพื่อปฏิบัติต่อผู้นั้นได้ถูกต้อง เช่น ควรจะคบหรือไม่คบ จะเกี่ยวข้อง จะใช้จะยกย่อง จะตำหนิ หรือจะแนะนำสั่งสอนอย่างไร จึงจะได้ผลดี เป็นต้น

ในสังคิยสูตร ความหมาย พระสูตรว่าด้วยการสังคายนา ขึ้นนี้ตั้งตามเนื้อหาสาระของพระสูตรชื่ออุพพตกะของพวกเจ้ามัลละ เขตกรุงปาวา แคว้นมัลละโดยมีพระผู้มีพระภาคประทับอยู่ด้วย^{๓๐}

สาเหตุที่ท่านพระสารีบุตรแสดงพระสูตรนี้ว่า ก่อนหน้านั้นเล็กน้อย นิครนถ์นาฏบุตรหรือ ศาสตามหาวิระของศาสนาเชนได้ดับขันธ ณ กรุงปาวานี้ หลังจากศาสดาดับขันธ สาวกของท่านก็แตกสามัคคีกัน ๒ ฝ่าย ท่านพระสารีบุตรจึงยกเหตุการณ์นี้ขึ้นมาปรารภว่า เป็นเพราะพระศาสนาสอนไว้ไม่ดี จึง ทำให้สาวกตีความคำสอนแตกต่างกัน ส่วนพระธรรมวินัยของพระศาสนานี้ พระผู้มีพระภาคตรัสสอนไว้ดีแล้วและเสนอให้เพื่อนพรหมจารีของท่านร่วมกันทำสังคายนาพระธรรมวินัยนี้ เพื่อให้ดำรงอยู่ได้นาน ไม่ควรทะเลาะวิวาทในเรื่องพระธรรมวินัย

พระสารีบุตรได้กล่าวปรารภถึงการแตกสามัคคีของพวกนิครนถ์ หลังจากนิครนถ์นาฏบุตร ผู้เป็นศาสดาดับขันธไม่นาน ณ กรุงปาวานี้เอง ว่าเป็นเพราะพระศาสดานั้นสอนธรรมไว้ไม่ดี ส่วนพระธรรมวินัยนี้ พระผู้มีพระภาคทรงแสดงไว้ดี จึงเป็นหน้าที่ของพระภิกษุทั้งหลายจะพร้อมกันทำ

^{๓๐}ดูรายละเอียดใน ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๑๐๑/๔๖.

สังคายนาศรีธรรมวินัย เพื่อให้ดำรงมั่นคงยืนนาน เพื่อประโยชน์สุขของคนทั้งหลายสืบไป และวิธีการสังคายนาศรีธรรมวินัยโดยประมวลหลักธรรมทั้งหลายที่มีจำนวนหัวข้อเท่ากันรวมไว้เป็นหมวดเดียวกัน คล้ายวิธีการของอังคุตตรนิกาย เช่น ประมวลหลักธรรมจำนวน ๑ ประการ เข้าเป็นหมวดหนึ่ง เรียกว่า ธรรมหมวดละ ๑ ประการ ประมวลหลักธรรมจำนวน ๒ ประการ เข้าเป็นหมวด ๑ เรียกว่า ธรรมหมวดละ ๒ ประการ จนถึงหมวดธรรมละ ๑๐ ประการ

สัพปุริสธรรม ๗

ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้^{๓๑}

๑. เป็นธัมมัญญ (ผู้รู้จักเหตุ)
๒. เป็นอัตถัญญ (ผู้รู้จักผล)
๓. เป็นอัตตัญญ (ผู้รู้จักตน)
๔. เป็นมัตตัญญ (ผู้รู้จักประมาณ)
๕. เป็นกาลัญญ (ผู้รู้จักกาล)
๖. เป็นปริสสัญญ (ผู้รู้ชุมชน)
๗. เป็นปุคคลัญญ (ผู้รู้บุคคล)

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ธัมมัญญสูตร ว่าด้วยบุคคลผู้รู้ธรรม ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม ๗ ประการ เป็นผู้ควรของค่านับ เป็นนาบุญของโลก ธรรม ๗ ประการนี้ คือ ภิกษุในธรรมวินัย^{๓๒}นี้

๑. เป็นธัมมัญญ
๒. เป็นอัตถัญญ
๓. เป็นอัตตัญญ
๔. เป็นมัตตัญญ
๓. เป็นกาลัญญ
๖. เป็นปริสสัญญ
๗. เป็นปุคคลัญญ

เป็นธัมมัญญอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมรู้ธรรม คือ สุตตะ เคยยะ เวຍยากรณะ คาถา อุทาน อิติวุตตะกะ ชาตกะ อัပ္พภูตธรรม เวทลละ หากภิกษุไม่พึงรู้จักธรรม คือ สุตตะ เวทลละ เราก็ไม่พึงเรียกว่าเป็นธัมมัญญ แต่เพราะภิกษุรู้ธรรม คือ สุตตะ เวทลละ ฉะนั้นเราจึงเรียกว่าเป็นธัมมัญญ

^{๓๑}ดูรายละเอียดใน ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๓๓๐/๓๓๓.

^{๓๒}ดูรายละเอียดใน อง.สตุตทก. (ไทย) ๒๓/๖๘/๑๔๓.

ภิกษุเป็นอรรถัตถ์อย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมรู้จักเนื้อความแห่งภาษิตนั้นๆ ว่า นี่เป็นเนื้อความแห่งภาษิตนี้ๆ หากภิกษุไม่พึงรู้เนื้อความแห่งภาษิตนั้นๆ ว่า นี่เป็นเนื้อความแห่งภาษิตนี้ๆ เราก็ไม่พึงเรียกว่าเป็นอรรถัตถ์ แต่เพราะภิกษุรู้เนื้อความแห่งภาษิตนั้นๆ ว่า นี่เป็นเนื้อความแห่งภาษิตนี้ๆ ฉะนั้น เราจึงเรียกว่าเป็นอรรถัตถ์

ภิกษุเป็นอรรถัตถ์อย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อม รู้จักตนว่า เราเป็นผู้มีศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ปฏิภาณเพียงเท่านี้ ถ้าภิกษุไม่พึงรู้จักตนว่า เราก็ไม่พึงเรียกว่า เป็นอรรถัตถ์ แต่เพราะภิกษุรู้จักตนว่า เราเป็นผู้มีศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ปฏิภาณ เพียงเท่านี้ ฉะนั้น เราจึงเรียกว่า เป็นอรรถัตถ์

ภิกษุเป็นมัตตัตถ์อย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ รู้จักประมาณในการรับจีวร ปิณฑบาต เสนาสนะ และ คิลานปัจจัยเภสัชบริขาร หากภิกษุไม่พึงรู้จักประมาณในการรับจีวร ปิณฑบาต เสนาสนะ และ คิลานปัจจัยเภสัชบริขาร เราก็ไม่พึงเรียกว่าเป็นมัตตัตถ์ แต่เพราะภิกษุรู้จักประมาณในการรับจีวร ปิณฑบาต เสนาสนะ และ คิลานปัจจัยเภสัชบริขาร ฉะนั้น เราจึงเรียกว่าเป็นมัตตัตถ์

ภิกษุเป็นกาลัตถ์อย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมรู้จักกาลว่า นี่เป็นเวลาเรียน นี่เป็นเวลาสอบถาม นี่เป็นเวลาประกอบความเพียร นี่เป็นเวลาหลีกออกเร้น หากภิกษุไม่พึงรู้จักกาลว่านี่เป็นเวลาเรียน นี่เป็นกาลสอบถาม นี่เป็นการประกอบความเพียรนี่เป็นการหลีกออกเร้น เราไม่พึงเรียกว่าเป็นกาลัตถ์ แต่เพราะภิกษุรู้จักกาลว่า นี่เป็นเวลาเรียน นี่เป็นเวลาสอบถาม นี่เป็นเวลาประกอบความเพียร นี่เป็นเวลาหลีกออกเร้น ฉะนั้น เราจึงเรียกว่า เป็นกาลัตถ์

ภิกษุเป็นปริสัณญ์อย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมรู้จักบริษัทว่า นี้บริษัทกษัตริย์ นี้บริษัทคฤหบดี นี้บริษัทสมณะ ในบริษัทนั้น เราพึงเข้าไปหาอย่างนี้ พึงยืนอย่างนี้ พึงทำอย่างนี้ พึงนั่งอย่างนี้ หากภิกษุไม่รู้จักบริษัทว่า นี้บริษัทกษัตริย์ พึงนั่งอย่างนี้ เราก็ไม่พึงเรียกว่าเป็นปริสัณญ์ แต่เพราะภิกษุรู้จักบริษัทว่า นี้บริษัทกษัตริย์ พึงนั่งอย่างนี้ ฉะนั้น เราเรียกว่าเป็นปริสัณญ์

ภิกษุเป็นบุคคลปโรปรัญ์อย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นผู้รู้จักบุคคลโดยส่วน ๒ คือ บุคคล ๒ จำพวก คือ พวกหนึ่งต้องการเห็นพระอริยะ พวกหนึ่งไม่ต้องการเห็นพระอริยะ บุคคลที่ไม่ต้องการเห็นพระอริยะ พึงถูกติเตียนด้วยเหตุนี้ๆ บุคคลที่ต้องการเห็นพระอริยะ พึงได้รับความสรรเสริญด้วยเหตุนี้ๆ

บุคคลที่ต้องการเห็นพระอริยะก็มี ๒ จำพวก คือ พวกหนึ่งต้องการจะฟังสัทธรรม พวกหนึ่งไม่ต้องการฟังสัทธรรม บุคคลที่ไม่ต้องการฟังสัทธรรม พึงถูกติเตียนด้วยเหตุนี้ๆ บุคคลที่ต้องการฟังสัทธรรม พึงได้รับความสรรเสริญด้วยเหตุนี้ๆ

บุคคลที่ต้องการฟังสัทธรรมก็มี ๒ จำพวก คือ พวกหนึ่งตั้งใจฟังธรรมพวกหนึ่งไม่ตั้งใจฟังธรรม บุคคลที่ไม่ตั้งใจฟังธรรม พึงถูกติเตียน ด้วยเหตุนี้ๆ บุคคลที่ตั้งใจฟังธรรม พึงได้รับความสรรเสริญด้วยเหตุนี้ๆ

ที่ตั้งใจฟังธรรมก็มี ๒ จำพวก คือ พวกหนึ่งฟังแล้วทรงจำธรรมไว้ พวกหนึ่งฟังแล้วไม่ทรงจำธรรมไว้ บุคคลที่ฟังแล้วไม่ทรงจำธรรมไว้ ฟังถูกติเตียนด้วยเหตุนี้ๆ บุคคลที่ฟังแล้วทรงจำธรรมไว้ ฟังได้รับความสรรเสริญด้วยเหตุนี้ๆ

บุคคลที่ฟังแล้วทรงจำธรรมไว้ก็มี ๒ จำพวก คือ พวกหนึ่งพิจารณาเนื้อความแห่งธรรมที่ทรงจำไว้ พวกหนึ่งไม่พิจารณาเนื้อความแห่งธรรมที่ทรงจำไว้ บุคคลที่ไม่พิจารณาเนื้อความแห่งธรรมที่ทรงจำไว้ ฟังถูกติเตียนด้วยเหตุนี้ๆ บุคคลที่พิจารณาเนื้อความแห่งธรรมที่ทรงจำไว้ ฟังได้รับความสรรเสริญด้วยเหตุนี้ๆ

บุคคลที่พิจารณาเนื้อความแห่งธรรมที่ทรงจำไว้ก็มี ๒ จำพวกคือ พวกหนึ่งรู้ธรรมรู้ธรรมแล้ว ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม พวกหนึ่งหาธรรมรู้ธรรมแล้วปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมไม่ บุคคลที่หาธรรมรู้ธรรมปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมไม่ ฟังถูกติเตียนด้วยเหตุนี้ๆ

บุคคลที่รู้ธรรมรู้ธรรมแล้วปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ฟังได้รับความสรรเสริญ ด้วยเหตุนี้ๆ บุคคลที่รู้ธรรมรู้ธรรมแล้วปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ก็มี ๒ จำพวก คือ พวกหนึ่งปฏิบัติเพื่อประโยชน์ของตน ไม่ปฏิบัติเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น พวกหนึ่งปฏิบัติเพื่อประโยชน์ตนและเพื่อประโยชน์ผู้อื่น บุคคลที่ปฏิบัติเพื่อประโยชน์ตน ไม่ปฏิบัติเพื่อประโยชน์ผู้อื่น ฟังถูกติเตียนด้วยเหตุนี้ๆ บุคคลที่ปฏิบัติทั้งเพื่อประโยชน์ตนและเพื่อประโยชน์ผู้อื่น ฟังได้รับความสรรเสริญด้วยเหตุนี้ๆ

๓๓

โดยสรุป คุณสมบัติกัลยาณมิตร หมายถึง มีผู้แนะนำสั่งสอนที่ติดต่อดจนการอุทฺทหนูก่อกูล ให้ดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดีในการศึกษาอบรม การครองชีวิต การประกอบกิจการและปฏิบัติธรรมสิ่งแวดลอมทางสังคมที่ดี และว่าโดยลักษณะเฉพาะของตัวเขาที่เรียกว่าเป็นสัตบุรุษหรือบัณฑิต มีคุณสมบัติที่เรียกว่า สัตบุรุษ

๒.๓ แนวทางการใช้หลักกัลยาณมิตรในการบริหารการศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ทั้ง ๗ ประการ

พระพุทธศาสนากล่าวถึงมิตรประกอบด้วยองค์ธรรม ๗ ประการ ได้แก่ กัลยาณมิตรธรรม ๗ หมายถึง “องค์คุณของกัลยาณมิตร คุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ คือท่านที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีและความเจริญตามคุณสมบัติ^{๓๓} ต่อไปนี้ให้สอดคล้องกับแนวทางการใช้หลักกัลยาณมิตรในการบริหารการศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรีทั้ง ๗ คือ

^{๓๓}ดูรายละเอียดใน อ.ส.ต.ต. (ไทย) ๒๓/ ๖๘/ ๑๔๓.

^{๓๔}ดูรายละเอียดใน อ.ส.ต.ต. (ไทย) ๒๓/๓๗/๕๗.

๒.๓.๑ ปิโย น่ารัก คือ เข้าถึงจิตใจ

ผู้นำต้องเข้าถึงจิตใจ หรือในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา ไต่ถามหรือเป็นผู้ประกอบด้วยเมตตา ทำให้เรารู้สึกว่ามีเพื่อน ทำให้เกิดความอบอุ่นใจ แม้พระพุทธเจ้าก็ทำให้พระสาวกมีความสดชื่น มีความอบอุ่นใจ มีความสบายใจ ไม่ได้ถูกทอดทิ้ง เหมือนกับเราทั้งหลายมีครูอาจารย์ที่ดี ท่านมีเมตตา เหมือนมีเพื่อนดูแลอยู่ตลอดเวลา ธรรมดาว่าบุคคลผู้อยู่ด้วยความเมตตาเป็นปกติย่อมเป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลายและพวกมนุษย์ก็เป็นที่รักของเหล่าสัตว์^{๓๕}

พระพุทธองค์ทรงยกย่องครูว่าเป็น “กัลยาณมิตร” ซึ่งหมายถึง ผู้นำทางปัญญาและจิตวิญญาณผู้เปี่ยมด้วยธรรมของมิตรแท้ ๗ ประการ กล่าวคือ^{๓๖} ปิโย “น่ารัก” เพราะเปี่ยมด้วยเมตตา ชวนให้ศิษยานุศิษย์รู้สึกเป็นสิริมงคล อบอุ่น สบายใจยามอยู่ใกล้ ชวนใจให้อยากเข้าไปไต่ถามปรึกษาหารือหรือฝากตนเป็นศิษย์

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ท่านกล่าวว่า คนผู้สั่งสอนหรือให้การศึกษาผู้ทำหน้าที่สั่งสอน ให้การศึกษาแก่ผู้อื่น โดยเฉพาะครูอาจารย์ พึงประกอบด้วยคุณสมบัติ และประพฤติตามหลักปฏิบัติเป็นกัลยาณมิตร คือ ผู้นำมีความน่ารัก มีเมตตากรุณา ใส่ใจคนและประโยชน์สุขของเขา เข้าถึงจิตใจ สร้างความรู้สึกสนิทสนมเป็นกันเอง ชวนใจผู้เรียนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม^{๓๗}

โดยสรุป ปิโย น่ารัก คือ ผู้นำต้องเข้าถึงจิตใจ หมายถึง ผู้บริหารมีความจริงใจคอยให้ความช่วยเหลือบุคลากรอย่างเป็นธรรมที่ชัดเจนและจริงใจในการจัดทำโครงสร้างการบริหารงานมีระบบในการทำงานดีมีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพและสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความภูมิใจ

๒.๓.๑.๑ หลักธรรมที่ปฏิบัติให้เข้าถึงจิตใจ

พระไตรปิฎกภาษาไทย แสดงหลักธรรมหมวดสังคหวัตถุ ๔ ไว้ในพระสูตรตันตปิฎก ทีมนิกาย ปาฎิกวรรค มี ๔ ประการ คือ ทาน-การให้, ปิยวาจา หรือเปยยวัชชะ-วาจาเป็นที่รัก, อตถจริยา-การประพฤติประโยชน์ และสมานัตตา-การวางตนสม่ำเสมอ ๔ ประการ^{๓๘} ดังนี้

^{๓๕}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, หน้า ๒๐๔.

^{๓๖}ว. วชิรเมธี, **ครู คือกัลยาณมิตร**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.facebook.com/notes/rina-ketudat-caims/> [๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๐],

^{๓๗}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **ธรรมบุญชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๙๐-๙๑.

^{๓๘}ดูรายละเอียดใน ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๓๑๓/๒๕๕.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ท่านกล่าวว่า สังคหวัตถุ ๔ คือ หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคน และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี ประกอบด้วย^{๓๙}

๑. ทาน ให้ปัน คือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือ สงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ทุน หรือทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจ และศิลปวิทยา

๒. ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือกล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล ชักจูงไปในทางที่ดีงาม หรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี ทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

๓. อตถจริยา ทำประโยชน์แก่เขา คือช่วยเหลือด้วยแรงกาย และชวนช่วยช่วยกิจการต่างๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ปัญหา และช่วยแนะนำปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

๔. สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอกับทุกคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบ และเสมอในทุกข์สุข คือร่วมสุขร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

หลักธรรมทั้ง ๔ ประการนั้น มีผู้ประพันธ์เป็นคำกลอนเพื่อให้จำได้ง่ายๆ ว่า โอบอ้อมอารี วจีไพเราะ สงเคราะห์ประชาชน วางตนเสมอ ในพระสูตรต้นตปิฎก ที่มณีกาย ปาฏิภวรรค กล่าวถึงสังคหวัตถุ ๔ ว่า

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ภพก่อนกำเนิดก่อน เป็นผู้สงเคราะห์ประชาชนด้วยสังคหวัตถุ ๔ คือ การให้การกล่าว คำเป็นที่รัก การประพาสให้เป็นประโยชน์ และความเป็นผู้มีตนเสมอ ตถาคตย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เพราะกรรมนั้น อันตนทำ สังสม พอกพูน ไพบูลย์ ฯลฯ ครั้นจุติจากโลกสวรรค์แล้วมาสู่ความเป็นอย่างนี้ ย่อมได้เฉพาะซึ่งมหาปรีสลักษณะ ทั้ง ๒ นี้”

จึงกล่าวได้ว่า สังคหวัตถุ ๔ ประการนั้นนอกจากจะทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างมีความสุข ยังทำให้ผู้ปฏิบัติได้รับบุญกุศลไปเกิดบนสวรรค์ด้วย และหากเกิดมาเป็นมนุษย์ในโลกนี้อีก ก็ย่อมจะเป็นมนุษย์ที่มีรูปร่างสมบูรณ์^{๔๐}

โดยสรุป สังคหวัตถุ คือ ผู้นำจะต้องคอยให้ความช่วยเหลือหรือความรู้ ช่วยด้วยถ้อยคำช่วยด้วยกำลังงาน ช่วยด้วยการร่วมเผชิญและแก้ปัญหา

^{๓๙}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **ธรรมบุญชีวิต**, หน้า ๒๕.

^{๔๐}พระมหาบุญมี มาลาวชิโร, **ธรรมใจ**, (กรุงเทพมหานคร: ดีเอ็มจี, ๒๕๕๑), หน้า ๗๗-๗๘.

๒.๓.๒ ครู นำเคารพ คือ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ

ผู้นำมีความประพฤติสมควรแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย เป็นที่เคารพ ผู้มีความหนักแน่น มีคุณธรรม เป็นผู้มีความประพฤติสมควรเหมาะสมแก่ฐานะ ทำให้รู้สึกอบอุ่นใจเป็นที่พึ่งได้ เป็นหลักให้กับคนที่คบหา คนผู้คบกับกัลยาณมิตรมีความรู้สึกว่ามันคงปลอดภัย มีเครื่องยึดเหนี่ยว บุคคลที่ควรสักการะเคารพ นำเสวนาคบหา ได้แก่ บุคคลที่ประกอบด้วย ศีล ด้วยสมาธิ ด้วยปัญญา บุคคลเช่นนี้ควรสักการะและเสวนาคบหา ในปกรณัมสหคัมภีร์ท่านอธิบายคำว่า “ครู” ว่าเป็น บุคคลผู้ควรแก่ความเคารพ มีมารดาบิดาเป็นต้น ชื่อว่า ครู เป็นผู้เพื่องฟูและเปิดเผย อีกอย่างหนึ่ง ความเป็นผู้มีคุณธรรมสมควรแก่ฐานะในบุคคลเป็นต้นว่า พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระสาวกของพระพุทธเจ้า อาจารย์ พี่ชาย พี่หญิง ผู้ควรแก่การประกอบความทำให้หนักชื่อว่า ความเคารพ

พระพุทธองค์ทรงยกย่องครูว่าเป็น “กัลยาณมิตร” ซึ่งหมายถึง ผู้นำทางปัญญาและจิตวิญญาณผู้เปี่ยมด้วยธรรมของมิตรแท้ ๗ ประการ กล่าวคือ^{๔๑}ครู “นำเคารพ” เพราะวางตนสมแก่ฐานะแห่งความเป็นครูผู้เป็นปูชนียบุคคล ก่อให้เกิดความมั่นคงมั่นใจยามอยู่ใกล้สนิทเสวนา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ท่านกล่าวว่า คนผู้สั่งสอนหรือให้การศึกษาผู้ทำหน้าที่สั่งสอน ให้การศึกษาแก่ผู้อื่น โดยเฉพาะครูอาจารย์ พึงประกอบด้วยคุณสมบัติ และประพฤติตามหลักปฏิบัติเป็นกัลยาณมิตร คือ ผู้นำนำเคารพ คือ เป็นผู้หนักแน่นถือหลักการเป็นสำคัญและมีความประพฤติสมควรแก่ฐานะทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจเป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย^{๔๒}

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ท่านกล่าวว่า การรู้จักตนเอง คือ ความรู้จักประมาณตนในเรื่องต่างๆ ทั้งฐานะความเป็นอยู่ หน้าที่การงาน รวมไปถึงความคิดจิตใจเมื่อรู้ว่าตนมีกำลังมีความคิดอย่างไร มีอุปนิสัยอย่างไรชอบ หรือไม่ชอบ เป็นเหตุให้เป็นคนวางตัวดีมีมารยาท อ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักประมาณตน ทำอะไรพอควรแก่กำลัง^{๔๓}

โดยสรุป ครู นำเคารพ คือ ครูเป็นผู้นำมีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ หมายถึง มีความประพฤติปฏิบัติที่ดี เป็นที่ไว้วางใจบุคลากรและศิษย์ทุกคน แสดงความชื่นชมบุคลากรและศิษย์ทุกคน ประพฤติปฏิบัติ เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการบริหาร เอาใจบุคลากรในโรงเรียนทุกคนอย่างมีคุณธรรม และผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรถามข้อสงสัยด้านกระบวนการบริหาร

^{๔๑}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๗-๗๘.

^{๔๒}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๔.

^{๔๓}พระธรรมกิตติวงศ์, (ทองดี สุรเตโช), ภาษาธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสียงเสียง, ๒๕๔๘), หน้า ๑๗๐-๑๗๑.

๒.๓.๒.๑ หลักธรรมที่ควรนำไปปฏิบัติให้สมควรแก่ฐานะ

สิ่งสำคัญสำหรับตัวผู้บริหารหรือผู้นำเองนอกจากความรู้ความเข้าใจในหลักของการบริหารแล้ว ยังต้องมีความรู้ความเข้าใจและต้องมียุติในตัวของผู้บริหารด้วยนั่นคือพุทธธรรม ผู้บริหารต้องเข้าใจหลักของพุทธธรรม คือ พรหมวิหาร ๔ ประการ คือ

วรญา ทองอุ่น กล่าวว่า ผู้ใดมีคุณธรรมตามพรหมวิหาร ๔ ผู้นั้นได้ชื่อว่าเป็นพระคุณยิ่งใหญ่เพราะผู้ที่มีคุณธรรมตามพรหมวิหาร คือ ผู้ที่มีพฤติกรรมปฏิบัติเกื้อกูลต่อผู้อื่น โดยมีหลักสู่การปฏิบัติ ดังนี้^{๔๔}

๑. เมตตา (Loving Kindness) ผู้นำต้องมีความรักใคร่ปรารถนาที่จะให้เป็นสุข หมายถึง พฤติกรรม มีความหวังดีเพื่อให้ผู้อื่นมีความสุข มีจิตใจแผ่ไมตรีจิต สนับสนุนกับผู้น้อย หวังความดีงามแก่เขา อยากให้เขามีความสุข ไม่อยากให้มีอันตรายจากความอาฆาตบาดหมางใจกัน ปรารถนาให้มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหวังให้เขาเจริญด้วยความรู้ ความสามารถอันเป็นทางให้เกิด ลาภ ยศ และชื่อเสียง รักษาตนให้ได้รับความสุขโดยสวัสดิภาพ

๒. กรุณา (Compassion) ผู้นำต้องมีความสงสาร คิดจะช่วยให้พ้นทุกข์ หมายถึง พฤติกรรม ห่วงดีเมื่อเห็นผู้อื่นมีความทุกข์ร้อน ตกทุกข์ได้ยากก็รู้สึกสงสารหวั่นใจไปตามเมื่อเห็นเขามีความทุกข์ กรุณาธรรมเป็นเครื่องปราบปรามจิตใจไม่ให้คิดเบียดเบียนคนอื่นให้ได้รับความลำบากในการกระทำ งานกิจกรรมต่าง ๆ ย่อมมีความลำบากทั้งกายและใจ จึงมีความเห็นใจพลอยหาวิธีไม่ให้เกิดความ

๓. มุทิตา (Sympathetic Joy) ผู้นำต้องมีความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี หมายถึง ความชื่นบานใน เวลาที่ผู้อื่นได้รับความดี เมื่อเขามีความเจริญด้วยความรู้ความสามารถ เจริญด้วย ลาภ ยศ และ ชื่อเสียง พลอยชื่นชมยินดีตามด้วยคุณธรรม มุทิตาธรรมเมื่ออยู่ในดวงจิตผู้ใด ผู้นั้นย่อมปราบปรามซึ่ง ความริษยา อิจฉาตาร้อนในคุณงามความดีของผู้อื่นเมื่อผู้อื่นได้รับความดี อุดรชนไม่ได้ เราย้อน ชื่นเคือง หงุดหงิด งุ่นง่าน ความอิจฉาริษยาเป็นโทษทำลายความสามัคคี ความเจริญของหมู่คณะ เมื่อเกิดขึ้นย่อมชักนำจิตใจให้วิปริตไปต่างๆ นานา

๔. อุเบกขา (Equanimity) ผู้นำต้องมีการวางตนเป็นกลาง มีความวางเฉย ไม่เสียใจ ไม่ดีใจ เมื่อสถานการณ์เอื้อที่จะแสดงพฤติกรรมตามคุณธรรมความมีเมตตา กรุณา และมุทิตาจิตได้ อุเบกขา ธรรมเป็นคุณธรรมของผู้ใหญ่ ผู้นำ หัวหน้างาน ที่ปกครองพนักงาน เจ้าหน้าที่ หมู่คณะที่ต้อง ประพฤติอย่างสม่ำเสมอ

^{๔๔}วรญา ทองอุ่น, มนุษย์สัมพันธ์ในองค์กร, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๕๐), หน้า ๒๑๐-๒๑๒.

โดยสรุปคุณลักษณะของผู้นำจะต้องศึกษาถึงสิ่งต่างๆ ที่ครอบคลุม การปฏิบัติงานของผู้บริหาร ควรยึดหลักพุทธธรรมหรือคุณธรรมที่นำไปสู่การบริหารงาน โดยมีความ ยุติธรรม มีเหตุผล คงความเป็นกลางอย่างสม่ำเสมอ แม้ว่าในแนวปฏิบัติหน้าที่นั้นเกิดปัญหาความ ขัดแย้ง ผู้บริหารจะต้องมีความอดทน ช่มใจ รักษาอารมณ์ให้มั่นคงเท่าที่เป็นอยู่ รวมทั้งทำความเข้าใจเกี่ยวกับองค์การและการบริหารองค์การที่สำคัญ คือ บทบาท ภารกิจองค์การ ทักษะของผู้บริหารโดยที่ผู้บริหารจะประสบความสำเร็จในการทำงานนั้น “มนุษย์” ในหน่วยงานเป็นปัจจัยแรกๆ ที่ผู้บริหารต้องคำนึงถึงผู้บริหารต้องพยายามศึกษาธาตุแท้ของมนุษย์และหลักธรรมประจำตัวของผู้บริหาร (พรหมวิหาร ๔) ในการบริหารงานโรงเรียนควรมีเมตตาในความปรารถนาจะให้ผู้ร่วมงานรวมทั้งให้ผู้อื่นมีความสุขมีความกรุณาสงสาร ความเอ็นดูหรือปราศจากความโหดร้ายและเบียดเบียน ผู้ได้บังคับบัญชาและมีความคิดที่จะหาทางให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ นอกจากนี้แล้วผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมุทิตาปลาบปลื้มยินดีในความสำเร็จก้าวหน้าการปฏิบัติหน้าที่เมื่อผู้ได้บังคับบัญชาได้ดีหรือไม่อิจฉาริษยาใดๆ ทั้งนั้นและมีอุเบกขาที่ตั้งมั่นอยู่ในความยุติธรรมและให้ความเสมอภาค มีใจเป็นกลางปราศจากความลำเอียงโดยสิ้นเชิง ดังนั้น ผู้บริหารต้องเข้าใจหลักของพุทธธรรมและนำไปใช้ให้สอดคล้องกับการบริหารงานการศึกษา นั่นคือก็คือ หลักพรหมวิหาร ๔ คือ^{๔๕} ดังนี้

๑. ด้านเมตตา

- ๑.๑ มีการเสียสละปราศจากการเห็นแก่ตัว
- ๑.๒ เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเกียรติคุณดี
- ๑.๓ มีความจริงใจ
- ๑.๔ มีความรอบรู้ในวิชาการ
- ๑.๓ มีความรักและห่วงใยผู้ร่วมงาน
- ๑.๖ เป็นผู้นำที่ดีรับผิดชอบต่อหน้าที่ อุทิศตนและเวลาให้โรงเรียนอย่างเต็มที่
- ๑.๗ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เคารพในสิทธิและศักดิ์ศรี

๒. ด้านกรุณา

- ๒.๑ มีประสบการณ์มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการที่เคยถูกปกครองบังคับบัญชาจากหัวหน้าแบบต่าง ๆ เพื่อได้ทัศนะในการปกครองบังคับบัญชาผู้อื่น
- ๒.๒ มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่น
- ๒.๓ เปิดโอกาสให้บุคคลจำนวนมากหรือบุคคลหลายๆ คน เข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำโดยไม่ทำงานตามลำพังยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น

^{๔๕}อุทัย ธรรมเดโช, **หลักบริหารการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๖๘-๗๐.

๒.๔ เป็นผู้ทำหน้าที่ประสานประโยชน์บริการแก่ผู้อื่นทุกๆ คน ในการที่ช่วยให้เขา
ดำเนินงานต่าง ๆ ในการศึกษาได้ผลและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

๒.๓ เป็นผู้เสียสละทุกอย่างเพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชนและเพื่อให้สังคมดีขึ้น

๒.๖ เป็นผู้มีความสามารถส่งเสริมและสนับสนุนในการทำงานเป็นทีม

๒.๗ เป็นผู้ศึกษาหาความรู้ ความสามารถและมีความเข้าใจหลักสูตร กระบวนการ
จัดการเรียนการสอน การแนะแนว การวัดผลและประเมินผล ตลอดจนสามารถจัดระบบการนิเทศ
การศึกษาภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ด้านมุทิตา

๓.๑ มีความกระตือรือร้น เป็นมิตรและมองโลกในแง่ดี

๓.๒ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงานและผู้อื่น

๓.๓ ต้องรู้จักยกย่อง ชมเชยผู้ร่วมงานที่ทำความดีตามความเหมาะสม

๓.๔ เผยแพร่ผลงานที่ดีของผู้ร่วมงานทุกคน

๓.๓ ชื่นชมผลงานการปฏิบัติงานของบุคคลอื่นด้วยความบริสุทธิ์ใจ

๓.๖ เป็นกำลังใจให้ผู้ร่วมงานหรือบุคคลอื่นประสบความสำเร็จในงานที่ได้รับ

มอบหมาย

๔. ด้านอุเบกขา

๔.๑ มีความเฉลียวฉลาด มีไหวพริบทันคน

๔.๒ มีความสามารถรอบด้าน รู้บางสิ่งในทุกสิ่งและรู้ทุกสิ่งในบางสิ่งและรู้หน้าที่
ของตน อย่างกว้างขวางด้วย

๔.๓ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่โลเล

๔.๔ มีกำลังกายและพลังประสาทมั่นคง

๔.๓ มีความเด็ดเดี่ยวในการตัดสินใจ

๔.๖ มีความยุติธรรม มีเหตุผลและวางตัวเป็นกลางอย่างสม่ำเสมอ

โดยสรุป ผู้ดำรงตนมั่นคงอยู่ในพรหมวิหารสี่ ประการเป็นประจำในผู้น้อยเป็นนิจ คือมี
เมตตารักใคร่ปรารถนาให้ผู้น้อยได้รับความร่มเย็นเป็นสุขโดยทั่วกัน กรุณาสงสารช่วยเหลือผู้ที่น้อยที่
ทุกข์ยากจนเต็มความสามารถ มุทิตา พลอยยินดีต่อผู้น้อยที่มีความเจริญขึ้น แม้จะได้รับยกย่องดีกว่า
ตนก็ไม่คิดริษยา และอุเบกขา วางตนเฉยๆ ในเวลาที่เห็นผู้น้อยต้องได้รับโทษ หรือรับความวิบัติที่ตน
ไม่สามารถจะช่วยให้ หรือตนช่วยแล้วแต่ไม่สำเร็จ

๒.๓.๓ ภาวนีโย นำเจริญใจ คือ มีความรู้จริง

ผู้นำต้องมีความรู้จริง นำเจริญใจในฐานทรงคุณ ความรู้สึกและภูมิปัญญาแท้จริงทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่างทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยซาบซึ่งภูมิใจ เป็นผู้มี ความรู้จริง ผู้ที่มีคุณธรรมมีความประพฤติดีงามทำให้เราเกิดความรู้สึกว่าจรโลงใจ มีกำลังใจเป็นแบบอย่างอยากจะทำตามทำให้มีความก้าวหน้าได้

พระพุทธองค์ทรงยกย่องครูว่าเป็น “กัลยาณมิตร” ซึ่งหมายถึง ผู้นำทางปัญญาและจิตวิญญาณผู้เปี่ยมด้วยธรรมของมิตรแท้ ๗ ประการ กล่าวคือ “ภาวนีโย” “น่ายกย่อง” เพราะทรงภูมิรู้ ภูมิธรรม ภูมิปัญญา คู่ควรแก่การเจริญรอยตามและเอ๋ยอ้างถึงได้อย่างมั่นใจ

สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน) พระทรงตรัสว่า การรู้จักผล คือ มีความรู้จริงการ รู้จักว่าสิ่งที่ตนกำลังได้รับนั้น เกิดจากเหตุใด เป็นผลอันเกิดจากการกระทำอย่างไร ผลดีที่กำลังได้รับ เกิดจากเหตุใดอย่างไร ผลร้ายที่กำลังได้รับเกิดจากเหตุอะไรสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่รู้จักผล จะต้องพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเสียก่อนจะลงมือปฏิบัติ เพราะเข้าใจดีว่าผลทั้งหลายย่อมมีมา แต่เหตุ การกระทำของผู้บริหารในการรู้จักความหมายและความมุ่งหมายของหลักการในการ ปฏิบัติงาน รู้จักและเข้าใจวัตถุประสงค์ของเป้าหมายในกิจการนั้น สามารถวิเคราะห์ผลที่จะได้รับการ ดำเนินงานต่างๆ อย่างถูกต้อง^{๔๖}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ท่านกล่าวว่า คนผู้สั่งสอนหรือให้การศึกษาผู้ทำ หน้าที่สั่งสอน ให้การศึกษาแก่ผู้อื่น โดยเฉพาะครูอาจารย์ พึงประกอบด้วยคุณสมบัติ และประพฤติ ตามหลักปฏิบัติเป็นกัลยาณมิตร คือ ผู้นำต้องมีความนำเจริญใจ มีความรู้จริง ทรงภูมิปัญญาแท้จริง และเป็นผู้ฝึกฝนปรับปรุงตนอยู่เสมอ เป็นที่น่ายกย่องควรเอาอย่าง ทำให้ศิษย์เอ๋ยอ้างและรำลึกถึงด้วย ความซาบซึ่ง มั่นใจ และภาคภูมิใจ^{๔๗}

โดยสรุป ภาวนีโย ผู้นำมีความนำเจริญใจ มีความรู้จริง หมายถึง มีความจริงใจและละเว้น กระทำที่เป็นอันตรายต่อด้านการบริหารมีการวางแผนและกำหนดทิศทางองค์กรอย่างชัดเจนเชื่อมั่น ชื่นชม ภูมิใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกคน ที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด เข้มงวดตรงต่อเวลา เป็นแบบอย่างที่ดี ยกย่องชมเชยบุคลากรที่ประสบผลสำเร็จเกี่ยวกับการสอนแสดงออกทางกาย วาจา อย่างสง่างาม เหมาะสมกับกาลเทศะ

^{๔๖}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๔.

^{๔๗}สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน), **ธรรมศึกษา**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://mahamakuta.inet.co.th/study/study๖๔/mkb๔๑๒.html>. [๒๐สิงหาคม ๒๕๖๐],

^{๔๘}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๔.

๒.๓.๓.๑ หลักการพัฒนาปัญญา คือ มีความรู้จริง

พระพุทธศาสนามีสาระที่เป็นประโยชน์ มีความสำคัญทั้งในด้านทฤษฎีที่เป็นเหตุเป็นผล และวิธีการที่เป็นสากลเหมาะสมกับทุกยุคทุกสมัย รวมทั้งมีข้อปฏิบัติที่ยึดทางสายกลาง พุทธศาสนิกชนพึงวิเคราะห์และตระหนักในคุณค่าของทฤษฎี วิธีการ และหลักปฏิบัติเหล่านั้น น้อมนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับหลักพัฒนาปัญญา มีความรู้จริงคือ การฝึกฝนพัฒนาด้านปัญญามีหลายระดับ ^{๔๔}ดังนี้

๑. ความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่สดับตรับฟังหรือเล่าเรียน และรับถ่ายทอดศิลปวิทยาการ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. การรับรู้ประสบการณ์และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้องตามความเป็นจริงไม่บิดเบือน หรือเอนเอียง ด้วยอคติทั้งหลาย

๓. การคิดพิจารณาวินิจฉัยอย่างมีวิจารณ์ญาณ ด้วยการใช้ปัญญาบริสุทธิ์ ไม่ถูกกิเลส เช่น ความอยากได้ประโยชน์ และความเกลียดชัง เป็นต้น เข้ามาครอบงำบังคับบัญชา

๔. การรู้จักมอง รู้จักคิด ที่จะให้เข้าถึงความจริง และได้คุณประโยชน์ มีโยนิโสมนสิการ ที่เรียกว่า มองเป็น คิดเป็น เช่น รู้จักวิเคราะห์ แยกแยะ สืบสาวเหตุปัจจัย เป็นต้น

๓. การรู้จักคิดจัดการ ดำเนินการ ทำกิจให้สำเร็จ ฉลาดในวิธีการที่จะนำไปสู่จุดหมาย

๖. ความสามารถแสวงหา เลือกคัดสรรประมวลความรู้ ความคิดได้ชัดเจนและสามารถนำความรู้ที่มีอยู่มาเชื่อมโยงสร้างเป็นความรู้ความคิดใหม่ๆ เพื่อแก้ปัญหาและสร้างสรรค์

๗. เป็นการใช้ปัญญาขั้นสูงสุด นั่นคือ ความรู้แจ้งความจริงของโลกและชีวิต หรือรู้เท่าทันธรรมชาติของสิ่งทั้งหลายที่ทำให้วางใจถูกต้องต่อทุกสิ่งทุกอย่าง สามารถแก้ปัญหาชีวิตขจัดความทุกข์ในจิตใจของตนได้ หลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นในสิ่งทั้งหลาย จิตไม่ถูกบีบคั้นครอบงำ กระหอบกระทั้งด้วยความผันผวนแปรปรวนของสิ่งต่างๆ หลุดพ้นเป็นอิสระ อยู่เหนือกระแสโลก ซึ่งทำให้ปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายและดำเนินชีวิตด้วยปัญญาอย่างแท้จริง

๒.๓.๓.๒ วิธีแสวงหาความรู้

วิธีแสวงหาความรู้ ในกระบวนการพัฒนาปัญญาของมนุษย์ จะสัมพันธ์กับวิธีทำให้เกิดปัญญา ๓ วิธี คือในกระบวนการพัฒนาปัญญาของมนุษย์ จะสัมพันธ์กับวิธีทำให้เกิดปัญญา ๓ วิธี คือ

๑. จินตามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการคิดการพิจารณาหาเหตุผลด้วยตนเอง

๒. สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการสดับเล่าเรียนถ่ายทอดหาเหตุผลต่อกันมา

๓. ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการลงมือปฏิบัติฝึกหัดอบรม

^{๔๔}พระพุทธศาสนามีทฤษฎีและวิธีการที่เป็นสากล, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.gotoknow.org
[๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐].

นอกจากนี้ความรู้ที่จัดโดยกิจกรรมและผลงานของมนุษย์ ได้แก่ความรู้ที่เนื่องด้วยปฏิบัติการทางสังคม เช่น การสื่อสาร ถ่ายทอดการแสวงหา การพูดคุย แบ่งออกเป็น ๓ อย่างคือ

๑. สุตะ คือ ความรู้ที่ได้สดับ เล่าเรียน หรือถ่ายทอดต่อกันมา แบ่งย่อยได้เป็น ๒ คือ ความรู้ที่ได้สดับตรับฟัง บอกเล่า สอนเรียน ถ่ายทอดต่อกันมา และความรู้ที่บางศาสนาถือว่าได้รับการเปิดเผยแจ้งคลุจจากองค์บรมเทพ เช่น พราหมณ์ถือว่าพระเวทเป็นความรู้ที่ได้รับถ่ายทอดจากพระพรหมโดยตรง เป็นต้น

๒. ทิฎฐิ คือ ความเห็น ทฤษฎี ลัทธิ ความเชื่อถือต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ที่ได้สรุปผลอย่างใดอย่างหนึ่ง มีการเผยแพร่ มีคนเชื่อถือและปฏิบัติตาม เป็นต้น

๓. ญาณ คือ ความรู้ ความหยั่งรู้ ความบริสุทธิ์ ความรู้ตรงตามสภาวะ หรือปัญหาที่ทำงานสัมฤทธิ์ผล เป็นต้น ญาณเป็นความรู้ระดับสุดยอดของปัญญามนุษย์ และเป็นผลสำเร็จสำคัญของมนุษย์ และมีส่วนผลักดันสำคัญ ให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในอารยธรรมของมนุษยชาติ

๔. วิธีการประกาศอิสรภาพของมนุษย์ พระพุทธเจ้าทรงสอนให้มนุษย์พึ่งตนเอง ดังสุภาษิตที่ว่า “อตตahi อตตานิ นาโถ” หมายถึง ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน โดยที่มนุษย์จะต้องแก้ปัญหาด้วยสติปัญญาของมนุษย์เอง และมนุษย์มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองได้ โดยไม่ต้องบงการจ้อนวนอนด้วยพิธีกรรมจากเทพเจ้าบันดาล จากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย มนุษย์มีอิสรภาพของตนเอง

๓. วิธีการให้มนุษย์อยู่ร่วมกันโดยสันติวิธี โดยกระทำแต่ความดี มีหลักธรรมประจำใจ ไม่เบียดเบียนทำร้ายกัน มีความเมตตากรุณา ความกตัญญูรู้คุณ ปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา เป็นต้น หลักธรรมมากมายเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความปรารถนาดีต่อมวลมนุษยชาติ

๖. วิธีการสอนให้มนุษย์ล่วงพ้นจากความทุกข์ ตามหลักของอริยสัจ ๔ ดังที่กล่าวมา

โดยสรุป พระพุทธศาสนา มีข้อปฏิบัติที่ยึดทางสายกลาง พุทธศาสนิกชนพึงวิเคราะห้และตระหนักในคุณค่าของทฤษฎี วิธีการ และหลักปฏิบัติเหล่านั้น น้อมนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต เพื่อความสงบสุขและความเจริญของตนเองและรู้เท่าทันธรรมชาติที่เกิดขึ้นและให้เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม

๒.๓.๔ วตฺตา รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จัดพูดชี้แจงให้เข้าใจ

ผู้นำรู้จักพูดชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไรควรให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี คอยบอกเกี่ยวกับเรื่องการประพฤติปฏิบัติของเราว่าควรจะเป็นอย่างไร และเราทำถูกทำผิด อันไหนที่เราทำไม่ถูก บอกวิธีแก้ไขให้ สิ่งไหนที่เราทำถูกต้อง กัลยาณมิตรก็ส่งเสริมวิธีให้ดียิ่งขึ้นไป ทำให้เราได้หลักคุณธรรมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการบอกนี้สำคัญมากที่จะช่วยให้ปฏิบัติถูกต้อง

พระพุทธองค์ทรงยกย่องครูว่าเป็น “กัลยาณมิตร” ซึ่งหมายถึง ผู้นำทางปัญญาและจิตวิญญาณผู้เปี่ยมด้วยธรรมของมิตรแท้ ๗ ประการ กล่าวคือ^{๕๐} วตฺตา “มีวาทศิลป์” กล่าวคือ ผู้นำเป็นผู้รู้จักศิลปะในการพูด การสอน การแนะนำ การให้คำปรึกษา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ท่านกล่าวว่า คนผู้สั่งสอนหรือให้การศึกษาผู้ทำหน้าที่สั่งสอน ให้การศึกษาแก่ผู้อื่น โดยเฉพาะครูอาจารย์ พึงประกอบด้วยคุณสมบัติ และประพฤติตามหลักปฏิบัติเป็นกัลยาณมิตร คือ รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี^{๕๑} และท่านได้กล่าวว่า ปิยาจา การพูดด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่หยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ เหมาะกับกาลเทศะ เรามักจะได้ยินกันบ่อยว่า อยู่คนเดียวระวังความคิด อยู่ร่วมมิตรระวังคำพูด การอยู่ร่วมกับผู้อื่น คำพูดเป็นสิ่งสำคัญมาก หากพูดเป็น รู้จักพูดเราก็จะได้ประโยชน์จากคำพูดนั้นมากมาย คำพูดที่ดีถูกกาลเทศะเพียงไม่กี่คำก็อาจเปลี่ยนจิตใจคนเลวให้กลายเป็นดีได้ เช่น พระพุทธเจ้าพูดกับองคุลิมาล ในขณะที่องคุลิมาลถือมีดไล่ฟันพระพุทธเจ้าและเรียกให้พระองค์หยุด พระองค์ไม่หยุดแต่พูดว่า เราหยุดแล้วท่านต่างหากที่ยังไม่หยุด เพียงแค่นี้ก็ทำให้องคุลิมาลได้สติและหันมาฟังคำสอนของพระพุทธเจ้าจนบรรลเป็นพระอรหันต์ในที่สุด ฉะนั้น เวลาจะพูดอะไรออกไป เราควรคิดให้ดีเสียก่อน คำพูดของเราจึงจะมีค่า คำพูดที่เป็นปิยาจานั้นคือคำพูดที่เว้นการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ และพูดเพ้อเจ้อ^{๕๒}

โดยสรุป วตฺตา รู้จักพูดให้ได้ผล คือ ผู้นำรู้จักพูดชี้แจงให้เข้าใจ หมายถึง ผู้บริหารอธิบายเหตุผลด้วยวาจาที่ไพเราะอ่อนหวาน ชวนฟัง ชี้แจงนโยบายด้านต่างๆ แก่ครูโดยใช้คำพูดที่นุ่มนวล สละสลวยด้วยถ้อยคำอธิบายงานวิชาการที่ทำให้ครูรู้สึกถึงผลที่เกิดขึ้น มีคำกล่าว “ขอโทษ” หรือ “ขออภัย” เมื่อเกิดให้ข้อมูลผิดพลาดกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยคำพูดที่สุภาพและยินดีอธิบายงานวิชาการ อย่างเต็มใจ ด้วยถ้อยคำสุภาพ

๒.๓.๔.๑ หลักปฏิบัติแบบโยนิโสมนสิการ

การทำใจให้มีความแยบคาย การทำใจให้แยบคายนี้มีความหมายสำคัญรู้จักพูดให้ได้ผล คือ ชี้แจงให้เข้าใจแบบแยบยลตามโยนิโสมนสิการ ที่แยกเป็นแง่ๆ ดัง^{๕๓}ต่อไปนี้

^{๕๐} อ่างแล้ว.

^{๕๑} อ่างแล้ว.

^{๕๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้งแมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๑๖๗.

^{๕๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๗๐.

๑. อุบายมนสิการ คิดหรือพิจารณาโดยอุบาย คือ คิดอย่างมีวิธี คิดถูกวิธี หมายถึง คิดถูกวิธีที่จะทำให้เข้าถึงความจริงสอดคล้องเข้ากับแนวสัจจะ ทำให้หยั่งรู้สภาวะลักษณะและสามัญลักษณะของสิ่งทั้งหลาย

๒. ปณมสิการ คิดเป็นทางหรือคิดถูกทาง คือ คิดได้ต่อเนื่องเป็นลำดับ จัดลำดับได้หรือมีลำดับ มีขั้นตอน เล่นไปเป็นแถวเป็นแนว หมายถึง ความคิดเป็นระเบียบตามแนวเหตุผลเป็นต้น ไม่ยุ่งเหยิงสับสน ไม่วกวนติดพันเรื่องนี้ เรื่องโน้น กระโดดไปกระโดดมา ต่อเป็นขั้นเป็นอันไม่ได้ ทั้งนี้รวมทั้งความสามารถที่จะชักชวนนึกคิดเข้าสู่แนวทางที่ถูกต้อง

๓. การณมสิการ คิดตามเหตุ คิดต้นเหตุ คิดตามเหตุผล หรือคิดอย่างมีเหตุผล หมายถึง การคิดสืบค้นตามแนวความสัมพันธ์สืบทอดกันแห่งเหตุปัจจัย พิจารณาสืบสาวหาเหตุ ให้เข้าใจถึงต้นเค้าหรือแหล่งที่มาซึ่งส่งผลต่อเนื่องตามลำดับ

๔. อุปาทกมสิการ คิดให้เกิดผล คือ ใช้ความคิดให้เกิดผลที่พึงประสงค์ เล็งถึงการคิดอย่างมีเป้าหมาย เป็นการคิดแบบพิจารณาที่ทำให้เกิดกุศลธรรม เช่น การปลุกเร้าให้เกิดความเพียร การรู้จักคิดที่ทำให้หายความหวาดกลัว ให้หายโกรธ การพิจารณาทำที่ให้เกิดมีสติ หรือทำให้จิตใจเข้มแข็งมั่นคง

โดยสรุป โยนิโสมนสิการ คือ การคิดถูกวิธี คิดมีระเบียบ คิดเหตุผล คิดเร้ากุศล คิดเป็นการคิดตรงตามสภาวะและเหตุปัจจัย การสืบค้นถึงต้นเค้าที่แท้จริง

๒.๓.๓ วจนกฺขโม ทนตอถ้อยคำ คือ พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษา

ผู้นำต้องมีพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาคำเสนอและวิพากษ์วิจารณ์ อุดหนุนฟังได้ไม่เบื่อไม่ฉุนเฉียวพยายามที่จะช่วยชี้แจง จนกระทั่งเกิดความเข้าใจชัดเจนทั้งไม่ทอดถอยและไม่ปล่อยปละ แต่จะเอาใจใส่อดทนต่อการที่จะแนะนำสั่งสอน

พระพุทธองค์ทรงยกย่องครูว่าเป็น “กัลยาณมิตร” ซึ่งหมายถึง ผู้นำทางปัญญาและจิตวิญญาณผู้เปี่ยมด้วยธรรมของมิตรแท้ ๗ ประการ กล่าวคือ^{๕๔} วจนกฺขโม “มีความอดทนต่อถ้อยคำ” กล่าวคือ เป็นผู้ใจกว้าง อดทน อดกลั้น ต่อการปรึกษา ไต่ถาม และทวนคำวิพากษ์วิจารณ์หรือความคิดเห็นที่แตกต่างได้อย่างสงบ ไม่เบื่อ ไม่หน่าย ไม่หงุดหงิดฉุนเฉียว ในการแนะนำพร่ำสอนศิษย์ซ้ำแล้วซ้ำเล่า

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ท่านกล่าวว่า คนผู้สั่งสอนหรือให้การศึกษาผู้ทำหน้าที่สั่งสอน ให้การศึกษาแก่ผู้อื่น โดยเฉพาะครูอาจารย์ พึงประกอบด้วยคุณสมบัติ และประพฤติตามหลักปฏิบัติเป็นกัลยาณมิตร คือ อดทนต่อถ้อยคำ คือ ผู้นำพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถาม แม้จุกจิก ตลอดจนคำล่วงเกินและคำตักเตือนวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ อดทนฟังได้ ไม่เบื่อหน่าย ไม่เสีย

^{๕๔}อ้างแล้ว.

อารมณ์เป็นผู้มีความมานะในการดัดเตือนสั่งสอน โดยไม่กลัวว่าจะเกลียดหรือโกรธ มีความฉลาดในการใช้คำพูด (กับศิษย์) ^{๕๕}

โดยสรุป วรณกษโม ทนต่อถ้อยคำ คือ ผู้นำพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา หมายถึงพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียน มีส่วนร่วมบริหารกิจกรรมนักเรียน และยินดีรับฟังปัญหาด้วยความเต็มใจไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในด้านการบริหารจัดการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความทุ่มเท แม้จะมีปัญหาและข้อจำกัดของสถานศึกษาในการบริหารพร้อมที่แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นเสมอในการปฏิบัติงานครั้งต่อไป โดยไม่ย่อท้อ เพื่อให้การบริหารให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ถึงแม้ว่าจะใช้เวลาานก็ต้องอดทน

๒.๓.๓.๑ ธรรมอันทำให้งาม

ผู้นำต้องความอดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาธรรมอันทำให้งาม คือ เป็นธรรมที่บุคคลใดประพฤติแล้วย่อมนำไปสู่ความงาม ทั้ง ๒ ประการ ^{๕๖}

๑. ขันติ ความอดทน คือ อดทนต่อความทุกข์ยาก ความลำบาก ความร้อน ความหนาว และขันตินี้ยังเป็นลักษณะของผู้มีน้ำใจ เข้าข้างหนักแน่นไม่หวั่นไหวต่อความทุกข์ยาก

๒. โสรัสจะ ความเสงี่ยม คือ การรู้จักธรรมจิตใจให้เข้มแข็ง ผ่องใสเบิกบานมีกายวาจาสงบเสงี่ยมเรียบร้อย เพราะเมื่ออดทนได้แล้ว ก็จะไม่แสดงกิริยาวาจาให้ผิดปกติ เป็นการสืบเนื่องจากการมีความอดทน คือ ขันติ แล้วจึงเกิดความเสงี่ยม คือ โสรัสจะ ก็จะตามมา

๒.๓.๓.๒ ธรรมมีอุปการะมาก

ธรรมมีอุปการะมาก เป็นธรรมที่เกื้อกูลในการทำความดีทุกอย่าง พระพุทธเจ้าแสดงธรรมมีอุปการะมาก ว่ามี ๒ ประการ ^{๕๗}ดังนี้

๑. สติ ความระลึกได้ นึกได้ รู้สีกตัวอยู่ตลอดเวลา หมายความว่า ลักษณะเครื่องกำหนดของสตินั้น ก็คือความระลึกได้ ระลึกปัจจุบันกาลได้ ระลึกเรื่องอนาคตได้ กิจหรือหน้าที่ของสตินั้น คือ การไม่ลืมเรื่องอดีตระลึกได้ทุกครั้งที่ต้องการ ไม่เลือนล่อยเผลอตัวในเรื่องปัจจุบัน ไม่หวาดหวั่นฟุ้งเฟ้อในเรื่องอนาคต

๒. สัมปชัญญะ ความรู้ตัว คือ รู้จักสิ่งทีนึกได้ หมายความว่า ลักษณะของสัมปชัญญะนี้ได้แก่ความรู้ทั่ว รู้ชัดได้ถูกต้อง ไม่ใช่หลงๆ ลืมๆ หลับๆ ตื่นๆ ฟั่นเฟือนในขณะยืน เดิน นั่ง นอน กิน ดื่มน ทำ พูด คิด เป็นต้น รู้สีกตัวอยู่ ตื่นตัวดีอยู่ว่ากำลังยืนเดิน เป็นต้น

^{๕๕}อ้างแล้ว.

^{๕๖}ดูรายละเอียดใน พ.ร.บ. อติวุตตกะ (ไทย) ๒๘/๘๗๓-๘๗๔/๒๑๑.

^{๕๗}ดูรายละเอียดใน พ.ร.บ. อติวุตตกะ (ไทย) ๒๘/๘๗๓-๘๗๔/๒๑๑.

โดยสรุป ผู้นำต้องความอดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาธรรมอันทำให้งาม คือ เป็นธรรมที่บุคคลใดประพฤติก่อแล้วย่อมนำไปสู่ความงาม คือ หิริ เป็นโอตตปัปะ และมีธรรมมีอุปการะมาก เป็นธรรมที่เกื้อกูลในการทำความดีทุกอย่าง คือ สติ ความระลึกได้ นึกได้ รู้สึกรู้สอยู่ตลอดเวลา สัมปชัญญะ ความรู้ตัว คือ รู้จักสิ่งที่นึกได้ ได้แก่ ความรู้ทั่ว รู้ชัดได้ถูกต้อง ไม่ใช่หลงๆ ลืมๆ หลับๆ ตื่นๆ ฟั่นเฟือนในขณะยืน เดิน นั่ง นอน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด เป็นต้น รู้สึกรู้สอยู่ ตื่นตัวดี อยู่ว่ากำลังยืนเดิน

๒.๓.๖ คมกิริยจ กถ กตฺตา คือ กล่าวชี้แจงเรื่องล้าลึก ชับซ้อนให้เข้าใจได้

ผู้นำกล่าวชี้แจงเรื่องล้าลึก ชับซ้อนให้เข้าใจได้ แล่งเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจและให้เรียนรู้ เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปกัลยาณมิตรที่มีคุณสมบัติพิเศษที่จะช่วยลูกศิษย์ได้อย่างแท้จริง คือ ผู้ที่สามารถทำให้เข้าถึงสิ่งที่ลึกซึ้งให้ยิ่งๆ ขึ้นไป อันนี้จะเป็นปัจจัยที่ทำให้เราสามารถก้าวหน้าในการปฏิบัติ ถ้าเรื่องลึกซึ้งขึ้นไป

พระพุทธองค์ทรงยกย่องครูว่าเป็น “กัลยาณมิตร” ซึ่งหมายถึง ผู้นำทางปัญญาและจิตวิญญาณผู้เปี่ยมด้วยธรรมของมิตรแท้ ๗ ประการ กล่าวคือ^{๕๘} คมกิริยจ กถ กตฺตา “ทำเรื่องยากให้ง่าย” กล่าวคือ มีศิลปะในการถ่ายทอดเรื่องราว หรือวิชาการที่ยุ่งยาก ชับซ้อน ลึกซึ้ง ให้ง่าย หรืออธิบายเรื่องจากง่ายให้ลึกซึ้งขึ้นไปตามลำดับได้ครบถ้วนกระบวนความอย่างสนุกสนานมีชีวิตชีวา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ท่านกล่าวว่า คนผู้สั่งสอนหรือให้การศึกษาผู้ทำหน้าที่สั่งสอน ให้การศึกษาแก่ผู้อื่น โดยเฉพาะครูอาจารย์ พึงประกอบด้วยคุณสมบัติ และประพฤติดตามหลักปฏิบัติเป็นกัลยาณมิตร คือ ผู้นำกล่าวแล่งเรื่องล้าลึกได้ คือ กล่าวชี้แจงเรื่องต่างๆ ที่ยุ่งยาก ลึกซึ้งให้เข้าใจได้ และสอนศิษย์ให้ได้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปการรู้จักสอนจากง่ายไปหายาก หรือมีความลึกซึ้งขึ้นโดยลำดับ^{๕๙}

โดยสรุป คมกิริยจ กถ กตฺตา คือ ผู้นำชี้แจงเรื่องล้าลึก ชับซ้อนให้เข้าใจได้ หมายถึง การเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง ล้าลึก ชัดเจนเข้าใจง่าย วิเคราะห์ข้อมูลซับซ้อนให้เข้าใจได้ ชัดเจนแจ่มแจ้งมีแนวคิดใหม่ๆ สามารถอธิบายเข้าใจและนำมาปฏิบัติได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้สามารถเข้าใจได้โดยง่ายและวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบทุกครั้งก่อนตัดสินใจสั่งการ

^{๕๘}อ้างแล้ว.

^{๕๙}อ้างแล้ว.

๒.๓.๖.๑ ธรรมของผู้แสดงธรรมหรือองค์แห่งธรรมกถึก

เมื่อปฏิบัติหน้าที่ในการสั่งสอนโดยตรง กัลยาณมิตรควรดำรงอยู่ในหลักปฏิบัติที่เน้นความบริสุทธิ์ ความมีเมตตาและความจริงใจไปนี้ตามหลักที่ควรรู้จักพูดชี้แจงให้เข้าใจให้มีความลึกซึ้งที่เรียกว่า ธรรมเทศธรรม แปลว่า ธรรมของผู้แสดงธรรมหรือองค์แห่งธรรมกถึก ๓ ประการ^{๖๐} ดังนี้

๑. อนุพุทฺธิกถา สอนให้มีขั้นตอนถูกลำดับ คือ แสดงธรรมหรือเนื้อหาตามลำดับความยากง่ายลุ่มลึก มีเหตุผลสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปโดยลำดับ

๒. ปริยายทสฺสาวิ จัปฺจตุสํคํมาขยาโยให้เข้าใจเหตุผล คือ ชี้แจงให้เข้าใจชัดแต่ละแง่แต่ละประเด็น อธิบายยกเอียงไปต่างๆ ให้มองเห็นกระจ่างตามแนวเหตุผล

๓. อนุพุทฺธา ตังจิตเมตตาสอนด้วยความปรารถนาดี คือ สอนเขาด้วยจิตเมตตา มุ่งให้เป็นประโยชน์แก่ผู้รับสอน

๔. อนามิสันตร ไม่มีจิตเพ่งเล็งมุ่งเห็นกาามิส คือ สอนไม่ใช่มุ่งที่ตนจะได้ลาภ สินจ้างหรือผลประโยชน์ตอบแทน

๓. อนุพหฺจจ วาจิตตฺร ไม่กระทบตนและผู้อื่น คือ สอนตามหลักตามเนื้อหา มุ่งแสดงอรรถแสดงธรรม ไม่ยก ไม่เสียดสีข่มขู่ผู้อื่น

โดยสรุป ผู้เป็นกัลยาณมิตรสูงสุด คือ การประกอบด้วยคุณสมบัติของกัลยาณมิตรอย่างแท้จริง ทำได้จริงให้บรรลุผลสำเร็จในสิ่งที่นำมาสอนแล้วด้วย

๒.๓.๗ โน จฏฐาเน นิโยชเย คือ ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย

พระพุทธองค์ทรงยกย่องครูว่าเป็น “กัลยาณมิตร” ซึ่งหมายถึง ผู้นำทางปัญญาและจิตวิญญาณผู้เปี่ยมด้วยธรรมของมิตรแท้ ๗ ประการ กล่าวคือ^{๖๑} โน จฏฐาเน นิโยชเย “ไม่แนะนำในเรื่องอันไม่ควร” กล่าวคือ ไม่แนะนำพร่ำสอนศิษย์ในทางเสียหาย ไม่ชักชวนศิษย์ให้เผลอออกนอกกลุ่มนอกทาง ครูผู้สมบูรณ์ด้วยกัลยาณมิตรธรรมที่กล่าวมา ควรกล่าวได้ว่าเป็น “ยอดคน” ที่เป็น “ยอดครู” โดยแท้เมื่อนักเรียนเข้ามาหาครูย่อมหวังว่าได้พบคนหนึ่งที่จะให้ความรัก ความรู้ความคิดที่กว้างไกลที่พึงพาได้ที่จะช่วยให้เข้าใจเมื่อสงสัย ช่วยให้เย็นเมื่อเดือดร้อน ช่วยทำให้มองเห็นทางสว่างให้ตัดสินใจด้วยตนเองได้ จึงเป็นหัวใจของมิตร มิตรที่เป็นกัลยา คือ งดงาม เทียงตรงเปี่ยมด้วยวิชาและกรุณาต่อศิษย์ ครูที่มีหัวใจเป็นกัลยาณมิตรของศิษย์เท่านั้น

สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน) พระองค์ทรงตรัสว่า การรู้จักผล คือ ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย การรู้จักว่าสิ่งที่ตนกำลังได้รับนั้น เกิดจากเหตุใด เป็นผลอันเกิดจากการกระทำอย่างไร ผลดีที่กำลังได้รับเกิดจากเหตุใดอย่างไร ผลร้ายที่กำลังได้รับเกิดจากเหตุอะไรสรุปได้ว่า

^{๖๐}พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, หน้า ๖๓๗.

^{๖๑}อ้างแล้ว.

ผู้บริหารสถานศึกษาที่รู้จักผลจะต้องพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเสียก่อนจะลงมือปฏิบัติ เพราะเข้าใจดีว่าผลทั้งหลายย่อมมีมาแต่เหตุ การกระทำของผู้บริหารในการรู้จักความหมายและความมุ่งหมายของหลักการในการปฏิบัติงาน รู้จักและเข้าใจวัตถุประสงค์ของเป้าหมายในกิจการนั้น สามารถวิเคราะห์ผลที่จะได้รับการดำเนินงานต่างๆ อย่างถูกต้อง^{๖๒}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ท่านกล่าวว่า คนผู้สั่งสอนหรือให้การศึกษาผู้ทำหน้าที่สั่งสอน ให้การศึกษาแก่ผู้อื่น โดยเฉพาะครูอาจารย์ พึงประกอบด้วยคุณสมบัติ และประพฤติตามหลักปฏิบัติเป็นกัลยาณมิตร คือ ผู้นำไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย หรือเรื่องเหลวไหลไม่สมควร^{๖๓}

สมหวัง วิทยาปัญญาพนันท์ และคณะ ได้กล่าวถึง การรู้จักผล คือ รู้ผลที่เกิดแต่เหตุ.เห็นตำรวจจับผู้ร้ายมาได้.ย่อมทราบว่าคุณร้ายคนนั้นต้องทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงถูกตำรวจจับ หรือนาย ก ได้รับรางวัลจากครูเพราะสอบได้ที่๑ ก็ย่อมเป็นเพราะนาย ก มีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษา^{๖๔}

โดยสรุป โน จมฺภูฏาเน นิโยชเย คือ ผู้นำไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย หมายถึง มีอัธยาศัยไมตรีที่ดี มีน้ำใจและไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ แก่ผู้ร่วมงานด้วยจิตเมตตา มีความเป็นผู้รับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่เกิดขึ้นให้การส่งเสริมสนับสนุนในบุคลากรปฏิบัติตามระเบียบและมีคุณธรรมและประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๒.๓.๗.๑ หลักธรรมที่ผู้นำไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย ๖ อย่าง

ผู้นำไม่ปรารถนาที่จะสร้างความเสียหายให้แก่ตัวเอง ต้องปิดประตูแห่งความเสื่อมเสีย ละเว้นจากอบายมุข ปิดช่องทางแห่งความเสื่อม คือ อบายมุข ๖ ประการ คือ^{๖๕}

๑. ไม่เสพสุรายาเมาให้ที่ให้โทษ
๒. ไม่เอาแต่เที่ยวไม่รู้เวลา
๓. ไม่จ้องหาแต่การบันเทิง
๔. ไม่เหลิงไปในการพนัน
๕. ไม่พัวพันมัวมิตรชั่ว
๖. ไม่จมอยู่ในความเกียจคร้านการงาน

^{๖๒}อ้างแล้ว.

^{๖๓}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **ธรรมานุชิต**, หน้า ๙๐-๙๑.

^{๖๔}สมหวังวิทยาปัญญาพนันท์, **บริหารด้วยสัจปรีธรรม**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.budmgt.com/budman/bm01/goodman.html>. [๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๐].

^{๖๕}อุตมพร อมรธรรม, **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระเจ้าอยู่หัว**, (สำนักพิมพ์แสงดาว, ๒๕๔๙), หน้า ๑๑๗-๑๒๐.

โดยสรุป อบายมุข ปากทางแห่งความเสื่อม คือหมายถึงว่า ตัวอบายมุขนั้นยังใช้ความเสื่อมโดยตรง แต่มันเป็นเหมือนทางเดินที่จะนำไปสู่ความเสื่อม เมื่อใดที่เราเริ่มติดใจหรือลุ่มหลงในอบายมุข ไม่ว่าจะเป็นชนิดใด ก็เท่ากับว่าเราเริ่มเดินทางไปสู่ความเสื่อมแล้ว ยิ่งเดินนานหรือติดใจลุ่มหลงนาน ก็เท่ากับว่าได้จมอยู่ในความเสื่อมนั้นลึกมากและถอนตัวได้ยาก ซึ่งปัจจุบันผู้คนสมัยนี้ไม่ค่อยจะรู้จักว่าความเสื่อมเป็นอย่างไร เพราะเกิดมาก็อยู่ในสังคมที่มีแต่อบายมุขอยู่เต็มบ้านเต็มเมืองเสียแล้ว จึงไม่รู้จักว่าอบายมุขนั้นมันเป็นสาเหตุให้เกิดความเสื่อมได้อย่างไร เหมือนหนอนที่เกิดอยู่ในอุจจาระก็ไม่รู้จักคำว่าเหม็นหรือสกปรก

๒.๔ ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน

๒.๔.๑ โรงเรียนวัดพุทธรังษีปราโมทย์^{๖๖}

โรงเรียนพุทธรังษีปราโมทย์ ได้เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคมพ.ศ. ๒๔๙๒ โดยอาศัยศาลาวัดเป็นที่เล่าเรียนต่อมา เมื่อพ.ศ. ๒๔๙๗ อาจารย์เนือย เต็งทอง และคณะคิดจะสร้างโรงเรียนเป็นเอกเทศโดยการจัดทอดกฐินสามัคคีขึ้นครั้งที่ ๑

- พ. ศ. ๒๔๘๙ นายประสาน วสุวัต นายอำเภอเมืองนนทบุรีได้จัดทอดกฐินสามัคคีเพื่อหาเงินเพื่อสมทบทุนสร้างโรงเรียน

พ. ศ. ๒๕๐๔ พระอธิการเผื่อน ฐิตรสี เจ้าอาวาสได้ทำหนังสือยื่นต่อท่านผู้บัญชาการเขตพิบูลสงครามขอเงินสมทบทุนสร้างโรงเรียน

- พ.ศ. ๒๕๐๑ กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติเงินให้สร้างอาคารเรียนชั้นล่างและเสร็จเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๐๑ โรงเรียนสร้างขึ้นโดยอาศัยเงินผู้บริจาคในอำเภอจึงได้ตั้งชื่อโรงเรียนว่าโรงเรียนวัดพุทธรังษีปราโมทย์แด่ของราษฎรบำรุงเพื่อเป็นกำลังใจและเป็นอนุสรณ์แก่ผู้บริจาคทรัพย์พ.ศ. ๒๕๔๗ พันตรีหญิงประจวบสุกกาญจน์ลักษณะบริจาคเงินสร้างอาคารเรียน ๔ ชั้น ๑๕ ห้องเรียนพร้อมห้องประชุมเป็นจำนวนเงิน ๑๔๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท

- วันที่ ๑๙ ธันวาคมพ. ศ. ๒๕๔๙ ทำพิธีเปิดอาคารเรียนจนประจวบ สุกกาญจน์ลักษณะโดยผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี นายพระนาย สุวรรณรัฐ เป็นประธานผู้รับมอบปัจจุบันโรงเรียนวัดพุทธรังษีปราโมทย์มีเนื้อที่ ๗ ไร่ตั้งอยู่ริมถนนตรงข้ามวัดพุทธรังษีปราโมทย์ใกล้ตลาดร้านค้า และเทศบาลบางศรีเมืองและถนนสายทำนายนนทบุรีเชื่อมต่อกับอำเภอบางกรวย อำเภอบางใหญ่ และอำเภอบางบัวทองทำให้การคมนาคมติดต่อสะดวกรวดเร็วทั้งยังเป็นศูนย์รวมของประชาชนที่ อาศัยอยู่บริเวณโดยรอบทำให้สามารถรองรับเด็กวัยเรียนที่สามารถติดต่อได้อย่างทั่วถึงพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่

^{๖๖} ประวัติโรงเรียนพุทธรังษีปราโมทย์ (ออนไลน์), แหล่งที่มา: <http://watputthiprang.ac.th/f9> กันยายน 2561]

ราบลุ่มบริเวณพื้นที่ของโรงเรียนมีแหล่งชุมชนปัจจุบันมีการขยายตัวของบ้านจัดสรรแต่ยังมีพื้นที่ทำให้เกษตรกรรมบ้างมีอาคารเรียน จำนวน ๓ หลัง โรงอาหารจำนวน ๑ หลัง ห้องน้ำจำนวน ๒ หลัง ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่อพยพมาจากต่างถิ่นโดยเฉพาะภาคอีสานจะมีมากและจะพักอาศัยอยู่ในบ้านเช่าหรือห้องเช่าที่คับแคบประกอบอาชีพรับจ้างจึงมีฐานะยากจนนอกจากนี้นักเรียนบางส่วนประสบปัญหาครอบครัวแตกแยกไม่มีการแจ้งเกิดหรือบางส่วนมีผู้ปกครองเป็นชาวต่างด้าวทำให้นักเรียนไม่มีเลขบัตรประจำตัวประชาชนมีการย้ายเข้าย้ายออกของนักเรียนตลอดปีโรงเรียนเปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีเขตพื้นที่บริการ ๒ หมู่บ้านได้แก่หมู่ ๑ และหมู่ ๒ ตำบลบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

วิสัยทัศน์ โรงเรียนวัดพุทธปรางค์ปราโมทย์ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพสู่ระดับสากลให้ผู้เรียนเป็นนักคิดวิเคราะห์ รักการอ่านตามมารยาทไทย อยู่อย่างพอเพียง ดำเนินตามครรลองวิถีพุทธ

เป้าหมาย ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑. ให้นักเรียนฟังอ่านเขียนและพูดภาษาไทยได้อย่างถูกต้องชัดเจน
๒. ให้นักเรียนมีทักษะพื้นฐานในการคิดคำนวณ
๓. ให้นักเรียนใช้ภาษาอังกฤษง่าย ๆ ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้
๔. นักเรียนดำเนินตามครรลองวิถีพุทธ

อัตลักษณ์ของสถานศึกษา ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม

เอกลักษณ์ของสถานศึกษา ดำเนินชีวิตตามหลักวิถีพุทธ

สีประจำโรงเรียน ชมพู ฟ้า

ปรัชญา ประจำโรงเรียน การศึกษาสร้างคนให้สมบูรณ์เทิดทูนคุณธรรมไม่นำพายุสาเหตติดพันธกิจ

๑. พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้
๒. พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีทักษะความรู้สู่มาตรฐานวิชาชีพ
๓. ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
๔. พัฒนาองค์กรให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล

๒.๔.๒ โรงเรียนวัดทางหลวงโพธิ์ทอง^{๖๗}

ตั้งอยู่เลขที่ ๑๓๒ หมู่ ๖ ซอยกท-นนท์ ๒ ตำบลบางเขน อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐ เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๕

- วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๔๗๗ วัดทางหลวงได้รื้อศาลาการเปรียญเพื่อสร้างอาคารเรียนเป็นเอกเทศ

ปี พ.ศ. ๒๕๑๑ อดีตเจ้าอาวาสวัดทางหลวง พระครูนนทกิจประสาธน์ และอดีตกำนันตำบลบางเขน นายอยู่ เกิดอิม โดยความร่วมมือของประชาชนได้ซื้อที่ดินเพิ่มเพื่อขยายบริเวณโรงเรียน

ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ คุณพ่อเฉลิม วงษ์เพ็ง ได้บริจาคอาคารเรียน ๔ ชั้น ๙ ห้องเรียน พร้อมวัสดุอุปกรณ์ ตลอดถึงห้องสมุด ห้องประชุมและห้องผู้บริหาร เป็นจำนวนเงิน ๔,๑๗๖,๐๐๐ บาท

ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้ปรับปรุงปูกระเบื้อง หน้าบ่อน้ำตก และปรับปรุงบ่อน้ำพุ

ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้ปรับปรุงอาคารไม้ (อาคาร ๐๑๗) ปูกระเบื้องด้านล่างเพื่อใช้เป็นที่รับประทานอาหารของนักเรียนทำเสาปูนให้ดูสวยงาม

ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ คุณจิระ วงษ์เพ็ง ร่วมกับชุมชนตำบลบางเขนได้ทำผ้าป่าเพื่อซื้อที่ดินเพิ่มเติมถวายวัดทางหลวง ใช้เป็นที่จัดการเรียนการสอนของโรงเรียนวัดทางหลวงโพธิ์ทอง เป็นจำนวนเงิน ๗๐๐,๐๐๐.- บาท

ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ รื้อห้องนํ้านักเรียนได้สร้างใหม่ ๒๐ ห้องนํ้าสำหรับนักเรียนหญิงและปรับปรุงห้องนํ้านักเรียนชาย ๑๐ ห้อง สร้างที่สำหรับปัสสาวะชาย ๑๐ ที่ด้วยเงินบริจาค

ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้ก่อสร้างโครงหลังคาคลุมสนาม

ปัจจุบันเปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ๑ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีอาคารเรียน ๓ หลัง

ปรัชญา

"นตฺถิ ปญฺญา สมาอาภา : แสงสว่างใดเสมอด้วยปัญญาไม่มี"

วิสัยทัศน์

โรงเรียนวัดทางหลวงโพธิ์ทอง จัดการศึกษาพัฒนานักเรียน ให้ขยันหมั่นเพียร เรียนรู้วิชาการ สืบสานวัฒนธรรมไทย ก้าวไกลสู่สากล บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยึดหลักการเขียน คิดวิเคราะห์ สืบเสาะหาความรู้ ควบคุมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

พันธกิจ

๑. พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพเต็มตามศักยภาพ ฝึกทักษะการคิด การทำงาน การจัดการและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ส่งเสริมคุณภาพ ความมีระเบียบวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม และรักการเรียนรู้

๓. มุ่งเน้นคุณลักษณะของนักเรียนด้านความซื่อสัตย์ ขยัน ประหยัด อดทน รักการทำงาน และมีสัมมาคารวะ ในวิถีชีวิตแบบไทย

^{๖๗} โรงเรียนวัดทางหลวงโพธิ์ทอง , (ออนไลน์), แหล่งที่มา : http://data.bopp-obec.info/web/index_view_mision.php?School_ID=1012230026&page=mision [๙ กันยายน ๒๕๖๑]

เป้าหมาย

นักเรียนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ รักการทำงาน มีคุณธรรม สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขภายใต้วิถีชีวิตแบบไทย

๒.๔.๓ โรงเรียนวัดโชติการาม^{๖๘}

โรงเรียนวัดโชติการาม ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา หมู่ที่ ๓ ตำบลบางไผ่ อำเภอมะนัง จังหวัดน่าน มีพื้นที่ ๑ ไร่ ๒ งาน ๖๐ ตารางวา ซึ่งโรงเรียนได้รับบริจาคพื้นที่ส่วนหนึ่งของวัดโชติการาม เพื่อเป็นสถานที่จัดตั้งโรงเรียน

โรงเรียนวัดโชติการามเปิดทำการเรียนการสอน ตั้งแต่วันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ โดยมี รองอมตโทสมจิต พิลานุญะ นายอำเภอมะนัง เป็นประธาน นายเทียม ปาละวงค์ ณ อรุณยา เป็นกรรมการอำเภอมะนัง นายชิต ฉิมแพะ เป็นครูใหญ่คนแรก

เดิมที่ได้อาศัยศาลาวัดโชติการาม ซึ่งเดิมเรียกว่า วัดสามจีน เป็นอาคารเรียน ใช้ชื่อว่า โรงเรียนประชาบาลตำบลบางไผ่ ๑ อำเภอมะนัง จังหวัดน่าน สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้รับงบประมาณจากทางราชการและเงินบริจาคจากประชาชน ให้จัดสร้างอาคารเรียนแบบ ๐๐๔ ขนาด ๘ ห้องเรียน เป็นจำนวนเงิน ๓๕๐,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้รับงบประมาณจากทางราชการเป็นจำนวนเงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท และเงินบริจาคจากประชาชนเป็นจำนวนเงิน ๕๕,๐๐๐ บาท รวม ๓๕๕,๐๐๐ บาท ให้สร้างอาคารเรียนแบบ ๐๑๗ อีกหนึ่งหลัง แก้ไขตัดแปลงเป็น ๘ ห้องเรียน

ปีการศึกษา ๒๕๓๖ ได้รับอนุมัติให้เปิดเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทำการสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ปีงบประมาณ ๒๕๕๒ ได้รับงบประมาณจากทางราชการสร้างอาคารเรียนแบบ สปข. ๒/๒๘ (ปรับปรุง) ขนาด ๔ ชั้น ๑๕ ห้องเรียน บันได ๒ ข้าง ใต้ถุนโล่ง เป็นจำนวนเงิน ๙,๒๕๕,๐๐๐ บาท โดยทำการรื้อถอนอาคารเรียนหลังที่ ๒ และหลังที่ ๑ บางส่วน

พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้รับงบประมาณสนับสนุนการก่อสร้างอาคารห้องสมุดโรงเรียนวัดโชติการาม จากการจัดงานศิษย์เก่า “๘๐ ปี คืบสู่เหย้าชาววัดโชติการาม” เป็นจำนวนเงิน ๑๓๘,๑๙๔ บาท จากการทอดผ้าป่าเพื่อการศึกษา เป็นจำนวนเงิน ๒๙๘,๙๗๑ บาท เงินบริจาคจากประชาชน ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน เป็นจำนวนเงิน ๕๑๕,๘๑๐ บาท และกองทุนพัฒนาโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนร่วมพระนครเหนือ เป็นจำนวนเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๑,๙๕๒,๙๗๕ บาท โดยการก่อสร้างครั้งนี้ได้นำไม้เก่าจากการรื้อถอนอาคารเรียนเดิมมาทำการก่อสร้างบางส่วน

^{๖๘} โรงเรียนวัดโชติการาม ,(ออนไลน์),แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/site/watchotikaramschoolnon1s/wisay-thasn> [๙ กันยายน ๒๕๖๑]

ปัจจุบัน โรงเรียนวัดโชติการาม มีอาคารเรียน ๒ หลัง สำนักงานอำนวยการ ๑ หลัง อาคารห้องสมุด ๑ หลัง และห้องน้ำ ๑ หลัง

ปัจจุบัน โรงเรียนวัดโชติการาม เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

วิสัยทัศน์

บริหารงานด้วย SBM เติบโตเต็มความรู้ ควบคู่คุณธรรม นำสู่ต้นแบบการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยเรียงวัฒนธรรมไทย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม พร้อมรับเทคโนโลยี

มีภาษาสากลสู่อาเซียน

ปรัชญา : ปัญญา โลกัสสมิ ปชโชโต ปัญญาเป็นแสงสว่างในโลก

๒.๔.๔ โรงเรียนวัดเชิงกระบือ^{๒๙}

โรงเรียนวัดเชิงกระบือ ๑ ตั้งอยู่ในเขตสุขาภิบาล หมู่ที่ ๑ ตำบลบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี เริ่มตั้งโรงเรียน พระอธิการพยุ ธรรมกาโม(พระครูนนทวุฒิกุณ) เจ้าอาวาสวัดเชิงกระบือ นายปราโมทย์ หงสกุล นายอำเภอบางกรวย และนางประวดี โรจนกิตติ หัวหน้าหมวดการศึกษาบางกรวย เป็นผู้ริเริ่มก่อสร้างอาคารเรียนชั่วคราว เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ ๑๗ เดือนพฤษภาคม พ.ศ.๒๕๑๕ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ มีนักเรียนชาย-หญิงรวม ๑๗ คน นางสมบัติธาราภูมิ เป็นครูประจำชั้นเป็นครูคนที่ ๑ ของโรงเรียนวัดเชิงกระบือ นายประสาน อังกิตานนท์ ครูใหญ่โรงเรียนวัดจันทร์ รักษาการแทนในตำแหน่งครูใหญ่เริ่มทำการก่อสร้างอาคารเรียนหลังที่ ๑ แบบ ๐๑๗ ใต้ถุนสูงจำนวน ๔ ห้องเรียนด้วยเงินงบประมาณ ๒๐๕,๐๐๐ บาท งบบริจาคจากคุณหญิงน้อย รุจิรวงศ์ ๑๕,๐๐๐ บาท และคุณนายสมบุญสุข ดีวาจิน ๑๐,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๒๓๐,๐๐๐ บาท เริ่มเปิดใช้เป็นสถานที่เล่าเรียนได้เมื่อวันที่ ๑๑ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕

วันที่ ๑๓ เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๑๗ นายสำรวย ธรรมวิภาค นายอำเภอบางกรวย ได้ทำพิธีเปิดป้ายอาคารเรียนชื่อว่าโรงเรียนวัดเชิงกระบือ ได้โอนจากสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมาสังกัดกับคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ อยู่ในสังกัด สพป.นนทบุรี เขต ๑ ในสมัยที่นายพยนต์ ทองแถมเป็นผู้บริหารโรงเรียนเมื่อปีการศึกษา ๒๕๕๐ โรงเรียนได้รับงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีในการจัดสร้างอาคารเรียนหลังใหม่

^{๒๙} โรงเรียนวัดเชิงกระบือ ,(ออนไลน์),แหล่งที่มา : <http://www.chkbschool.ac.th> [๙ กันยายน ๒๕๖๑]

เป็นอาคารคอนกรีต ๔ ชั้น แทนอาคารเรียนหลังเก่าที่เป็นไม้เนื่องจากมีสภาพ ทรุดโทรมเสาะอาคาร แตกร้าวและขณะดำเนินการก่อสร้างอาคารเรียนหลังใหม่นั้น โรงเรียนวัดเชิงกระบือ ได้จัดการเรียน การสอนอยู่ที่ศาลาการเปรียญของวัดเชิงกระบือ โรงเรียนได้รับความอนุเคราะห์จากอดีตท่านเจ้า อาวาสวัดเชิงกระบือ (พระสมุห์ณัฐวุฒิ ฐิตธัมโม)

ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ นายสนอง ตรงเที่ยง รับตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเชิงกระบือ ได้พัฒนาโรงเรียนในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการศึกษา ได้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ดี ขึ้น ด้านบุคลากร ได้จัดสรรครูตามสาระการเรียนรู้ ด้านอาคารสถานที่ ได้มีการปรับปรุงทัศนทัศน์ทั้ง บริเวณภายในและภายนอกโรงเรียนให้มีความสวยงาม ร่มรื่นสะอาด น่าอยู่ เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยี สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษาได้ใช้เทคโนโลยีในการ ค้นคว้าหาความรู้ อีกทั้งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

๑๙ กันยายน ๒๕๕๕ - ๒๕๕๖ นายมานิจ ห่วงทอง รับตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดเชิงกระบือ ได้พัฒนาโรงเรียนในด้านสถานศึกษา ได้ส่งโรงเรียนเข้ารับการประเมิน สถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ส่งผลให้โรงเรียนวัดเชิงกระบือได้เป็นโรงเรียนรับรางวัล พระราชทาน ปีการศึกษา ๒๕๕๕

๔ ธันวาคม ๒๕๕๖ - ๓๐ กันยายน ๒๕๕๘ นายบรรลือชัย บัวเนียม ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเชิงกระบือ ด้านอาคารสถานที่ได้ขออนุมัติจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยติดตั้งหลังคาเมทัลชีท เพื่อปรับปรุงทัศนทัศน์ของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมีคณะครูสพฐ. จำนวน ๙ คน ครูอัตราจ้างรวม ๕ คน ครูธุรการ ๑ คน และจำนวนนักเรียนชั้นอนุบาล ๑ - ชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๖ (ปีการศึกษา ๒๕๕๗) จำนวน ๑๘๖ คน

๑ ตุลาคม ๒๕๕๘ - ปัจจุบัน นางอุษา แข็งแรง รักษาการแทนผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดเชิงกระบือ โดยมีคณะครูสพฐ. จำนวน ๙ คน ครูอัตราจ้างรวม ๕ คน ครูธุรการ ๑ คน และจำนวนนักเรียนชั้นอนุบาล ๑ - ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ (ปีการศึกษา ๒๕๕๘) จำนวน ๒๑๓ คน

๒.๔.๕ โรงเรียนวัดบางระโห่ง^{๗๐}

โรงเรียนวัดบางระโห่ง (ภิรมณ์ศิริ) เปิดเป็นโรงเรียนประชาบาลประจำตำบลบางเช่า (ตำบลบางกร่างในปัจจุบัน) เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๔๗๒ โดยได้รับการสนับสนุนจากพระอธิการกัน เจ้าอาวาสวัดบางระโห่ง ให้ใช้ศาลาการเปรียญ เป็นที่เล่าเรียน โดยมี นายทองคำ ะริน เป็นครูใหญ่คนแรกและนางสาวจรรยา อัมหนา เป็นครูน้อย

เมื่อปี ๒๔๗๔ พระยาภิรมณ์ภักดี ได้มาทอดกฐินที่วัดและได้บริจาคเงินไว้เป็นทุนสร้างโรงเรียน เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๒,๐๐๐ บาทเศษ ท่านเจ้าอาวาสจึงได้จ้างช่างลงมือก่อสร้าง แต่ยังไม่แล้วเสร็จ

ปี ๒๔๗๕ พระยาศิริชัยบุรินทร์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี ได้นำกฐินคณะของจังหวัดนนทบุรี มาทอดที่วัดอีกและได้ร่วมรวบรวมเงินสมทบทุนสร้างโรงเรียนได้อีกประมาณ ๓,๐๐๐ บาทเศษ ท่านเจ้าอาวาสจึงได้เริ่มก่อสร้างต่อจนแล้วเสร็จ เป็นโรงเรียนโดยสร้างเป็นแบบ ป.๒ เป็นเรือนไม้ปั้นหยา ๒ ชั้น ชั้นล่างเป็นใต้ถุนโล่ง

เปิดทำการสอนเป็นโรงเรียนเอกเทศถาวร เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๔๗๖ ชื่อโรงเรียนภิรมณ์ศิริ โดยท่านพระยาภิรมณ์ภักดีมาเป็นประธานเปิดอาคารเรียนและมีนายแส คล้ายมาก เป็นครูใหญ่

ปี ๒๔๘๕ พระยาภิรมณ์ภักดี ได้อพยพครอบครัวหลบภัยสงครามมาพักอยู่ที่โรงเรียนแห่งนี้

เมื่อคราวอพยพกลับ ท่านได้มอบไม้กะบงที่นำมาทำฝาที่ปักชั่วคราวได้ทำฝาชั้นล่าง

ปี ๒๕๔๕ บริษัท บุญรอดบริวเวอรี่ จำกัด โดย คุณสันติ ภิรมณ์ภักดี ได้ให้ช่างมารื้ออาคารหลังเก่าที่ก่อสร้างไว้เดิม โดยจากอาคารไม้ ๒ ชั้น ก่อสร้างให้ใหม่ เป็นอาคารคอนกรีต ๓ ชั้น ใต้ถุนโล่ง รูปทรงแบบเดิม ใช้งบประมาณ ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งได้ใช้เป็นอาคารเรียนอยู่ถึงปัจจุบัน

คำขวัญของโรงเรียน มีระเบียบวินัย ตั้งใจศึกษา ก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี

วิสัยทัศน์

มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ตามหลักสูตร คิดเป็น มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นไทย ร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รู้จักดูแลสุขภาพของตนเอง ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และเรียนรู้สังคมอาเซียน

พันธกิจ

๑. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรสถานศึกษา

^{๗๐}โรงเรียนวัดบางระโห่ง ,(ออนไลน์),แหล่งที่มา : <http://watbangrahongschool.com> [๙ กันยายน ๒๕๖๑].

๒. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดอย่างสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล
๓. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และมีจิตสำนึกความเป็นไทย
๔. ส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและตระหนักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
๕. ส่งเสริมและจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีสุขภาพแข็งแรง มีสุขภาพจิตที่ดี
๖. จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
๗. จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาคม และวัฒนธรรมของอาเซียน

เป้าหมาย

๑. ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรสถานศึกษา
๒. ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีสติสมเหตุผล
๓. สถานศึกษাজัดกิจกรรมส่งเสริมการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
๔. ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและมีจิตสำนึกความเป็นไทย
๕. สถานศึกษাজัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพกาย อารมณ์ และสังคม
๖. สถานศึกษাজัดกิจกรรมส่งเสริมประชาคม และวัฒนธรรมของอาเซียน
๗. สถานศึกษาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันจัดสิ่งแวดล้อมที่ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างความตระหนักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
๘. สถานศึกษাজัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
๙. สถานศึกษাজัดกิจกรรมอัตลักษณ์ เทิดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
๑๐. สถานศึกษาส่งเสริมการจัดกิจกรรมวัยใสไร้เอดส์และปลอดจากยาเสพติด

สัญลักษณ์ นักเรียนรักษ์สิ่งแวดล้อม

อัตลักษณ์ โรงเรียน สะอาด ร่มรื่น น่าเรียน

อักษรย่อ อักษรย่อของโรงเรียนวัดบางระโง (ภิรมย์ศิริ) คือ บ.ห.

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา

สมนึก ศิริมา ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถม ศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก” ผลการวิจัยพบว่า ภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก ใน ๖ งาน คือ งานวิชาการ งานบุคคล งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ งานธุรการและการเงิน และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า ภารกิจการบริหารงานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนภารกิจการบริหารงานวิชาการ งานอาคารสถานที่ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง^{๗๑}

ประทวน มูลหล้า ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ ๓ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑” ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ ๓ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ ด้านการกำกับ ดูแล ชั้นเรียน ด้านการจัดทำข้อมูลสารสนเทศชั้นเรียน และด้านการจัดบรรยากาศการจัดการเรียนการสอน^{๗๒}

เลี่ยม พลูเอี่ยม ได้วิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท” ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานทั้ง ๖ ด้าน โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์สูง เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน ปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติงานด้านกาบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ด้านการบริหารงานอาคารสถานที่ และด้านการบริการบริหารงานบุคลากร สูงกว่าด้านอื่นๆ และการปฏิบัติงานทั้ง ๖ ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ด้านการบริหารงานอาคารสถานที่ ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เมื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามความเห็นของผู้ประเมิน ๒ กลุ่ม ได้แก่ ครู และผู้บริหารโรงเรียน ปรากฏผลดังนี้ ครูและผู้บริหารโรงเรียน มีความเห็นต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการ การ

^{๗๑} สมนึก ศิริมา, “การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก”, **ปริญญานิพนธ์ ศษ.ม.**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๕).

^{๗๒} ประทวน มูลหล้า, “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ ๓ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑”, แหล่งที่มา: www.otepc.go.th/files_22.pdf. [๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๐].

บริหารงานบุคลากร การบริหารงานกิจการนักเรียน การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑^{๗๓}

สมปอง เล็งดอนไพร ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ” พบว่าครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา ตามลำดับ ส่วนด้านการนิเทศการศึกษาและด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง^{๗๔}

พระมหาภูมินทร์ สารทโร (อُنฺนอุทรณ์) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความคิดเห็นในการพัฒนาการเรียนการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการทำแผนการสอน การนิเทศ และการอบรมทางวิชาการ มีความแตกต่างกัน แต่การใช้สื่อ การวัดผลและการประเมินผลจะไม่แตกต่างกัน จึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องพัฒนาครู ด้านการพัฒนาการเรียนการสอนทั้ง ๓ ด้านให้มากกว่านี้ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพของครูในการจัดการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น^{๗๕}

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้นั้นประกอบไปด้วยเหตุหลายๆ ประการ เช่น ความรู้ความสามารถหรือทักษะในการทำงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน การบรรลุวัตถุประสงค์ของงานและบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายขององค์กร รวมทั้งมีการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่า ผู้บริหารจึงต้องใส่ใจและตระหนักในการกิจ ท้นต่อการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน

^{๗๓} เลี่ยม พลเยี่ยม, “การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท”, **ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๒).

^{๗๔} สมปอง เล็งดอนไพร, “การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๗๕} พระมหาภูมินทร์ สารทโร (อُنฺนอุทรณ์), “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความคิดเห็นในการพัฒนาการเรียนการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๓”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักกัลยาณมิตร

มาประเสริฐ มาลี ได้วิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตามหลักกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๓” ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตามหลักกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๓ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ ลำดับแรก ได้แก่ เป็นผู้มีสติ เป็นผู้มีความเพียร และเป็นผู้มีศีลธรรม ส่วน การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๓ เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง เพศ อายุ สถานภาพการสมรส วุฒิการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ขนาดของ สถานศึกษา และความรู้เกี่ยวกับหลักกัลยาณมิตร มีการปฏิบัติตามหลักกัลยาณมิตร ไม่แตกต่างกัน^{๗๖}

พระมหาสุธีร์วรวิณทร์ อินธิแสง ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักกัลยาณมิตรธรรมของ ผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร” พบว่า หลัก กัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ส่วนเมื่อเปรียบเทียบหลักกัลยาณมิตรธรรมของ ผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ ในภาพรวม พบว่า ผู้บริหารเพศหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม บริหารงานสูงกว่าเพศชาย และต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ จำแนกตามอายุ ใน ภาพรวม พบว่า ผู้บริหารอายุน้อยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมบริหารงานสูง กว่าผู้บริหารอายุมาก และต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ จำแนกตามประสบการณ์ ในภาพรวม พบว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม บริหารงานสูงกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์มาก และต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

๗๖/๗

สุชาติ วงศ์สืบชาติ ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการเป็นกัลยาณมิตร สำหรับเยาวชน ตามหลักพุทธธรรม” ความเป็นกัลยาณมิตรในพระพุทธศาสนา พบว่า ในปัจจุบันนี้ เยาวชน มีความอ่อนน้อมถ่อมตนน้อยลงไป มาก มีความกระด้าง ความเป็นกัลยาณมิตรที่น้อยลง

^{๗๖} มาประเสริฐ มาลี, “การปฏิบัติตามหลักกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๓”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยเทพสตรี, ๒๕๕๖), หน้า ๑.

^{๗๗} พระมหาสุธีร์วรวิณทร์ อินธิแสง, “หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษาใน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๖).

สนใจแต่เรื่องของตนเอง และอยู่กับ เพื่อนเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีความอดทน เบื่อง่าย ไม่ชอบฟังการ
อบรมสั่งสอนจากบุคคล เวลาส่วน ใหญ่จะอยู่กับสมาร์ทโฟน ความน่ารักระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ลดลง
ไม่มีสัมมาคารวะ ใช้อารมณ์ มากกว่าเหตุผล อารมณ์รุนแรง เชื่อเพื่อน ไม่เชื่อผู้ปกครอง ไม่คิดถึง
อนาคต ไม่เรียนหนังสือ ติด เกมส์ ติดพนัน ปัญหาเรื่องการปรับตัว ปัญหาทางเพศ การใช้ยาเสพติด มี
โรคซึมเศร้า เป็นต้น ด้านองค์ความรู้คุณลักษณะการเป็นกัลยาณมิตรสำหรับเยาวชนตามหลักพุทธ
ธรรม สรุปได้เป็น ผลการวิจัยที่เรียกว่า SBMW MODEL FOR GOOD FRIEND QUALITY อันเป็น
แนวคิดในการบูรณาการคุณลักษณะของความเป็นกัลยาณมิตร ๗ ประการ คือ ด้านปิโย (น่ารัก หรือ
เป็นที่รัก) ด้านครุ (น่ารักหรือ) ด้านภาวนีโย (น่ารักหรือใจ หรือน่ารักอยู่ในฐานทรงคุณ) ด้านวัตถุ
(รู้จัก พูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ) ด้านวณักขโม (อดทนต่อถ้อยคำ) ด้านคัมภีร์จะ กะถักถักดา
(กล่าวเรื่องล้าลึกได้) ด้านโน จัฏฐาเน นิโยชเย (ไม่ชักนำในสิ่งที่ไม่ดี)อันประกอบ มาบูรณาการกับ
หลักพุทธธรรม โดยสรุปเป็น ๔ มิติ คือ S = Social ปรับตัวเข้ากับสังคม B = Behavior พฤติกรรมดี
เด่น M = Mentalจิตใจสงบเย็น W = Wisdom มีปัญญาพิจารณาความเป็นเหตุ เป็นผลอยู่เสมอ^{๗๘}

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณธรรมจริยธรรมนั้น ต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจกว้างขวาง หู
กว้าง ตากว้าง หมั่นสอดส่องดูแลความทุกข์สุขของผู้ที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาเสมอหน้ากัน ผู้บริหาร
ต้องเป็นผู้ประกอบด้วยความไม่เอินเอียง และที่สำคัญต้องมีกัลยาณมิตรธรรม คือความเป็นมิตรแท้
เพื่อนแท้ ทั้งต่อคณะผู้บริหารและต่อบุคลากรทุกฝ่าย กล่าวคือจะต้องเป็นผู้เป็นที่รัก น่ารัก น่ายก
ย่อง เป็นต้น จึงจะทำงานด้วยกันได้อย่างสะดวก ตลอดจนทำให้งานด้านการบริหารจัดการมี
ประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นไป

๒.๕.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

สุทธิพร รัตนธ รัทธา ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธในทัศนะของ
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธในทัศนะของพระธรรม
ปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) มีที่มาจากหลักพุทธธรรมซึ่งเป็นระบบการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง แต่มีได้ใช้
ชื่อว่าการพัฒนาที่ยั่งยืน ท่านแสดงมุมมองวิธีการแก้ปัญหาขององค์การสหประชาชาติ พร้อมทั้งเสนอ
แนวทางการพัฒนาด้วยมัชฌิมาปฏิปทา ไตรสิกขา และหลักมัตตัญญูตา ที่เป็นกระบวนการพัฒนา
ระบบการดำเนินชีวิตของคนทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญาอย่างบูรณาการ มีตัวชี้วัดที่เป็น

^{๗๘} สุชาดา วงศ์สืบชาติ “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการเป็นกัลยาณมิตรสำหรับเยาวชน ตามหลัก
พุทธธรรม”,วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ปีที่ ๑๓ ฉบับพิเศษ เล่ม
๓ มิถุนายน ๒๕๖๐)

รูปธรรม เรียกว่า สุขภาวะองค์รวมทำให้เกิดความสุขที่ไม่เปื้อนเปื้อนธรรมชาติแวดล้อม แต่กิเลสได้แก่ ตัณหา มานะ และมิฉณาภิภูมิตั้งเป็นอุปสรรคที่คนต้องแก้ไขเพื่อประโยชน์อันอันวยสันติสุขแก่มนุษย์และธรรมชาติต่อไป^{๗๙}

ชาคริต อาชาวอรุณ ได้วิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)” ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ในด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ มนุษย์ต้องมีการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ที่นำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลของบุคคล สังคมและธรรมชาติ จึงจะเกิดการการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านรูปแบบการศึกษาคือ การศึกษาทุกระบบจะต้องประกอบไปด้วยผู้สอนและผู้เรียนซึ่งผู้สอนจะต้องทำหน้าที่ทั้งการสอนวิชาความรู้รวมทั้งทักษะ และสอนการดำรงชีวิตที่ดีและสร้างสรรค์เกื้อกูล ด้านกระบวนการเรียนรู้คือ การเรียนรู้เกิดจากการรับประสบการณ์ผ่านประสาทสัมผัสแล้วใช้ประสบการณ์นั้นเป็นข้อมูลในการพัฒนาชีวิตในด้านต่างๆ ซึ่งมีปัจจัยหลายประการที่นำไปสู่การเรียนรู้ ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตคือ ส่งเสริมปัจจัยที่นำไปสู่การเรียนรู้ ความสันโดษ และฝึกการเสพบริโภคปัจจัย ๔^{๘๐}

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

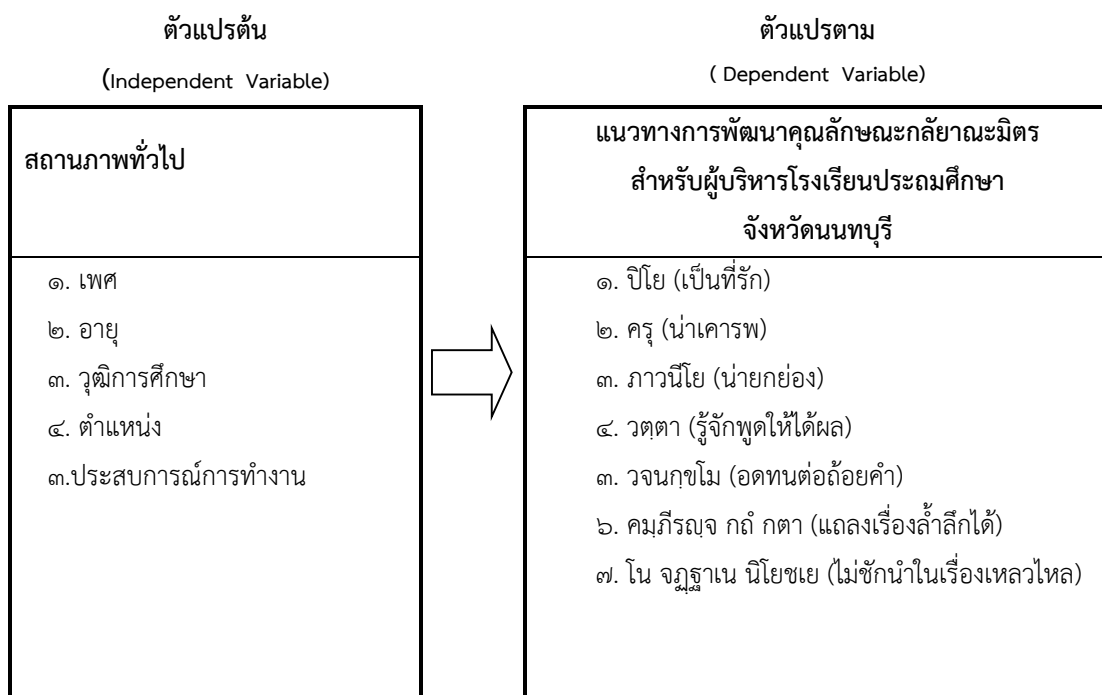
งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ในสถานศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี เขต ๑ และหลักกัลยาณมิตร ๗ ด้าน คือ ๑. ด้านเป็นที่รัก ๒. ด้านน่าเคารพ ๓. ด้านน่ายกย่อง ๔. ด้านรู้จักพูดให้ได้ผล ๕. ด้านอดทนต่อถ้อยคำ ๖. ด้านแถลงเรื่องล้าลึกได้ ๗. ด้านไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การบริหารการศึกษาตามหลักกัลยาณมิตรเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับสถานศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี เขต ๑ ดังแผนภูมิที่ ๒.๑

^{๗๙} สุทธิพร รัตนธรร ธีรธา, “ศึกษาการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธในทัศนะของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๘๐} ชาคริต อาชาวอรุณ, “การวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

แผนภูมิที่ ๑.๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้การวิจัย
- ๓.๔ การสร้างเครื่องมือสร้างในการวิจัย
- ๓.๕ การรวบรวมข้อมูลวิจัย
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย
- ๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี” เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณ
(Quantitative Research) วิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และงานวิจัยเชิงคุณภาพ
(Qualitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจาก
ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๒๐๑ คนและข้อมูล
สัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลสัมภาษณ์ครูให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีคุณภาพ จำนวน ๕ คน ประกอบไปด้วย

๑. ครูโรงเรียนวัดพุทธปรางค์ปราโมทย์
๒. ครูโรงเรียนวัดทางหลวงโพธิ์ทอง
๓. ครูโรงเรียนวัดโชติการาม
๔. ครูโรงเรียนวัดเชิงกระบือ
๕. ครูโรงเรียนวัดบางระโง

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากร (Population) ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรจากการให้คำตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ ใน ๑๕ โรงเรียน ของจังหวัดนนทบุรี เขต ๑ มีจำนวนทั้งหมด ๔๐๕ คน

๒. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มมาจากระยะการ โดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น ๐.๐๕ หรือร้อยละ ๙๕ ดังนี้

สูตรคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่^๑ (Taro Yamane) ในกรณีที่ทราบจำนวนประชากร คือ

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดยที่ n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 N คือ จำนวนประชากรทั้งหมด
 e คือ เปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง

เมื่อ $N = 405$
 $e = .05$
 ดังนั้น $n = \frac{405}{1 + 405(.05)^2} = 201$

จากการใช้สูตรคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) โดยมีประชากรเป็นผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ทั้ง ๑๕ โรงเรียน ของจังหวัดนนทบุรี เขต ๑ จำนวน ๔๐๕ คน จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๐๑ คน แล้วจึงแบ่งจำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ออกเป็น ๑๕ โรงเรียน ตามสัดส่วนของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ในแต่ละโรงเรียน เพื่อมิให้การสุ่มตกไปอยู่กับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือไม่กระจายให้เป็นไปตามสัดส่วนของประชากรที่ควรจะเป็น จากนั้นจึงใช้การสุ่มแบบง่าย ๆ (Simple Random Sampling) เพื่อสุ่มตัวอย่างจากผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ในแต่ละโรงเรียน ตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ โดยใช้สูตรการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง = จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด x (คุณ) จำนวนกลุ่มประชากรแต่ละกลุ่ม ÷ (หาร) ด้วยกลุ่มประชากรทั้งหมด ดังตารางที่ ๓.๑

^๑Taro Yamane, อ้างถึง ใน สุทธิชัย ศรีไสย์, ๒๕๕๑: ๓๘; อ้างอิงจาก Taro Yamane. ๑๙๗๓ : ๑๖๑-๑๖๓.

ตารางที่ ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	ผู้บริหาร	ครู	เจ้าหน้าที่	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
๑. ร.ร. วัดบัวขวัญ	๒	๓๖	๒	๔๐	๒๐
๒. ร.ร. ท่าทรายประชาอุปถัมภ์	๑	๑๙	๑	๒๑	๑๐
๓. ร.ร. วัดตำหนักใต้	๒	๓๕	๑	๓๘	๑๙
๔. ร.ร. ชุมชนวัดไทรมา	๒	๒๙	๓	๓๔	๑๗
๕. ร.ร. วัดบางระโง	๑	๒๕	๒	๒๘	๑๔
๖. ร.ร. วัดปราสาท	๑	๑๒	๑	๑๔	๗
๗. ร.ร. วัดฝาง	๑	๑๕	๒	๑๘	๙
๘. ร.ร. วัดทางหลวงโพธิ์ทอง	๑	๒๔	๒	๒๗	๑๔
๙. ร.ร. วัดโชติการาม	๑	๒๓	๒	๒๖	๑๓
๑๐. ร.ร. วัดพุทธปรางค์ปราโมทย์	๑	๒๖	๒	๒๙	๑๔
๑๑. ร.ร. วัดปากน้ำ	๑	๒๕	๒	๒๘	๑๔
๑๒. ร.ร. วัดเชิงกระบือ	๑	๒๐	๑	๒๒	๑๑
๑๓. ร.ร. ชุมชนวัดบางไกรใน	๑	๑๔	๒	๑๗	๘
๑๔. ร.ร. อนุบาลบางกรวย	๒	๓๔	๒	๓๘	๑๙
๑๕. ร.ร. นุ่มประสงค์วิทยา	๑	๒๒	๒	๒๕	๑๒
รวม	๑๙	๓๕๙	๒๗	๔๐๕	๒๐๑

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจะสร้างขึ้นเอง จากแนวคิด ทฤษฎี ที่ได้ทบทวนมาแล้ว แบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ตามลักษณะของคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) โดยถามเกี่ยวกับเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ที่มีต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรีทั้ง ๗ ด้าน ตามที่กำหนดไว้ในขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหา

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิด (Open-end question) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะอย่างอิสระ

๓.๔ การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยศึกษาจากเอกสารวิชาการและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรีโดยมีขั้นตอน ดังนี้

๑. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ
๓. สร้างเครื่องมือจากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย
๔. เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน
๕. นำแบบสอบถามไปใช้กับประชากรเป้าหมาย จำนวน ๒๐๑ ชุด
๖. ลักษณะและเกณฑ์การให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประเมินค่าของคะแนมี ๕ ระดับ

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับ ๕	หมายถึง ผู้บริหารและบุคลากร มีความคิดเห็นมากที่สุด
ระดับ ๔	หมายถึง ผู้บริหารและบุคลากร มีความคิดเห็นมาก
ระดับ ๓	หมายถึง ผู้บริหารและบุคลากร มีความคิดเห็นปานกลาง
ระดับ ๒	หมายถึง ผู้บริหารและบุคลากร มีความคิดเห็นน้อย
ระดับ ๑	หมายถึง ผู้บริหารและบุคลากร มีความคิดเห็นที่น้อยที่สุด

๓.๕ การรวบรวมข้อมูลวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ผู้วิจัยติดต่อหน่วยงานหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อทำหนังสือถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนทั้ง ๑๕ โรงเรียน เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

๒. ผู้วิจัยส่งแบบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปยังโรงเรียนทั้ง ๑๕ โรงเรียน โดยผู้วิจัย เก็บข้อมูลด้วยตนเองแล้วเก็บแบบสอบถามกลับคืนมาด้วยตนเอง

๓. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าความถี่ แล้วสรุปออกมาเป็นคำร้อยละ

๒. วิเคราะห์ข้อมูล ทศนคติของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักกัลยาณมิตรเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับสถานศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี เขต ๑ เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๒.๑ แปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยยึดหลักเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	๔.๕๐ – ๕.๐๐	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	๓.๕๐ – ๔.๔๙	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	๒.๕๐ – ๓.๔๙	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	๑.๕๐ – ๒.๔๙	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	๑.๐๐ – ๑.๔๙	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

๓. วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับทัศนคติของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ของทั้ง ๑๕ โรงเรียน จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม หาค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

๔. วิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ของทั้ง ๑๕ โรงเรียน ที่มีต่อการบริหารการศึกษาตามหลักกัลยาณมิตรเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับสถานศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี เขต ๑

๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าเฉลี่ยร้อยละด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปบริการทางสังคมศาสตร์ใช้อย่างแพร่หลายในทางสถิติ ดังต่อไปนี้

๑. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นค่าสถิติพื้นฐานเกี่ยวกับค่าความถี่ร้อยละ (Percentage : %) ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD)

๒. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อหาค่า t-test และ F-test^๒ (One Way ANOVA Analysis of Variance) ใช้ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตัวแปรอิสระที่มากกว่าสองกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญสถิติ ๐.๐๕

๓. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Question) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบทนำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด

^๒ ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ, (กรุงเทพมหานคร: บิซิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๒), หน้า ๑๗๒.

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีผสมผสานระหว่างปริมาณและคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักกัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ๒) เพื่อศึกษาหลัก และวิธีใช้กัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ๓) เพื่อเสนอแนวทางการใช้หลักกัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี และประชากรที่ใช้วิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน ๒๐๑ คน ๑๕ โรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ ดังตารางต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและสภาพความคิดเห็นของนักเรียนต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

๔.๒ ผลการศึกษาหลัก และวิธีใช้กัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

๔.๓ เสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

๔.๔ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

โดยมีสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{x}$ = ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

S.D. = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและสภาพความคิดเห็นของนักเรียนต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๒๐๑ คน ๑๕ โรงเรียน และผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ที่มีต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีทั้งหมด ๗ ด้าน ได้แก่ ๑.เป็นที่รัก (ปิโย) ๒.น่าเคารพ (ครุ) ๓.น่ายกย่อง (ภาวนีโย) ๔. รู้จักพูดให้ได้ผล (วตฺตา) ๕.อดทนต่อถ้อยคำ (วจนฺกฺขโม) ๖.แถลงเรื่องกล้าลึกได้ (คฺมภีรญฺจ กถิ กตฺตา) ๗.ไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล (โน จฺญฐฺฐาเน นิโยชเย) โดยการนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ ต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี ทั้ง ๗ ด้าน มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ โดยจำแนกตามเพศ

จำแนกตามเพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๗๑	๓๕.๘
หญิง	๑๓๐	๖๔.๒
รวม	๒๐๑	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ ค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ โดยจำแนกตามเพศ เป็นหญิง ๑๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๒ เป็นชาย ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๘

ตารางที่ ๔.๒ ค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ จำแนกตามอายุ

จำแนกตามอายุ	จำนวน	ร้อยละ
๒๑-๓๐ ปี	๒๓	๑๑.๔
๓๑-๔๐ ปี	๑๒๓	๖๑.๒
๔๑-๕๐ ปี	๔๕	๒๒.๔
มากกว่า ๕๑ ปีขึ้นไป	๑๐	๕.๑
รวม	๒๐๑	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๒ ค่าร้อยละของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ จำแนกตามอายุ ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีอายุ มากกว่า ๓๑-๔๐ ปี ๑๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒ มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๔ มีอายุ ๒๑-๓๐ ปี ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๔ และ อายุมากกว่า ๕๑ ปีขึ้นไป ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๑

ตารางที่ ๔.๓ ค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

จำแนกตามวุฒิการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๘	๔.๐
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	๑๑๐	๕๔.๗
ปริญญาโท	๗๙	๓๙.๓
ปริญญาเอก	๔	๒.๐
รวม	๒๐๑	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๓ ค่าร้อยละของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ โดยจำแนกตามวุฒิทางการศึกษา จำนวนผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีวุฒิการศึกษา ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน ๑๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๗ รองลงมา ได้แก่ ปริญญาโท จำนวน ๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๓ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๐ และวุฒิการศึกษาปริญญาเอก จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๐

ตารางที่ ๔.๔ ค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ จำแนกตามตำแหน่ง

จำแนกตามตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
เจ้าหน้าที่	๓๓	๑๖.๔
ครู	๑๕๖	๗๗.๖
ผู้บริหาร	๑๒	๖.๐
รวม	๒๐๑	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๔ ค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ จำแนกตามตำแหน่ง ครู จำนวน ๑๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๖ เจ้าหน้าที่ จำนวน ๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๔ และผู้บริหาร จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๐

ตารางที่ ๔.๕ ค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
๑ - ๕ ปี	๑๑	๕.๕
๖ - ๑๐ ปี	๙๒	๔๕.๗
๑๑ - ๑๕ ปี	๕๙	๒๙.๔
๑๖ ปีขึ้นไป	๓๙	๑๙.๔
รวม	๒๐๑	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๕ ค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีประสบการณ์การทำงาน ๖-๑๐ ปี จำนวน ๙๒ คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๗ มีประสบการณ์การทำงาน ๑๑-๑๕ ปี จำนวน ๕๙ คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๔ มีประสบการณ์การทำงาน ๑๖ ปีขึ้นไป จำนวน ๓๙ คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๔ และมีประสบการณ์การทำงาน ๑-๕ ปี จำนวน ๑๑ คิดเป็นร้อยละ ๕.๕

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ภาพรวม ๗ ด้าน

คุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหาร ภาพรวม ๗ ด้าน	n=๒๐๑ คน		
	($\bar{x}$)	(S.D.)	ความคิดเห็น
๑. เป็นที่รัก (ปิโย)	๔.๔๕	๐.๔๘	มาก
๒. น่าเคารพ (ครุ)	๕.๐๐	๐.๓๓	มากที่สุด
๓. น่ายกย่อง (ภาวนีโย)	๔.๔๕	๐.๔๘	มาก
๔. รู้จักพูดให้ได้ผล (วตตะ)	๔.๔๖	๐.๓๖	มาก
๕. อุดหนุนต่อถ้อยคำ (วจนกขโม)	๔.๔๕	๐.๔๘	มาก
๖. แกล้งเรื่องล้าลึกได้ (คมภีรณจ กถ กตตะ)	๔.๔๔	๐.๓๘	มาก
๗. ไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล (โน จฏฐาเน นิโยชเย)	๔.๔๓	๐.๖๗	มาก
ภาพรวม ๗ ด้าน	๔.๔๕	๐.๓๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้บริหารครู และเจ้าหน้าที่ ภาพรวม ๗ ด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๕ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๓๙

รายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านน่าเคารพ (ครุ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๕.๐๐ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๓๓ รองลงมารายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านรู้จักพูดให้ได้ผล (วตตะ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๖ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๓๖ ด้านเป็นที่รัก ด้าน (ปิโย) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๕ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๘ ด้านน่ายกย่อง (ภาวนีโย) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๕ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๘ ด้านอุดหนุนต่อถ้อยคำ (วจนกขโม) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๕ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๘ แกล้งเรื่องล้าลึกได้ (คมภีรณจ กถ กตตะ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๔ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๓๘ และข้ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล (โน จฏฐาเน นิโยชเย) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๓ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๗ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี ด้านเป็นที่รัก (ปิโย)

๑. ด้านเป็นที่รัก (ปิโย)	n= ๒๐๑ คน		
	($\bar{x}$)	(S.D.)	ความคิดเห็น
๑. มีการกล่าวทักทายอย่างสนิทสนมเป็นกันเอง	๔.๕๙	๐.๖๒	มากที่สุด
๒. มีการพูดจาด้วยถ้อยคำอันอ่อนหวาน	๔.๕๒	๐.๕๙	มากที่สุด
๓. มีความประพฤติอ่อนน้อมถ่อมตน	๔.๗๒	๐.๖๐	มากที่สุด
๔. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	๔.๕๒	๐.๘๐	มากที่สุด
๕. มีหน้าตาที่ยิ้มแย้มแจ่มใส	๔.๖๓	๐.๕๓	มากที่สุด
๖. มีความสนใจและเอาใจใส่ผู้ร่วมงาน	๔.๖๑	๐.๖๐	มากที่สุด
๗. มีความเสียสละ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น	๔.๔๒	๐.๘๒	มาก
๘. มีการรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว	๔.๑๒	๐.๗๗	มาก
๙. มีนิสัยสุขุม รอบคอบ ไม่ยกตนข่มท่าน	๔.๑๔	๐.๗๘	มาก
๑๐. ความเป็นผู้กตัญญูทวดเวที	๔.๓๐	๐.๘๐	มาก
ภาพรวม	๔.๔๓	๐.๔๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ ด้านเป็นที่รัก (ปิโย) ภาพรวม ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ที่มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๓ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๘

รายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีความประพฤติอ่อนน้อมถ่อมตน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๒ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๐ รองลงมา ได้แก่ มีหน้าตาที่ยิ้มแย้มแจ่มใส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๓ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๓ มีความสนใจและเอาใจใส่ผู้ร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๑ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๐ มีการกล่าวทักทายอย่างสนิทสนมเป็นกันเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๙ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๒ รายชื่ออยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความเป็นผู้กตัญญูทวดเวที มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๐ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๐ มีความเสียสละ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๒ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๒ และรายชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ มีการรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๒ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๗ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี ด้านวินัยนาเคารพ (ครู)

๒. ด้านวินัยนาเคารพ (ครู)	n= ๒๐๑ คน		
	($\bar{x}$)	(S.D.)	ความคิดเห็น
๑. มีการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย และเหมาะสม	๔.๐๕	๐.๗๑	มาก
๒. มีความรู้สึกอบอุ่นใจ ปลอดภัยเมื่ออยู่ใกล้	๔.๒๔	๐.๗๙	มาก
๓. มีความเป็นตัวเอง และจรรยาที่เป็นแบบอย่าง	๔.๖๓	๐.๖๒	มากที่สุด
๔. มีบุคลิกภาพดี	๔.๗๙	๐.๕๑	มากที่สุด
๕. มีความกล้าและความสามารถในการตัดสินใจ	๔.๗๙	๐.๔๕	มากที่สุด
๖. มีการให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็น	๔.๓๒	๐.๖๖	มาก
๗. มีความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง	๔.๔๖	๐.๕๐	มาก
๘. มีความน่าเคารพ น่าศรัทธา น่าเลื่อมใส	๔.๓๙	๐.๘๘	มาก
๙. มีความหนักแน่นในเหตุผล ไม่เป็นคนทุบ	๔.๓๕	๐.๘๐	มาก
๑๐. มีความประพฤติที่สมควรแก่สถานะ	๔.๖๔	๐.๕๓	มากที่สุด
ภาพรวม	๔.๔๖	๐.๕๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ ด้านวินัยนาเคารพ (ครู) ภาพรวม ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๖ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๒

รายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีบุคลิกภาพดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๙ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๑ รองลงมา ได้แก่ มีความกล้าและความสามารถในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๙ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๕ รายชื่ออยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๖ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๐ มีความน่าเคารพ น่าศรัทธา น่าเลื่อมใส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๙ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๘ และรายชื่อที่อยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ มีการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย และเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๕ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๑ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนา
คุณลักษณะกัลยาณมิตรของสำหรับผู้บริหารโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี
ด้านน่ายกย่อง (ภาวนีโย)

๓. ด้านน่ายกย่อง (ภาวนีโย)	n= ๒๐๑ คน		
	($\bar{x}$)	(S.D.)	ความคิดเห็น
๑. มีการพัฒนา ปรับปรุงตัวเองอยู่เสมอ	๔.๕๙	๐.๖๒	มากที่สุด
๒. มีความเอาใจใส่งานที่รับผิดชอบ	๔.๕๒	๐.๕๙	มากที่สุด
๓. มีการปฏิบัติงานด้วยความขยันและตั้งใจ	๔.๗๒	๐.๖๐	มากที่สุด
๔. มีความประพฤติดี ไม่ค่อยมีเรื่องเสื่อมเสีย	๔.๕๒	๐.๘๐	มากที่สุด
๕. มีการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน	๔.๖๓	๐.๕๓	มากที่สุด
๖. มีความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี	๔.๖๑	๐.๖๐	มากที่สุด
๗. มีความสามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคได้ดี	๔.๔๒	๐.๘๒	มาก
๘. มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น	๔.๑๒	๐.๗๗	มาก
๙. มีความมุ่งมั่นเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ผู้ร่วมงาน	๔.๑๒	๐.๗๘	มาก
๑๐. มีการรู้จักให้อภัยและทำความเข้าใจผู้อื่น	๔.๑๔	๐.๘๐	มาก
ภาพรวม	๔.๔๖	๐.๔๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ ด้านน่ายกย่อง (ภาวนีโย) ภาพรวม ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๖ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๘

รายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีการปฏิบัติงานด้วยความขยันและตั้งใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๒ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๐ รองลงมา ได้แก่ มีการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๓ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๓ รายชื่ออยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการรู้จักให้อภัยและทำความเข้าใจผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๔ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๐ มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๒ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๗ และรายชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ มีความมุ่งมั่นเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ผู้ร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๒ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๘ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรของสำหรับผู้บริหารโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี ด้านรู้จักพูดให้ได้ผล (วตุตา)

๔. ด้านรู้จักพูดให้ได้ผล (วตุตา)	n= ๒๐๑ คน		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	ความคิดเห็น
๑. มีการเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผล	๔.๐๕	๐.๗๑	มาก
๒. มีการพูดปลุกใจให้ศึกษาค้นคว้าที่ทำงานให้สำเร็จ	๔.๒๔	๐.๗๙	มาก
๓. มีการรู้จักพูดได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ	๔.๖๓	๐.๖๒	มากที่สุด
๔. มีการกระตุ้นให้ทราบถึงความมุ่งหวังที่จะได้รับ	๔.๗๙	๐.๕๑	มากที่สุด
๕. มีการให้คำปรึกษาที่ดีแก่บุคลากรอย่างเต็มความสามารถ	๔.๗๙	๐.๕๔	มากที่สุด
๖. มีความสามารถชี้แจงให้เข้าใจเหตุและผลได้ดี	๔.๓๒	๐.๔๕	มากที่สุด
๗. มีการพูดให้เกิดความสบายใจในการทำงาน	๔.๔๖	๐.๖๖	มาก
๘. มีการเอาใจใส่สื่อสารกับเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ	๔.๓๙	๐.๕๐	มาก
๙. มีการให้คำแนะนำ เตือนเรื่องที่ทำไมถูกต้อง	๔.๓๕	๐.๘๐	มาก
๑๐. มีการกล่าวตักเตือนเมื่อมีผู้ทำความผิด	๔.๖๓	๐.๕๓	มากที่สุด
ภาพรวม	๔.๔๖	๐.๓๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ ด้านรู้จักพูดให้ได้ผล (วตุตา) ภาพรวม ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๖ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๓๖

รายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีการให้คำปรึกษาที่ดีแก่บุคลากรอย่างเต็มความสามารถ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๙ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๔ รองลงมา ได้แก่ มีการกระตุ้นให้ทราบถึงความมุ่งหวังที่จะได้รับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๙ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๑ รายชื่ออยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการพูดให้เกิดความสบายใจในการทำงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๖ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๖ มีการเอาใจใส่สื่อสารกับเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๙ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๐และรายชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ มีการเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๕ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๑ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรของสำหรับผู้บริหารโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี ด้านอดทนต่อถ้อยคำ (วจนกขโม)

๕. ด้านอดทนต่อถ้อยคำ (วจนกขโม)	n= ๒๐๑ คน		
	($\bar{x}$)	(S.D.)	ความคิดเห็น
๑. มีการเปิดโอกาสให้ซักถาม เสนอแนวคิดได้	๔.๕๙	๐.๖๒	มากที่สุด
๒. มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	๔.๕๒	๐.๕๙	มากที่สุด
๓. มีการสร้างกำลังใจให้ตัวเองอยู่เสมอ	๔.๗๒	๐.๖๐	มากที่สุด
๔. มีความพร้อมในการรับฟังคำอธิบายของคนอื่น	๔.๕๒	๐.๘๐	มากที่สุด
๕. มีการปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้เป็นอย่างดี	๔.๖๓	๐.๕๓	มากที่สุด
๖. มีการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง	๔.๖๑	๐.๖๐	มากที่สุด
๗. มีความรู้สึกดีใจเมื่อมีผู้ร่วมงานให้คำแนะนำ	๔.๔๒	๐.๘๒	มาก
๘. มีความอดทนต่อการฟังคำอธิบายของคนอื่น	๔.๑๒	๐.๗๗	มาก
๙. มีอารมณ์ไม่ฉุนเฉียว หงุดหงิดเมื่อถูกวิจารณ์	๔.๑๔	๐.๗๘	มาก
๑๐. มีความรู้สึกสามัคคีในหมู่ผู้ร่วมงานด้วยกัน	๔.๓๐	๐.๘๐	มาก
ภาพรวม	๔.๔๕	๐.๔๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ ด้านอดทนต่อถ้อยคำ (วจนกขโม) ภาพรวม ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๕ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๘

รายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีการสร้างกำลังใจให้ตัวเองอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๒ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๐ รองลงมาได้แก่ มีการปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๓ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๓ มีการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๑ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๐ รายชื่ออยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีความรู้สึกดีใจเมื่อมีผู้ร่วมงานให้คำแนะนำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๒ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๒ มีความรู้สึกสามัคคีในหมู่ผู้ร่วมงานด้วยกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๐ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๐ และรายชื่อที่มีระดับต่ำสุด ได้แก่ มีความอดทนต่อการฟังคำอธิบายของคนอื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๒ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๗ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรของสำหรับผู้บริหารโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี ด้านแหล่งเรื่องล้าลึกได้ (คมกริณจ กถ กตดา)

๖. ด้านแหล่งเรื่องล้าลึกได้ (คมกริณจ กถ กตดา)	n= ๒๐๑ คน		
	($\bar{x}$)	(S.D.)	ความคิดเห็น
๑. มีการสร้างวิสัยทัศน์ให้บุคลากรทราบ	๔.๐๕	๐.๗๑	มากที่สุด
๒. มีเทคนิคในการตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาให้กับผู้อื่นได้	๔.๒๔	๐.๗๙	มากที่สุด
๓. มีการเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ชัดเจน เข้าใจง่าย	๔.๖๓	๐.๖๒	มากที่สุด
๔. มีการคิดค้นแนวคิดใหม่ๆ โดยสามารถอธิบายให้เข้าใจและนำมาปฏิบัติกับบุคลากรได้ง่าย	๔.๗๙	๐.๕๑	มากที่สุด
๕. มีวิธีการทำงานช่วยให้ผู้ร่วมงานเข้าใจได้ง่ายโดยการยืดหยุ่นได้ตามเหตุการณ์	๔.๗๙	๐.๔๕	มากที่สุด
๖. มีการแบ่งงานในสถานศึกษาออกเป็นงานย่อยๆ	๔.๓๒	๐.๖๖	มากที่สุด
๗. มีการวิเคราะห์คาดคะเนแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้	๔.๔๖	๐.๕๐	มากที่สุด
๘. มีความสามารถอธิบายเรื่องซับซ้อน ยุ่งยาก ให้สามารถเข้าใจได้โดยง่าย	๔.๓๙	๐.๘๘	มากที่สุด
๙. มีการกำหนดขอบเขตงานในสถานศึกษา	๔.๓๕	๐.๘๐	มากที่สุด
๑๐. มีการวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบทุกครั้งก่อนตัดสินใจสั่งการ	๔.๓๙	๐.๘๘	มากที่สุด
ภาพรวม	๔.๔๔	๐.๓๘	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๒ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ ด้านแหล่งเรื่องล้าลึกได้ (คมกริณจ กถ กตดา) ภาพรวม ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๔ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๓๘

รายชื่อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการคิดค้นแนวคิดใหม่ๆ โดยสามารถอธิบายให้เข้าใจและนำมาปฏิบัติกับบุคลากรได้ง่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๙ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๑ รองลงมาได้แก่ มีวิธีการทำงานช่วยให้ผู้ร่วมงานเข้าใจได้ง่ายโดยการยืดหยุ่นได้ตามเหตุการณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๙ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๕ มีการเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ชัดเจน เข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๓ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๒ มีการวิเคราะห์คาดคะเนแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๖ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๕๐ และรายชื่อที่มีระดับต่ำสุด ได้แก่ มีการสร้างวิสัยทัศน์ให้บุคลากรทราบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๕ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๑ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๓ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรของสำหรับผู้บริหารโรงเรียน จังหวัดนนทบุรี ด้านไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล (โน จงฐาเน นิโยชเย)

๗. ด้านไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล (โน จงฐาเน นิโยชเย)	n= ๒๐๑ คน		
	($\bar{x}$)	(S.D.)	ความคิดเห็น
๑. มีการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะแก่ผู้ร่วมงาน	๔.๓๕	๐.๘๐	มาก
๒. มีความเป็นผู้เที่ยงตรง เป็นกลาง โปร่งใส	๔.๓๙	๐.๘๘	มาก
๓. ไม่แนะนำหรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย	๔.๓๙	๐.๘๗	มาก
๔. มีความยินดีในการช่วยเหลือผู้อื่น	๔.๓๕	๐.๘๐	มาก
๕. มีความยึดมั่นในขนบธรรมเนียมที่ดี	๔.๔๐	๐.๗๘	มาก
๖. มีความเป็นผู้รับผิดชอบต่อการกระทำ	๔.๖๑	๐.๗๔	มากที่สุด
๗. มีการควบคุมวินัยของตัวเองอยู่เสมอ	๔.๓๒	๐.๗๐	มาก
๘. มีการส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามระเบียบ	๔.๓๓	๐.๖๖	มาก
๙. มีการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี	๔.๓๙	๐.๖๘	มาก
๑๐. มีการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนในวิชาชีพ	๔.๓๕	๐.๘๐	มาก
ภาพรวม	๔.๓๗	๐.๗๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๓ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ ด้านไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล (โน จงฐาเน นิโยชเย) ภาพรวม ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๗ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๔

รายชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีความเป็นผู้รับผิดชอบต่อการกระทำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๑ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๔ รองลงมา รายชื่ออยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีความยึดมั่นในขนบธรรมเนียมที่ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๐ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๘ มีการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๙ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๖๘ ไม่แนะนำหรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๙ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๘๗ และรายชื่อที่มีระดับต่ำสุด ได้แก่ มีการควบคุมวินัยของตัวเองอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๒ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๐ ตามลำดับ

๔.๒ ผลการศึกษาหลัก และวิธีใช้กัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

ผลการศึกษาการสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ประเด็นทั้ง ๗ ด้าน คือ ๑.ด้านเป็นที่รัก (ปิโย) ๒.ด้านนำเคารพ (ครู) ๓.ด้านน่ายกย่อง (ภาวนีโย) ๔.ด้านรู้จักพูดให้ได้ผล (วตตะ) ๕.ด้านอดทนต่อถ้อยคำ (วจนกขโม) ๖.ด้านแถลงเรื่องล้าลึกได้ (คมภีรณจ กถ กตตะ) ๗.ด้านไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล (โน จญฐาเน นิโยชเย) ซึ่งสรุปผลบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ทั้ง ๕ ท่าน คือ

๑. นางสาวสุพัตรา เหมพิจิตร	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโชติการาม
๒. นางอุไรวรรณ จิตรังสี	ครูชำนาญการพิเศษ/ รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนพุด
ปรังค์ปรามไทย์
๓. นางพิชญา รัตนวิจิตร	ครูชำนาญการพิเศษ/ รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนวัด
ทางหลวงโพธิ์ทอง
๔. นายอนุกุล ลัดลอด	ครู/รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบางระโง
๕. นางสาวรัตนา ทองศรีสุข	ครู/รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเชิงกระบือ

ซึ่งผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ตามประเด็นต่อไปนี้

๑. ปิโย เป็นที่รัก คือ เข้าถึงจิตใจ

ผู้บริหารมีความจริงใจคอยให้ความช่วยเหลือบุคลากรอย่างเป็นธรรมชาติชัดเจนและจริงใจ ในการจัดทำโครงสร้างการบริหารงานมีระบบในการทำงานดีมีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพและสร้าง แรงจูงใจกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความภูมิใจ นางสาวสุพัตรา เหมพิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า ต้อง ปรับปรุง การเข้าถึงจิตใจของครูที่เป็นเพื่อนร่วมงาน ผู้ได้บังคับบัญชา ซึ่งบางคนไม่เปิดใจ ผู้บริหารจะ เข้าถึงจิตใจเขาได้ยาก ซึ่งเขาจะตอบสนองบ้าง พูดจริงบ้างไม่จริงบ้าง การปรับปรุงผู้บริหารต้องแสดง ความจริงใจให้เขาเห็นว่าเราเป็นผู้บริหารที่จริงใจ ยุติธรรม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รักษาคำพูด และจะต้อง จริงใจ พูดสิ่งใดไปต้องทำตามคำพูดนั้นให้ได้^๑ สอดคล้องกับ นางอุไรวรรณ จิตรังสี ให้สัมภาษณ์ว่า ต้องทำความเข้าใจนิสัยพื้นฐานของแต่ละบุคคลว่าเราถึงจะเข้าใจจิตใจเขาได้อย่างไรให้เกิดขึ้นแก่เขา ให้ได้ควรสร้างพฤติกรรมในการยิ้มกันน้อยลง พูดคุยกันน้อยลง เพราะทุกคนมุ่งแต่การทำงานจนไม่ได้

^๑ สัมภาษณ์ นางสาวสุพัตรา เหมพิจิตร, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโชติการาม, ๓ มกราคม ๒๕๖๒.

สนใจคนรอบข้าง ควรมีการพูดคุยกันมากขึ้น จัดกิจกรรมที่ผ่อนคลายอารมณ์แก้บุคลากรจู้จี้จุกจิกมากขึ้น^๒ สอดคล้องกับ นางพิชฎา รัตนวิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า ต้องยื้มแย้มต่อกัน หรือการพูดจากันโดยเอาใจเขามาใส่ใจเรา พูดจาโดยหวังดีต่อกัน ไม่พูดจากระทบกระทั่งต่อกัน^๓ สอดคล้องกับ นายอนุกุล ลัดลอด ให้สัมภาษณ์ว่า เราทุกคนพูดจากันโดยพูดด้านบวกมากกว่าด้านลบ โดยฟังแล้วจะรู้สึกดีต่อกัน ไม่ยกตนข่มท่าน เป็นมิตรที่ดีต่อกัน^๔ สอดคล้องกับ นางสาวรัตนา ทองศรีสุข ให้สัมภาษณ์ว่า ผู้บริหารมีแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนแต่มีจะทำมากกว่าที่วาง แผนไว้เกิดจากการตัดสินใจที่เร็ว จนไม่ได้คำนึงถึงการพิจารณาในหลายๆ ด้าน และส่งผลที่จะเกิดตามมา ผู้บริหารมีแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน แต่มีการตัดสินใจที่รวดเร็วควรปรับปรุงพิจารณาขอความคิดเห็นในหลายๆ ด้าน และเข้าใจในสัณฐานพื้นฐานแต่ละคน ถึงสามารถเข้าถึงจิตใจเขา^๕

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ด้านปิโย เป็นที่รัก คือ เข้าถึงจิตใจ ผู้บริหารต้องมีความจริงใจ ในการจัดการบริหารงานมีระบบในการทำงานดีมีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพและสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานสำเร็จด้วยความภูมิใจ ควรมีการพูดคุยกันมากขึ้น จัดกิจกรรมที่ผ่อนคลายอารมณ์แก้บุคลากรจู้จี้จุกจิกมากขึ้นต้องยื้มแย้มต่อกัน หรือการพูดจากันโดยเอาใจเขามาใส่ใจเรา พูดจาโดยหวังดีต่อกัน พูดด้านบวกมากกว่าด้านลบ ไม่พูดจากระทบกระทั่งต่อกัน

๒. ครู นำเคารพ คือ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ

มีความประพฤติปฏิบัติที่ดี เป็นที่ไว้วางใจบุคลากรและศิษย์ทุกคน แสดงความชื่นชมบุคลากรและศิษย์ทุกคนประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการบริหาร เอาใจบุคลากรในโรงเรียนทุกคนอย่างมีคุณธรรม และผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรถามข้อสงสัยด้านกระบวนการบริหาร นางสุพัตรา เหมพิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า ผู้บริหารโรงเรียน สิ่งที่ควรประพฤติ คือ เป็นแบบอย่างได้ ประพฤติดี ประพฤติชอบ มีคุณธรรม จริยธรรม รวมถึงมีบุคลิกภาพ และการวางตัวให้ถูกกาลเทศะ ให้คุณให้โทษลูกน้องได้ สรรค์ได้แต่อยู่ในเวลาที่สมควร ให้ลูกน้องนับถือ ควรระวังคำพูดต้องเด็ดขาด สั่งแล้วต้องเป็นคำสั่ง ชัดเจนปฏิบัติได้ ในฐานะผู้บริหารต้องสามารถคุย ประสานงานกับ

^๒ สัมภาษณ์ นางอุไรวรรณ จิตรังสี,ครูชำนาญการพิเศษ/ รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนพุฒิบางค์ปราโมทย์, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๓ สัมภาษณ์ นางพิชฎา รัตนวิจิตร,ครูชำนาญการพิเศษ/ รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทางหลวงโพธิ์ทอง, ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๔ สัมภาษณ์ นายอนุกุล ลัดลอด,ครู/รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบางระโง, ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๕ สัมภาษณ์ นางสาวรัตนา ทองศรีสุข,ครู/รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเชิงกระบือ, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

คนที่ชอบ หรือคนที่ไม่ชอบได้^๖ สอดคล้องกับ นางอุไรวรรณ จิตรังสี ให้สัมภาษณ์ว่า ผลประโยชน์ของเด็กนักเรียนต้องมาก่อน ต้องสละเวลาให้เด็กเพื่อผลประโยชน์ของเด็กเป็นหลัก^๗ สอดคล้องกับ นางพิชญา รัตนวิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า ครูบางท่านจะเอาใจนักเรียนมากเกินไป ไม่ยอมให้นักเรียนทำตามความคิดของตัวเอง ควรจะให้เด็กได้ทำตามความคิดของตัวเอง และครูเป็นผู้คอยให้คำปรึกษา คือ การวางตัว ให้มีความน่าเชื่อถือ พูดจาดีมีเหตุผล^๘ สอดคล้องกับ นายอนุกุล ลัดลวด ให้สัมภาษณ์ว่า เด็กนักเรียนมีความประพฤติปฏิบัติตนเป็นบุคลากรที่ดี เป็นที่ไว้วางใจบุคลากรและผู้บริหารตลอดถึงศิษย์ทุกคนผู้บริหารให้การดูแลบุคลากรในโรงเรียนทุกคนอย่างมีคุณธรรมในทุกด้านตลอดถึงการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างเสมอภาคแก่ทุกคน^๙ สอดคล้องกับ นางสาวรัตนา ทองศรีสุข ให้สัมภาษณ์ว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรถามข้อสงสัยด้านกระบวนการบริหารผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรถามข้อสงสัยด้านกระบวนการบริหารและผลประโยชน์ของนักเรียนต้องมาก่อน ต้องสละเวลาให้เด็กโดยยึดถือผลประโยชน์ของเด็กเป็นหลัก^{๑๐}

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ด้านครูนำเคารพ คือ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ ผู้บริหารโรงเรียนสิ่งที่ควรประพฤติ คือ เป็นแบบอย่างได้ ประพฤติดีประพฤติชอบมีคุณธรรมจริยธรรมรวมถึงมีบุคลิกภาพ และการวางตัวให้ถูกกาลเทศะ ให้คุณให้โทษลูกน้องได้ สรรงค์ได้แต่อยู่ในเวลาที่สมควรให้ลูกน้องนับถือ ผลประโยชน์ของเด็กนักเรียนต้องมาก่อน ต้องสละเวลาให้เด็กเพื่อผลประโยชน์ของเด็กเป็นหลักไม่ยอมให้นักเรียนทำตามความคิดของตัวเอง ควรจะให้เด็กได้ทำตามความคิดของตัวเอง และครูเป็นผู้คอยให้คำปรึกษา คือ การวางตัว ให้มีความน่าเชื่อถือ พูดจาดีมีเหตุผล

๓. ภาพนี้โย น่ายกย่อง คือ มีความรู้จริง

มีความจริงใจและละเว้นกระทำที่เป็นอันตรายต่อการจัดการบริหารมีการวางแผนและกำหนดทิศทางองค์กรอย่างชัดเจน เชื่อมั่น ชื่นชม ภูมิใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกคน ที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด เข้มงวดตรงต่อเวลา เป็นแบบอย่างที่ดี ยกย่องชมเชยบุคลากรที่ประสบผลสำเร็จเกี่ยวกับการสอนแสดงออกทางกาย วาจา อย่างสง่างาม เหมาะสมกับกาลเทศะ นางสุพัตรา เหมพิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า ความรู้จริงเรื่องทุกเรื่องเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา บางเรื่องอาจรู้ไม่พอ ไม่ทัน เพราะสถานการณ์มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก หรืออาจมีประสบการณ์น้อย ผู้บริหารจึงต้องใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ต้องมีการศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา ซึ่งเป็นบริบท ที่จะ

^๖ สัมภาษณ์ นางสุพัตรา เหมพิจิตร, ๓ มกราคม ๒๕๖๒.

^๗ สัมภาษณ์ นางอุไรวรรณ จิตรังสี, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๘ สัมภาษณ์ คำสัมภาษณ์ นางพิชญา รัตนวิจิตร, ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^๙ สัมภาษณ์ นายอนุกุล ลัดลวด, ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นางสาวรัตนา ทองศรีสุข,, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

มากระทบกับการศึกษา ผู้บริหารต้องรู้ให้หมด เช่น เทคโนโลยีสมัยใหม่ การจัดการศึกษาตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี หรือ การศึกษาในยุค Thailand ๔.๐ ต้องรู้ให้หมดเพราะต้องอาศัยข้อมูลเพื่อนำมาประกอบการบริหาร โดยบริหารบนพื้นฐานของข้อมูลต้องรวดเร็วสามารถพัฒนาได้อย่างรวดเร็วให้ทันกับโอกาสเพื่อภูมิรู้แก่เด็กที่จะไปศึกษาต่อ หรือเด็กที่จะไปประกอบอาชีพในอนาคต^{๑๑} สอดคล้องกับ นางอุไรวรรณ จิตรังสี ให้สัมภาษณ์ว่า ควรมีการศึกษาให้เชี่ยวชาญในเชิงลึก ของศาสตร์หรือสาขาเฉพาะตน^{๑๒} สอดคล้องกับ นางพิชญา รัตนวิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า ควรเพิ่มประสบการณ์การด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรียนแก่ครูทุกท่านให้มีความรู้ความสามารถงานด้านวิชาการการบูรณาการเกี่ยวกับหลักสูตร^{๑๓} สอดคล้องกับ นายอนุกุล ลัดลอด ให้สัมภาษณ์ว่า ควรกระทำของตนเองก่อนเพื่อให้คนอื่นเห็นการปฏิบัติของตนจนทำให้เขาเชื่อว่า เรามีความรู้จริง ควรมีการศึกษาบุคลากรที่ประสบผลสำเร็จเกี่ยวกับการสอน และให้การยกย่องชมเชย^{๑๔} สอดคล้องกับ นางสาวรัตนา ทองศรีสุข ให้สัมภาษณ์ว่า ควรจะยกย่องบุคลากรที่ประสบความสำเร็จมากกว่าและควรสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากรที่ประสบผลสำเร็จในหน้าที่เพื่อเป็นการยกย่องให้เกียรติแก่เขา ควรมีการศึกษาให้เชี่ยวชาญในเชิงลึกและมีแนวคิดใหม่ๆ สามารถอธิบายเข้าใจและนำมาปฏิบัติได้^{๑๕}

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ด้านภาวนีโย นำยกย่อง คือ มีความรู้จริงแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรียนแก่ครูทุกท่านให้มีความรู้ความสามารถงานด้านวิชาการการบูรณาการเกี่ยวกับหลักสูตรมีการวางแผนและกำหนดทิศทางองค์กรอย่างชัดเจน เชื่อมั่น ชื่นชม ภูมิใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกคน ที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด เข้มงวดตรงต่อเวลา เป็นแบบอย่างที่ดี ยกย่องชมเชยบุคลากรที่ประสบผลสำเร็จเกี่ยวกับการสอนแสดงออกทางกาย วาจา อย่างสง่างาม เหมาะสมกับกาลเทศะ

๔. วตฺตา รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จัดพูดชี้แจงให้เข้าใจ

ผู้บริหารอธิบายเหตุผลด้วยวาจาที่ไพเราะอ่อนหวาน ขวนพอง ซื่อสัตย์นโยบายด้านต่างๆแก่ครูโดยใช้คำพูดที่นุ่มนวลสละสลวยด้วยถ้อยคำอธิบายงานวิชาการที่ทำให้ครูรู้สึกถึงผลที่เกิดขึ้น มีคำกล่าว “ขอโทษ” หรือ “ขออภัย” เมื่อเกิดให้ข้อมูลผิดพลาดกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยคำพูดที่สุภาพและยินดีอธิบายงานวิชาการ อย่างเต็มที่ ด้วยถ้อยคำสุภาพ นางสุพัตรา เหมพิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า ควรพูดชี้แจงให้เข้าใจ ปัญหา คือ ต้องแยกแยะคนฟัง ซึ่งคนฟังจะมีหลายประเภท เราจะพูดให้ใครฟังให้ครูวิทยาศาสตร์ฟัง ซึ่งเป็นคนมีเหตุผล ไม่ยึดหยุ่น หรือพูดกับครูศิลปะ ซึ่งจะไม่ค่อยยึดระเบียบ

^{๑๑} สัมภาษณ์ นางสุพัตรา เหมพิจิตร, ๓ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นางอุไรวรรณ จิตรังสี, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นางพิชญา รัตนวิจิตร, ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายอนุกุล ลัดลอด, ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นางสาวรัตนา ทองศรีสุข, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

แบบแผน ผู้บริหารควรจัดรูปแบบการทำความเข้าใจ หรือจัดประชุมแบบเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ ซึ่งปัญหา คือ กลุ่มของผู้ฟังที่มีหลายระดับ ผู้บริหารต้องพูดชี้แจงให้ตรงตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ชักจูงลูกน้องให้เขาารู้สึกอยากทำตาม และทำตามด้วยความเต็มใจ ซึ่งต้องใช้ศาสตร์ และศิลป์ หรือประสบการณ์ หรือประยุกต์ใช้ในแต่คนแต่ละกลุ่ม ซึ่งถ้าหากผู้บริหารพูดโดยไม่มี Concept หรือไม่แตกฉานใน Concept ที่ต้องการ จึงต้องมีการปรับปรุงแก้ไข คือ ผู้บริหารต้องมีความชัดเจนในเรื่องที่จะพูด คือต้องสามารถชี้แจง ในเนื้อหา หรือ Concept ว่าเป้าหมายต้องการอะไร และผู้บริหารต้องเข้าใจถึงลักษณะนิสัยความรู้พื้นฐาน และธรรมชาติในเชิงการตอบสนองของผู้ฟังว่าเขา เป็นใคร เป็นครู หรือ นักการ ซึ่งต้องมีการชี้แจงให้เขาเข้าใจต่อไป^{๑๖} สอดคล้องกับ นางอุไรวรรณ จิตรังษี ให้สัมภาษณ์ว่า ครูควรสร้างกระบวนการถ่ายทอดที่ถูกต้องในเรื่องรู้จัดพูดชี้แจงให้เข้าใจ^{๑๗} สอดคล้องกับ นางพิชญา รัตนวิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า ควรใช้คำพูดที่ฟังแล้วรู้สึกดีใจ เข้าใจง่าย และไม่ทำให้ทะเลาะกัน^{๑๘} สอดคล้องกับ นายอนุกุล ลัดลอด ให้สัมภาษณ์ว่า คือ พูดชี้แจงทั้ง ๒ ด้าน คือ ด้านดีและด้านเสีย รู้จักพูดเจรจาให้ทุกฝ่ายเข้าใจกัน การใช้ถ้อยคำอธิบายงานวิชาการทำให้ครูรู้สึกถึงผลที่เกิดขึ้น^{๑๙} สอดคล้องกับ นางสาวรัตนา ทองศรีสุข ให้สัมภาษณ์ว่า การอธิบายงานวิชาการให้บุคลากรยังไม่ดีเท่าที่ควรในเรื่องการพูดชี้แจงให้เข้าใจกระบวนการถ่ายทอดที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดการแจ่มแจ้งและให้เข้าใจง่าย^{๒๐}

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ด้านวาทา รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จัดพูดชี้แจงให้เข้าใจ รู้จักพูดเจรจาให้ทุกฝ่ายเข้าใจกัน อธิบายเหตุผลด้วยวาจาที่ไพเราะอ่อนหวาน ชวนฟัง ชี้แจงนโยบายด้านต่างๆแก่ครู โดยใช้คำพูดที่นุ่มนวลสละสลวยด้วยถ้อยคำอธิบายงานวิชาการที่ทำให้ครูรู้สึกถึงผลที่เกิดขึ้น มีคำกล่าว “ขอโทษ” หรือ “ขออภัย” เมื่อเกิดให้ข้อมูลผิดพลาดกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยคำพูดที่สุภาพและยินดีอธิบายงานวิชาการ อย่างเต็มใจ ด้วยถ้อยคำสุภาพ

๕. วาจนกขโม อุดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา

พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียน มีส่วนร่วมบริหารกิจการนักเรียน และยินดีรับฟังปัญหาด้วยความเต็มใจไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในด้านการบริหารจัดการ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความทุ่มเท แม้จะมีปัญหาและข้อจำกัดของสถานศึกษาในการบริหารพร้อมที่แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นเสมอในการปฏิบัติงานครั้งต่อไป โดยไม่ย่อท้อ เพื่อให้การบริหารให้สำเร็จลุล่วงไป

^{๑๖} สัมภาษณ์ นางสุพัตรา เหมพิจิตร, ๓ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นางอุไรวรรณ จิตรังษี, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นางพิชญา รัตนวิจิตร, ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายอนุกุล ลัดลอด, ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นางสาวรัตนา ทองศรีสุข, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ด้วยดี ถึงแม้ว่าจะใช้เวลานานก็ต้องอดทน นางสาวพัชรา เหมพิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า ท่านขอเสนอแนะแนวทางปรับปรุง คือ เรื่องของอารมณ์ ในโรงเรียนที่ยิ่งใหญ่ คนมาก ปัญหายิ่งมากตามแต่ละคนที่มาปรึกษามีหลายอารมณ์ ปัญหาคือผู้บริหารต้องควบคุมอารมณ์ และสติของตนเองให้ได้ เมื่อเขาโกรธมาร้องไห้มา ผู้บริหารต้องมีสติพร้อมรับฟัง และให้คำปรึกษา ซึ่งผู้บริหารจะต้องวางตัวเป็นกลาง ให้คำปรึกษาที่ดี ต้องเป็นกัลยาณมิตรไม่ใช่แค่ใจอย่างเดียว ผู้บริหารต้องมีการกระทำที่มีความเป็นมิตรด้วย พร้อมทั้งจะรับฟังและให้คำปรึกษา แสดงออกให้คนอื่นเห็นว่า ผู้บริหารยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกคน^{๒๑} สอดคล้องกับ นางอุไรวรรณ จิตรังสี ให้สัมภาษณ์ว่า ต้องละทิ้งการเป็นอัตตาของตนในการถือตัวให้ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น^{๒๒} สอดคล้องกับ นางพิชญา รัตนวิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า ยอมรับฟังปัญหาทั้งหมดของบุคลากรโรงเรียนและมีคำแนะนำที่ดี ให้เกิดผลและประโยชน์สูงสุด^{๒๓} สอดคล้องกับ นายอนุกุล ลัดลอด ให้สัมภาษณ์ว่า การยอมรับฟังทุกฝ่ายเพื่อหาข้อเสนอแนะหรือทางออกที่ดีที่สุดร่วมกัน การวางแผนการบริหารให้สำเร็จลุล่วง ซึ่งบางเรื่องอาจต้องใช้เวลาในการตัดสินใจ^{๒๔} สอดคล้องกับ นางสาวรัตน ทองศรีสุข ให้สัมภาษณ์ว่า การบริหารมีการวางแผนการบริหารดี แต่ยังไม่มีความอดทนในการรอเท่าที่ควร จึงทำให้ใช้งบประมาณเกินกว่าที่วางแผนไว้ เพื่อให้งานเสร็จอย่างรวดเร็วต้องรับฟังปัญหาและช่วยแก้ไขปัญหาร่วมกัน คอยให้คำปรึกษาที่ดี ต้องเป็นกัลยาณมิตรไม่ใช่แค่ใจอย่างเดียวต้องมีการกระทำที่มีความเป็นมิตรด้วย พร้อมทั้งจะรับฟังและให้คำปรึกษา แสดงออกให้คนอื่น ๆ เห็นด้วยและการวางแผนการบริหารให้สำเร็จลุล่วง ซึ่งบางเรื่องอาจต้องใช้เวลาในการตัดสินใจ^{๒๕}

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ด้านวจนทวิม อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษา เปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียน มีส่วนร่วมบริหารกิจกรรมนักเรียน และยินดีรับฟังปัญหาด้วยความเต็มใจ ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในด้านการบริหารจัดการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความทุ่มเทการยอมรับฟังทุกฝ่ายเพื่อหาข้อเสนอแนะหรือทางออกที่ดีที่สุดร่วมกัน การวางแผนการบริหารให้สำเร็จลุล่วง แม้จะมีปัญหาและข้อจำกัดของสถานศึกษาในการบริหารพร้อมที่แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นเสมอในการปฏิบัติงานครั้งต่อไป โดยไม่ย่อท้อ เพื่อให้การบริหารให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

^{๒๑} สัมภาษณ์ นางสาวพัชรา เหมพิจิตร, ๓ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นางอุไรวรรณ จิตรังสี, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นางพิชญา รัตนวิจิตร, ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายอนุกุล ลัดลอด, ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นางสาวรัตน ทองศรีสุข, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

๖. คมกิริณจ กถ กตดา คือ ช้แจงเรื่องล้าลึก ช้ช้อนให้เข้าใจได้

การเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง ล้าลึก ช้ชัดเจนเข้าใจง่าย วิเคราะห์ข้อมูลช้ช้อนให้เข้าใจได้ ช้ชัดเจนแจ่มแจ้ง มีแนวคิดใหม่ๆ สามารถอธิบายเข้าใจและนำมาปฏิบัติได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยาก ช้ช้อนให้สามารถเข้าใจได้โดยง่ายและวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบทุกครั้งก่อนตัดสินใจสั่งการ นางสาวพัทรา เหมพิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า แนวทางปรับปรุงคือ ปัญหาของการถ่ายทอด ผู้บริหารอาจเข้าใจ แต่ถ่ายทอดไม่เป็นหรือไม่มีเทคนิคที่ดี ทำให้ครูไม่รู้เรื่อง ปัญหาอีกประเด็น คือ ตัวของผู้บริหารเองที่ไม่รู้จักการเชื่อมโยงเรื่องที่ช้ช้อน ไม่รู้จักรวบรวมความช้ช้อน แล้วไปถ่ายทอดด้วยวิธีที่ง่าย ๆ หรือผู้บริหารอาจเข้าใจไม่เพียงพอในเรื่องที่ช้ช้อน อีกส่วนหนึ่งอาจไม่ได้ใช้สื่อ ซึ่งเรื่องที่ช้ช้อนควรใช้สื่อ เช่น PowerPoint เป็นตัวอย่างในการสาธิต ทั้งนี้ มีวิธีในการปรับปรุง คือ ๑. เข้าใจเรื่องที่จะช้แจงให้มากที่สุด ให้ลึกช้ ๒. ลำดับเรื่องที่จะช้แจงอย่างเป็นระบบ ๓. ใช้วิธีการ หรือการอธิบายที่ง่าย ๆ เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น และ ๔. ใช้สื่อ หรือยกตัวอย่าง หรือแสดงให้เห็นภาพ ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เช่น ยกภาพประกอบให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น^{๒๖} สอดคล้องกับ นางอุไรวรรณ จิตรังษี ให้สัมภาษณ์ว่า เป็นเรื่องของการอธิบายอย่างง่ายแม้เรื่องนั้นเป็นเรื่องที่ยาก ต้องช้แจงเรื่องล้าลึกการวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบทุกครั้งก่อนตัดสินใจสั่งการ^{๒๗} สอดคล้องกับ นางพิชญา รัตนวิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า มีการช้แจงงานต่างๆ ได้อย่างเข้าใจง่าย และออกมาดี ซึ่งจะทำให้งานรวดเร็วขึ้นด้วย^{๒๘} สอดคล้องกับ นายอนุกุล ลัดลวด ให้สัมภาษณ์ว่า ควรทำเรื่องเข้ายากให้เข้าใจง่าย เข้าใจตรงกัน^{๒๙} สอดคล้องกับ นางสาวรัตนา ทองศรีสุข ให้สัมภาษณ์ว่า การวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบทุกครั้งก่อนตัดสินใจในการสั่งการต้องบริหารเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย^{๓๐}

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ด้านคมกิริณจ กถ กตดา คือ ช้แจงเรื่องล้าลึก ช้ช้อนให้เข้าใจได้ การเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง ล้าลึก ช้ชัดเจนเข้าใจง่าย วิเคราะห์ข้อมูลช้ช้อนให้เข้าใจได้ ช้ชัดเจนแจ่มแจ้ง มีแนวคิดใหม่ๆ สามารถอธิบายเข้าใจและนำมาปฏิบัติได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยาก ช้ช้อนให้สามารถเข้าใจได้โดยง่ายและวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบทุกครั้งก่อนตัดสินใจ ใช้สื่อ หรือยกตัวอย่าง หรือแสดงให้เห็นภาพ ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เช่น ยกภาพประกอบให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

^{๒๖} สัมภาษณ์ นางสาวพัทรา เหมพิจิตร, ๓ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นางอุไรวรรณ จิตรังษี, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นางพิชญา รัตนวิจิตร, ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายอนุกุล ลัดลวด, ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นางสาวรัตนา ทองศรีสุข, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

๗. โน จฏฐาเน นิโยชเย คือ ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย

มีอัยยาศัยไมตรีที่ดี มีน้ำใจและไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะแก่ผู้ร่วมงานด้วยจิตเมตตาที่มีความเป็นผู้รับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่เกิดขึ้นให้การส่งเสริมสนับสนุนในบุคลากรปฏิบัติตามระเบียบและมีคุณธรรมและประพฤตินให้เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง นางสาวพัตรา เหมพิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า ข้อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงว่า ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย ถ้าผู้บริหารที่ไม่มีคุณธรรม ก็สามารถจะโน้มน้าวครูให้ประพฤติไปในทางที่เสื่อมเสียได้ เช่น การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ให้เอื้อประโยชน์แก่ตัวเอง หรือชักจูงให้ครู ดำเนินการเพื่อเอื้อประโยชน์แก่พวกพ้องตนเอง หรือชักจูงให้เกิดความแตกแยกในหมู่ครูด้วยกัน เพื่อที่จะให้ครูไม่เข้มแข็งเพียงพอที่จะรวมกลุ่มเพื่อต่อต้านผู้บริหาร หรือข้อนี้ผู้บริหารมีความเห็นว่า การที่ครูรวมกลุ่มกันให้มีความเข้มแข็งนั้น เป็นผลดีต่อการสอนนักเรียนต้องแสดงออกถึงความจริงใจ โดยครูผู้สอนจะสามารถมองออกได้ว่าใครจริงใจ หรือไม่จริงใจ ควรทำให้นักเรียน และชุมชนมีความพึงพอใจและผู้บริหารสามารถดูแล สวัสดิภาพของครูและนักเรียนได้ตลอดเวลา มีความยุติธรรมเสมอ เนื่องจากเราเป็นหนี้บุญคุณนักเรียน เพราะถ้าไม่มีเด็ก ก็จะไม่มีการจ้างครูหรือผู้บริหาร เราก็จะไม่อาชีพมีเงินหาเลี้ยงครอบครัวได้ ดังนั้นเราต้องตอบแทนนักเรียนอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ทุ่มเทเวลาให้เต็มที่ ดูแลเอาใจใส่ ต้องเป็นครู ๒๔ ชั่วโมง ผู้ปกครองทะเลาะกับนักเรียน ก็จะโทรมาปรึกษาเรา ครูจึงเป็นทุกสิ่งทุกอย่าง ต้องดูแลนักเรียนตลอดเวลา ต้องพัฒนาคุณธรรมโดยผู้บริหารต้องไม่ชักนำลูกน้องไปในทางเสื่อมเสีย ต้องคิดดีคิดชอบกับทุกคน^{๓๑} สอดคล้องกับ นางอุไรวรรณ จิตรังษี ให้สัมภาษณ์ว่าไม่ชักนำ ไม่ว่าจะเป็นคำพูดหรือการเลือกการยกตัวอย่างที่ไม่ดี^{๓๒} สอดคล้องกับ นางพิชญา รัตนวิจิตร ให้สัมภาษณ์ว่า คอยบอก คอยให้คำแนะนำเตือนนักเรียนให้อยู่ในศีลธรรม ไม่ชักนำไปในทางที่ผิดหวังเสื่อมเสียชื่อเสียงโรงเรียน^{๓๓} สอดคล้องกับ นายอนุกุล ลัดลอด ให้สัมภาษณ์ว่า วางตัวเป็นกลาง ไม่ชักนำไม่ชักนำไปทางที่ไม่ดี วางตัวในการเชื่อม ที่ดีไม่ส่งเสริมในทางที่ผิดและต้องไม่พูดชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย^{๓๔} สอดคล้องกับ นางสาวรัตนา ทองศรีสุข ให้สัมภาษณ์ว่า ครูทุกระดับต้องมีความเท่าเทียมกัน ข้อเสนอ คือ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยผู้บริหารไม่เอาประโยชน์แก่ตนเองให้มองเห็นประโยชน์ของโรงเรียน นักเรียนให้มากๆ^{๓๕}

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ด้านโน จฏฐาเน นิโยชเย คือ ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย ไม่ชักนำไป

^{๓๑} สัมภาษณ์ นางสาวพัตรา เหมพิจิตร, ๓ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นางอุไรวรรณ จิตรังษี, ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นางพิชญา รัตนวิจิตร, ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายอนุกุล ลัดลอด, ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑.

^{๓๕} สัมภาษณ์ นางสาวรัตนา ทองศรีสุข, ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑.

ในทางที่เสื่อมเสีย ถ้าผู้บริหารที่ไม่มีคุณธรรม ก็สามารถจะโน้มน้าวครูให้ประพฤติไปในทางที่เสื่อมเสียได้ เช่น การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ให้เอื้อประโยชน์แก่ตัวเอง หรือชักจูงให้ครู ดำเนินการเพื่อเอื้อประโยชน์แก่พวกพ้องตนเอง หรือชักจูงให้เกิดความแตกแยกในหมู่ครูด้วยกันโดยครูผู้สอนจะสามารถมองออกได้ว่าใครจริงใจ หรือไม่จริงใจ ควรทำให้นักเรียน และชุมชนมีความพึงพอใจและผู้บริหารสามารถดูแล สวัสดิภาพของครูและนักเรียนได้ตลอดเวลา มีความยุติธรรมเสมอ

๔.๓ เสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของสภาพแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ข้อมูลของการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับหลักการ วิธีใช้คุณลักษณะหลักกัลยาณมิตร และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ทั้ง ๗ ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ ๑ ปิโย แปลว่า เป็นที่รักเป็นที่พอใจ ผู้บริหารต้องให้กัลยาณมิตรนั้น ต้องเป็นผู้น่ารัก หรือเป็นที่รัก ทำให้ผู้ที่เข้าไปหานั่งใกล้รู้สึกว่ามีเพื่อน ทำให้เกิดความชุ่มฉ่ำใจ ไม่อ้างว้างว่าเหว่ กัลยาณมิตรที่ดีจะทำให้เกิดรู้สึกอย่างนี้ ถ้าหากผู้บริหารมีความอบอุ่นใจ มีความสบายใจ ท่านมีเมตตา ท่านมีลักษณะเป็นปิโย ก็จะมีรู้สึกสบายใจ ชุ่มฉ่ำใจเหมือนมีเพื่อนดูแลอยู่ตลอดเวลา ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไตร่ตรอง

ด้านที่ ๒ ครุ แปลว่า เป็นที่เคารพ ผู้บริหารต้องมีความหนักแน่น เป็นบุคคลที่อุดมด้วยปัญญา มีเหตุผล อะไรถูกอะไรผิด อะไรดีอะไรชั่ว อะไรควรอะไรไม่ควร อะไรเป็นบุญอะไรเป็นบาป แล้วดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้อง ที่เป็นบุญเป็นกุศลอย่างมั่นคงแน่วแน่ ไม่หวั่นไหวต่อความยั่วยวนของสิ่งแวดล้อมที่ทำให้จิตใจตกต่ำเป็นคนรักความยุติธรรมเป็นที่สุด ไม่ว่าต่อหน้าอย่างไร ลับหลังต้องอย่างนั้น มีความเมตตากรุณาอยู่เป็นนิจกับทุกคนที่เกี่ยวข้อง คุณสมบัตินี้จะหลอมให้กัลยาณมิตรเป็นที่น่าเคารพของชนทั้งปวงเป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย

ด้านที่ ๓ ภาวนีโย แปลว่า เป็นที่ยกย่อง ผู้บริหารต้องเป็นเป็นที่เจริญใจ เป็นแบบอย่างให้เราได้ ครู เจ้าหน้าที่ และนักเรียนมีคุณธรรม มีความประพฤติดีงาม เราก็เกิดความรู้สึกที่เรียกว่า จรรโลงใจ มีกำลังใจเห็นแบบอย่าง อยากจะทำตาม ก็ทำให้มีความก้าวหน้าในชีวิต ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ่ยอ้างด้วยความซาบซึ้งใจ

ด้านที่ ๔ วตฺตา จ แปลว่า เป็นนักพูด ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีผู้สามารถว่ากล่าวตักเตือน เป็นนักพูด คือเป็นผู้ฉลาดในการใช้ถ้อยคำ น่ารักฟัง มีเหตุผล มีหลักการ พูดถูกจังหวะ การพูดนี้เป็นสิ่งสำคัญอันหนึ่งที่ช่วยให้ผู้ทำหน้าที่กัลยาณมิตรประสบความสำเร็จในการชักนำบุคคลผู้หลงผิด ท้อแท้ หดห่อกำลังใจ หดความยินดีในการทำหน้าที่ ให้กลับมีความเห็นถูก มีกำลังใจ คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี

ด้านที่ ๓ วจนกขโม แปลว่า เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ บอกกล่าวแล้วบางที่ยังไม่ชัดเจน ยังสงสัย อยู่เข้าไปซักถามเป็นผู้อดต่อถ้อยคำสูงๆ ต่ำๆ ได้ คือ บุคคลผู้ทำหน้าที่กัลยาณมิตรนั้นถึงเวลาจะว่ากล่าวสอน จำต้องว่ากล่าวสอน แนะนำ การว่ากล่าวสอน แนะนำนั้น แม้จะเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อผู้ฟัง เช่น การพูด เรื่องศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญา สำหรับผู้เป็นมิจฉาธิฐิ ผู้ไม่มีศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญา ย่อมไม่เป็นที่ ชอบใจ จึงแสดงออกมาในรูปแบบของการใช้ถ้อยคำที่หยาบคายต่อต้านตีเถียน สำหรับผู้เป็นสัมมาธิฐิย่อม ชอบใจแสดงออกมาในรูปแบบของการสรรเสริญยกย่องแสดงความพอใจเมื่อธรรมดาเป็นเช่นนี้ ผู้ทำหน้าที่ กัลยาณมิตรจะต้องรู้เท่าทัน อดทนได้ ทั้งถ้อยคำที่ไม่น่าปรารถนา และถ้อยคำที่น่าพอใจ คือไม่ยินดียินร้าย จนเกินไป การอดทนต่อถ้อยคำที่ไม่น่ายินดีก็จำเป็นว่ายากยิ่งแล้ว สิ่งที่ยากยิ่งกว่าคือ การอดทนต่อสิ่งที่น่ายินดี นี่เป็นอีกด้านหนึ่งที่สำคัญ สำหรับบุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร ผู้อดทนต่อถ้อยคำหรือเสียงนี้ ฉะนั้น บัณฑิตหรือผู้ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรจึงต้องฝึกจิตของตนไม่ให้เอนเอียง คือไม่หวั่นไหวไม่สะเทือนต่อโลกธรรม ๘ อดทนฟังได้ไม่เบื่อไม่ฉุนเฉียว

ด้านที่ ๖ คมกริณจ กถิ กตฺตา แปลว่า เป็นผู้พูดถ้อยคำลึกซึ้งได้ ผู้บริหารเป็นผู้ที่กล่าวถ้อยคำ หรือเรื่องที่ลึกซึ้งได้ ก็เป็นความดีของกัลยาณมิตรอยู่ทั่วไปแล้ว แต่กัลยาณมิตรที่มีคุณสมบัติพิเศษที่จะช่วย ลูกศิษย์ได้อย่างแท้จริงก็คือ ผู้ที่สามารถนำให้เข้าถึงสิ่งที่ลึกซึ้งให้ยิ่งๆ ขึ้นไป อันนี้จะเป็นปัจจัยที่ทำให้เรา สามารถก้าวหน้าในการปฏิบัติ ถ้าเรื่องลึกซึ้งขึ้นไป ท่านไม่สามารถแนะนำได้เราก็อยู่ในระดับธรรมดา ความก้าวหน้าในการปฏิบัติ ก็ไม่เป็นไปเท่าที่ควรไปไม่ไกล หรือไม่ถึงที่สุดจึงจะต้องมีคุณลักษณะข้อที่ ๖ คือ สามารถที่จะแถลงชี้แจงเรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป

ด้านที่ ๗ โน จฏฐาเน นิโยชเย แปลว่า ไม่ชักนำในอฐานะ๓ ผู้บริหารและครูไม่ชักจูงในสิ่งที่ เหลวไหลไร้สาระ หรือในทางที่เสียหาย คือป้องกันไม่ให้เกิดในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูล มีคติเป็นทุกข์ ทำให้เกิดความรู้สึกลึบสลายใจ ปลอดภัยปลอดภัยขึ้นมากว่า จะไม่ทำให้เกิดความเสียหาย และเฉออกไปผิดทาง ชักชวนให้ทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลมีคติเป็นสุข คือไม่แนะนำในเรื่องที่เหลวไหล หรือชักจูงไปในทาง เสื่อมเสีย

ดังนั้น ความเป็นกัลยาณมิตรว่า มิใช่เพียงความเป็นเพื่อน หรือมิตรธรรมดา แต่เป็นมิตรหรือ เพื่อนที่ดี แนะนำในสิ่งที่ดีงาม และชักชวนกระทำในสิ่งที่มีประโยชน์ไม่ผิดกฎหมายหรือผิดศีลธรรม ใน ขณะเดียวกัน การที่บุคคลจะมีกัลยาณมิตร หรือที่เรียกว่า “กัลยาณมิตรตา” ความเป็นผู้มีกัลยาณมิตรนั้น ต้องเป็นผู้ที่รู้จักเลือกคบหามิตรที่แนะนำหรือชักชวนเพื่อนให้ทำในสิ่งที่ดีงาม ดังนั้น บุคคลใดที่ได้ชื่อว่ามี กัลยาณมิตรนั้น ย่อมจะมีชีวิตที่ประสบแต่ความเจริญ

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักกัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

๒. เพื่อศึกษาหลัก และวิธีใช้กัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

๓. เพื่อเสนอแนวทางการใช้หลักกัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรีมีดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ สภาพการใช้หลักกัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ โดยรวม ๗ ด้าน อยู่ใน
ระดับมากที่สุดและรายด้าน ทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่
ด้านนำเคารพ (ครู) รองลงมาได้แก่ ด้านรู้จักพูดให้ได้ผล (วตฺตา) ด้านเป็นที่รัก ด้าน (ปิโย) ด้านน่ายก
ย่อง (ภาวนีโย) ด้านอดทนต่อถ้อยคำ (วจนฺทขโม) แกล้งเรื่องล้าลึกได้ (คฺมภีรญฺจ กถิ กตฺตา) และข้อ
อยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล (โน จฺญฐาเน นโยชเย)

๑. ด้านเป็นที่รัก (ปิโย) ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นต่อการใช้หลัก
กัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ภาพรวม ด้านเป็นที่รัก (ปิโย)
ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รายข้อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหา
น้อย ได้แก่ มีความประพฤติอ่อนน้อมถ่อมตน รองลงมา ได้แก่ มีหน้าตาที่ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความสนใจ
และเอาใจใส่ผู้ร่วมงาน มีการกล่าวทักทายอย่างสนิทสนมเป็นกันเอง มีการพูดจาด้วยถ้อยคำอัน

อ่อนหวาน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเสียสละ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น มีนิสัยสุขุม รอบคอบ ไม่ยกตนข่มท่าน และรายชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ มีการรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว

๒. ด้านนำเคารพ (ครู) ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ภาพรวม ด้านวินัยนำเคารพ (ครู) พบว่า ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด รายชื่อทุกชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีบุคลิกภาพดี รองลงมา ได้แก่ มีความกล้าและความสามารถในการตัดสินใจ มีความประพฤติที่สมควรแก่สถานะ ความเป็นตัวเอง และจริยาที่เป็นแบบอย่าง ความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง มีความนำเคารพ นำศรัทธา นำเลื่อมใส มีความหนักแน่นในเหตุผล ไม่เป็นคนหุนเหิน มีการให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็น มีความรู้สึกรอบอุ้มใจ ปลอดภัยเมื่ออยู่ใกล้ และรายชื่อที่อยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ มีการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย และเหมาะสม

๓. นำยกย่อง (ภานนีโย) ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ภาพรวมด้านนำยกย่อง (ภานนีโย) พบว่า ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รายชื่อ ทุกชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการปฏิบัติงานด้วยความขยันและตั้งใจ รองลงมา ได้แก่ มีการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน มี ความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี มีการพัฒนาปรับปรุงตัวเองอยู่เสมอ มีความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี มีความสามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคได้ดี มีการรู้จักให้อภัยและทำความเข้าใจผู้อื่น และรายชื่ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ มีความมุ่งมั่นเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ผู้ร่วมงาน

๔. รู้จักพูดให้ได้ผล (วตตะ) ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ภาพรวมด้านรู้จักพูดให้ได้ผล (วตตะ) พบว่า ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รายชื่อทุกชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการให้คำปรึกษาที่ดีแก่บุคลากรอย่างเต็มความสามารถ รองลงมา ได้แก่ มีการกระตุ้นให้ทราบถึงความมุ่งหวังที่จะได้รับ มีการรู้จักพูดได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ มีการกล่าวตักเตือนเมื่อมีผู้ทำความผิด มีการพูดให้เกิดความสบายใจในการทำงาน มีการพูดปลุกใจให้ศรัทธาที่จะทำงานให้สำเร็จ มีการเอาใจใส่สื่อสารกับเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ และรายชื่ออยู่ในระดับต่ำสุดได้แก่ มีการเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผล ตามลำดับ

๕. อดทนต่อถ้อยคำ (วจนกขโม) ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ภาพรวม ด้านอดทนต่อถ้อยคำ (วจนกขโม) พบว่า ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รายชื่อทุกชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการสร้างกำลังใจให้ตัวเองอยู่

เสมอ รองลงมาได้แก่ มีการปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้เป็นอย่างดีมีการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง มีความรู้สึกดีใจเมื่อมีผู้ร่วมงานให้คำแนะนำ มีอารมณ์ไม่ฉุนเฉียว หงุดหงิดเมื่อถูกวิจารณ์ มีความรู้สึกสามัคคีในหมู่ผู้ร่วมงานด้วยกัน และรายชื่อที่มีระดับต่ำสุด ได้แก่อมีความอดทนต่อการฟังคำอธิบายของคนอื่น

๖. แกลงเรื่องล้าลึกได้ (คมภีรณจ กถ กตตา)ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักกลายณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ภาพรวม ด้านแกลงเรื่องล้าลึกได้ (คมภีรณจ กถ กตตา) พบว่า ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รายชื่อทุกข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการคิดค้นแนวคิดใหม่ๆ โดยสามารถอธิบายให้เข้าใจและนำมาปฏิบัติกับบุคลากรได้ง่าย รองลงมาได้แก่ มีวิธีการทำงานช่วยให้ผู้ร่วมงานเข้าใจได้ง่ายโดยการยืดหยุ่นได้ตามเหตุการณ์ มีการเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ชัดเจน เข้าใจง่าย มีการวิเคราะห์คาดคะเนแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้ มีการกำหนดขอบเขตงานในสถานศึกษา มีการแบ่งงานในสถานศึกษาออกเป็นงานย่อยๆ มีเทคนิคในการตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาให้กับผู้อื่นได้ และรายชื่อที่มีระดับต่ำสุด ได้แก่ มีการสร้างวิสัยทัศน์ให้บุคลากรทราบ

๗. ไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล (โน จฏฐาเน นิโยชเย)ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักกลายณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ภาพรวม ด้านไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล (โน จฏฐาเน นิโยชเย) พบว่า ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รายชื่อทุกข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีความเป็นผู้นำรับผิดชอบต่อการกระทำ รองลงมาได้แก่ มีความยึดมั่นในขนบธรรมเนียมที่ดี มีการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ไม่แนะนำหรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย มีการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนในวิชาชีพ มีการส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามระเบียบ และรายชื่อที่มีระดับต่ำสุด ได้แก่ มีการควบคุมวินัยของตัวเองอยู่เสมอ

๕.๑.๒ สรุปหลักการและวิธีใช้กลายณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

๑.ด้านปิโย เป็นที่รัก คือ เข้าถึงจิตใจ ผู้บริหารต้องมีความจริงใจ ในการจัดการบริหารงานมีระบบในการทำงานดีมีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพและสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานสำเร็จด้วยความภูมิใจ ควรมีการพูดคุยกันมากขึ้น จัดกิจกรรมที่ผ่อนคลายอารมณ์ แก่บุคลากรจักได้รู้จักกันมากขึ้นต้องยิ้มแย้มต่อกัน หรือการพูดจากันโดยเอาใจเขามาใส่ใจเรา พูดจาโดยหวังดีต่อกัน พูดด้านบวกมากกว่าด้านลบ ไม่พูดจากระทบกระทั่งต่อกัน

๒.ด้านครุณาเคารพ คือ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ ผู้บริหารโรงเรียน สิ่งสมควรประพฤติ คือ เป็นแบบอย่างได้ ประพฤติดีประพฤติชอบมีคุณธรรมจริยธรรมรวมถึงมีบุคลิกภาพ

และการวางตัวให้ถูกกาลเทศะ ให้คุณให้โทษลูกน้องได้ สังสรรค์ได้แต่อยู่ในเวลาที่สมควร ให้ลูกน้องนับถือ ผลประโยชน์ของเด็กนักเรียนต้องมาก่อน ต้องสละเวลาให้เด็กเพื่อผลประโยชน์ของเด็กเป็นหลักไม่ยอมให้นักเรียนทำตามความคิดของตัวเอง ควรจะให้เด็กได้ทำตามความคิดของตัวเอง และครูเป็นผู้คอยให้คำปรึกษา คือ การวางตัว ให้มีความน่าเชื่อถือ พุดจามีเหตุมีผล

๓.ด้านภาวนียะ น่ายกย่อง คือ มีความรู้จริงแลกเปลี่ยนรู้เรียนแก่ครูทุกท่านให้มีความรู้ความสามารถงานด้านวิชาการการบูรณาการเกี่ยวกับหลักธรรมมีการวางแผนและกำหนดทิศทางองค์กรอย่างชัดเจน เชื่อมั่น ชื่นชม ภูมิใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกคน ที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด เข้มงวดตรงต่อเวลา เป็นแบบอย่างที่ดี ยกย่องชมเชยบุคลากรที่ประสบผลสำเร็จเกี่ยวกับการสอนแสดงออกทางกาย วาจา อย่างสง่างาม เหมาะสมกับกาลเทศะ

๔.ด้านวตตะา รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จัดพูดชี้แจงให้เข้าใจ รู้จักพูดเจรจาให้ทุกฝ่ายเข้าใจกัน อธิบายเหตุผลด้วยวาจาที่ไพเราะอ่อนหวาน ชวนฟัง ชี้แจงนโยบายด้านต่างๆแก่ครูโดยใช้คำพูดที่นุ่มนวลสละสลวยด้วยถ้อยคำอธิบายงานวิชาการที่ทำให้ครูรู้สึกถึงผลที่เกิดขึ้น มีคำกล่าว “ขอโทษ” หรือ “ขออภัย” เมื่อเกิดให้ข้อมูลผิดพลาดกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยคำพูดที่สุภาพและยินดีอธิบายงานวิชาการ อย่างเต็มใจ ด้วยถ้อยคำสุภาพ

๕.ด้านวจนกขโม อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา เปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียน มีส่วนร่วมบริหารกิจกรรมนักเรียน และยินดีรับฟังปัญหาด้วยความเต็มใจไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในด้านการบริหารจัดการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความทุ่มเทการยอมรับฟังทุกฝ่ายเพื่อหาข้อเสนอแนะหรือทางออกที่ดีที่สุดร่วมกัน การวางแผนการบริหารให้สำเร็จลุล่วง แม้จะมีปัญหาและข้อจำกัดของสถานศึกษาในการบริหารพร้อมที่แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นเสมอในการปฏิบัติงานครั้งต่อไป โดยไม่ย่อท้อ เพื่อให้การบริหารให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

๖.ด้านคมภริณจ กถิ กตตะา คือ ชี้แจงเรื่องล้าลึก ชับซ้อนให้เข้าใจได้ การเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง ล้าลึก ชัดเจนเข้าใจง่าย วิเคราะห์ข้อมูลซับซ้อนให้เข้าใจได้ ชัดเจนแจ่มแจ้ง มีแนวคิดใหม่ๆ สามารถอธิบายเข้าใจและนำมาปฏิบัติได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยาก ชับซ้อนให้สามารถเข้าใจได้โดยง่ายและวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบทุกครั้งก่อนตัดสินใจ ใช้สื่อ หรือยกตัวอย่างหรือแสดงให้เห็นภาพ ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เช่น ยกภาพประกอบให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

๗.ด้านโน จฏฐาเน นิโยชเย คือ ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย ถ้าผู้บริหารที่ไม่มีคุณธรรม ก็สามารถจะโน้มน้าวครูให้ประพฤติไปในทางที่เสื่อมเสียได้ เช่น การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ให้เอื้อประโยชน์แก่ตัวเอง หรือชักจูงให้ครู ดำเนินการเพื่อเอื้อประโยชน์แก่พวกพ้องตนเอง หรือชักจูงให้เกิดความแตกแยกในหมู่ครูด้วยกันโดยครูผู้สอนจะสามารถมองออก

ได้ว่าใครจริงใจ หรือไม่จริงใจ ควรทำให้นักเรียน และชุมชนมีความพึงพอใจและผู้บริหารสามารถดูแลสวัสดิภาพของครูและนักเรียนได้ตลอดเวลา มีความยุติธรรมเสมอ

๕.๑.๓ แนวทางการใช้หลักกัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

ด้านที่ ๑ ปิโย มีความเป็นที่รักเป็นที่พอใจ ผู้บริหารต้องให้กัลยาณมิตรนั้น ต้องเป็นผู้น่ารัก หรือเป็นที่รัก ทำให้ผู้ที่เข้าไปหาหนังใกล้รู้สึกว่ามีเพื่อน ทำให้เกิดความชุ่มฉ่ำใจ ไม่อ้างว้างว่าเหว่ กัลยาณมิตรที่ดีจะทำให้เกิดรู้สึกอย่างนี้ ถ้าหากผู้บริหารมีความอบอุ่นใจ มีความสบายใจ ท่านมีเมตตา ท่านมีลักษณะเป็นปิโย ก็จะมีรู้สึกสบายใจ ชุ่มฉ่ำใจเหมือนมีเพื่อนดูแลอยู่ตลอดเวลา ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม

ด้านที่ ๒ ครุ มีความเป็นที่เคารพ ผู้บริหารต้องมีความหนักแน่น เป็นบุคคลที่อุดมด้วยปัญญา มีเหตุผล อะไรถูกอะไรผิด อะไรดีอะไรชั่ว อะไรควรอะไรไม่ควร อะไรเป็นบุญอะไรเป็นบาป แล้วดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้อง ที่เป็นบุญเป็นกุศลอย่างมั่นคงแน่วแน่ ไม่หวั่นไหวต่อความยั่วยวนของสิ่งแวดล้อมที่ทำให้จิตใจตกต่ำเป็นคนรักความยุติธรรมเป็นที่สุด ไม่ว่าต่อหน้าอย่างไรลับหลังต้องอย่างนั้น มีความเมตตากรุณาอยู่เป็นนิจกับทุกคนที่เกี่ยวข้อง คุณสมบัตินี้จะหลอมให้กัลยาณมิตรเป็นที่น่าเคารพของชนทั้งปวงเป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย

ด้านที่ ๓ ภาวนิโย มีความเป็นที่ยกย่อง ผู้บริหารต้องเป็นเป็นที่เจริญใจ เป็นแบบอย่างให้เราได้ ครู เจ้าหน้าที่ และนักเรียนมีคุณธรรม มีความประพฤติดีงาม เราก็เกิดความรู้สึกที่เรียกว่า จรรโลงใจ มีกำลังใจเห็นแบบอย่าง อยากจะทำตาม ก็ทำให้มีความก้าวหน้าในชีวิต ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยความซาบซึ้งใจ

ด้านที่ ๔ วตฺตา จ มีความเป็นนักพูด ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีผู้สามารถว่ากล่าวตักเตือน เป็นนักพูด คือเป็นผู้ฉลาดในการใช้ถ้อยคำ นำรับฟัง มีเหตุมีผล มีหลักการ พูดถูกจังหวะ การพูดนี้เป็นสิ่งสำคัญอันหนึ่งที่ช่วยให้ผู้ทำหน้าที่กัลยาณมิตรประสบความสำเร็จในการชักนำบุคคลผู้หลงผิด ท้อแท้ หดท้อกำลังใจ หดความยินดีในการทำหน้าที่ ให้กลับมีความเห็นถูก มีกำลังใจ คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี

ด้านที่ ๓ วจนุขโม มีความเป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ บอกกล่าวแล้วบางที่ยังไม่ชัดเจน ยังสงสัยอยู่เข้าไปซักถามเป็นผู้อดต่อถ้อยคำสูงๆ ต่ำๆ ได้ คือ บุคคลผู้ทำหน้าที่กัลยาณมิตรนั้นถึงเวลาจะว่ากล่าวสอนจำต้องว่ากล่าวสอน แนะนำ การว่ากล่าวสอน แนะนำนั้น แม้จะเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อผู้ฟัง เช่น การพูดเรื่องศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญา สำหรับผู้เป็นมิถิยาธิฐิ ผู้ไม่มีศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญา ย่อมไม่เป็นที่ชอบใจ จึงแสดงออกมาในรูปแบบของการใช้ถ้อยคำที่หยาบคายต่อต้านตีเถียน สำหรับผู้เป็นสัมมาธิฐิย่อมชอบใจแสดงออกมาในรูปแบบของการสรรเสริญยกย่อง

แสดงความพอใจเมื่อธรรมดาเป็นเช่นนี้ ผู้ทำหน้าที่กัลยาณมิตรจะต้องรู้เท่าทัน อดทนได้ ทั้งถ้อยคำที่ไม่น่าปรารถนา และถ้อยคำที่น่าพอใจ คือไม่ยินดียินร้ายจนเกินไป การอดทนต่อถ้อยคำที่ไม่น่ายินดีก็นับว่ายากยิ่งแล้ว สิ่งที่ยากยิ่งกว่าคือ การอดทนต่อสิ่งที่น่ายินดี นี่เป็นอีกด้านหนึ่งที่สำคัญ สำหรับบุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร ผู้อดทนต่อถ้อยคำหรือเสียงนี้ ฉะนั้น บัณฑิตหรือผู้ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรจึงต้องฝึกจิตของตนไม่ให้เอนเอียง คือไม่หวั่นไหว ไม่สะเทือนต่อโลกธรรม ๘ อดทนฟังได้ไม่เบื่อไม่ฉุนเฉียว

ด้านที่ ๖ คมกิริยจ กถ กตตา มีความเป็นผู้พูดถ้อยคำลึกซึ้งได้ ผู้บริหารเป็นผู้ที่กล่าวถ้อยคำหรือเรื่องที่ลึกซึ้งได้ ก็เป็นความดีของกัลยาณมิตรอยู่ทั่วไปแล้ว แต่กัลยาณมิตรที่มีคุณสมบัติพิเศษที่จะช่วยลูกศิษย์ได้อย่างแท้จริงก็คือ ผู้ที่สามารถนำให้เข้าถึงสิ่งที่ลึกซึ้งให้ยิ่งๆ ขึ้นไป อันนี้จะเป็นปัจจัยที่ทำให้เราสามารถก้าวหน้าในการปฏิบัติ ถ้าเรื่องลึกซึ้งขึ้นไป ท่านไม่สามารถแนะนำได้เราก็ออยู่ในระดับธรรมดา ความก้าวหน้าในการปฏิบัติ ก็ไม่เป็นไปเท่าที่ควรไปไม่ไกล หรือไม่ถึงที่สุด จึงจะต้องมีคุณลักษณะข้อที่ ๖ คือสามารถที่จะแถลงชี้แจงเรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นไป

ด้านที่ ๗ โน จฏฐาเน นิโยชเย มีความไม่ชักนำในอฐานะ๓ ผู้บริหารและครูไม่ชักจูงในสิ่งที่เหลวไหลไร้สาระ หรือในทางที่เสียหาย คือป้องกันไม่ให้เกิดในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูล มีคติเป็นทุกข์ ทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจ ปลอดภัยปลอดภัยขึ้นมากว่า จะไม่ทำให้เกิดความเสียหาย และเผออกไปผิดทาง ชักชวนให้ทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลมีคติเป็นสุข คือไม่แนะนำในเรื่องที่เหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

ดังนั้น ความเป็นกัลยาณมิตรว่า มิใช่เพียงความเป็นเพื่อน หรือมิตรธรรมดา แต่เป็นมิตรหรือเพื่อนที่ดี แนะนำในสิ่งที่ดีงาม และชักชวนกระทำในสิ่งที่มีประโยชน์ไม่ผิดกฎหมายหรือผิดศีลธรรม ในขณะเดียวกัน การที่บุคคลจะมีกัลยาณมิตร หรือที่เรียกว่า “กัลยาณมิตรตา” ความเป็นผู้มีกัลยาณมิตรนั้น ต้องเป็นผู้ที่รู้จักเลือกคบหามิตรที่แนะนำหรือชักชวนเพื่อนให้ทำในสิ่งที่ดีงาม ดังนั้น บุคคลใดที่ได้ชื่อว่ามีกัลยาณมิตรนั้น ย่อมจะมีชีวิตที่ประสบแต่ความเจริญ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้นำประเด็นจากการสรุปผลมาเป็นประเด็นในการอภิปรายผลตามประเด็นต่อไปนี้

๕.๒.๑ สภาพการใช้หลักกัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ โดยรวม ๗ ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดและรายด้าน ทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านนำเคารพ (ครู) รองลงมาได้แก่ ด้านรู้จักพูดให้ได้ผล (วตตะ) ด้านเป็นที่รัก ด้าน (ปิโย) ด้านน่ายกย่อง (ภาวนีโย) ด้านอดทนต่อถ้อยคำ (วจนกฺขโม) แกล้งเรื่องล้าลึกได้ (คัมภีรณฺจ กถํ กตตะ) และข้ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล (โน จฏฐาเน นิโยชเย) ตามลำดับ

๑. ด้านเป็นที่รัก (ปิโย) ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ภาพรวม ด้านเป็นที่รัก (ปิโย) ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รายข้อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีความประพฤติอ่อนน้อมถ่อมตน รองลงมา ได้แก่ มีหน้าที่ที่ยึดมั่นแจ่มใส มีความสนใจและเอาใจใส่ผู้ร่วมงาน มีการกล่าวทักทายอย่างสนิทสนมเป็นกันเอง มีการพูดจาด้วยถ้อยคำอันอ่อนหวาน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเสียสละ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น มีนิสัยสุขุม รอบคอบ ไม่ยกตนข่มท่าน และรายข้ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ มีการรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว ตามลำดับ

๒. ด้านนำเคารพ (ครู) ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ภาพรวม ด้านเว้นนำเคารพ (ครู) พบว่า ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด รายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีบุคลิกภาพดี รองลงมา ได้แก่ มีความกล้าและความสามารถในการตัดสินใจ มีความประพฤติที่สมควรแก่สถานะ มีความเป็นตัวเอง และจริยาที่เป็นแบบอย่าง มีความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง มีความนำเคารพ นำศรัทธา นำเลื่อมใส มีความหนักแน่นในเหตุผล ไม่เป็นคนหุนหา มีการให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็น มีความรู้สึกรอบอุ้มใจ ปลอดภัยเมื่ออยู่ใกล้ และรายข้อที่อยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ มีการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย และเหมาะสม ตามลำดับ

๓. น่ายกย่อง (ภาวนีโย) ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ภาพรวมด้านน่ายกย่อง (ภาวนีโย) พบว่า ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รายข้อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการปฏิบัติงานด้วยความขยันและตั้งใจ รองลงมา ได้แก่ มีการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน มี มีความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี มีการพัฒนา ปรับปรุงตัวเองอยู่เสมอ มีความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี มีความสามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคได้ดี มีการรู้จักให้อภัยและทำความเข้าใจผู้อื่น และรายข้ออยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ มีความมุ่งมั่นเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ผู้ร่วมงาน ตามลำดับ

๔. รู้จักพูดให้ได้ผล (วตตะ) ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ภาพรวมด้านรู้จักพูดให้ได้ผล (วตตะ) พบว่า ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการให้คำปรึกษาที่ดีแก่บุคลากรอย่างเต็มความสามารถ รองลงมา ได้แก่ มีการกระตุ้นให้ทราบถึงความมุ่งหวังที่จะได้รับ มีการรู้จักพูดได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ มีการกล่าวตักเตือนเมื่อมีผู้ทำความผิด มีการพูดให้เกิดความสบายใจในการทำงาน มีการพูดปลุกใจให้ศรัทธาที่จะทำงานให้สำเร็จ มีการเอาใจใส่สื่อสารกับเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ และรายข้ออยู่ในระดับต่ำสุดได้แก่ มีการเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผล ตามลำดับ

๕. อดทนต่อถ้อยคำ (วจนกฺขโม) ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ภาพรวม ด้านอดทนต่อถ้อยคำ (วจนกฺขโม) พบว่า ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการสร้างกำลังใจให้ตัวเองอยู่เสมอ รองลงมาได้แก่ มีการปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้เป็นอย่างดีมีการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง มีความรู้สึกดีใจเมื่อมีผู้ร่วมงานให้คำแนะนำ มีอารมณ์ไม่ฉุนเฉียว หงุดหงิดเมื่อถูกวิจารณ์ มีความรู้สึกสามัคคีในหมู่ผู้ร่วมงานด้วยกัน และรายข้อที่มีระดับต่ำสุด ได้แก่ มีความอดทนต่อการฟังคำอธิบายของคนอื่น ตามลำดับ

๖. แกล้งเรื่องล้าลึกได้ (คฺมกฺริณฺจ กถิ กตฺตา) ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ภาพรวม ด้านแกล้งเรื่องล้าลึกได้ (คฺมกฺริณฺจ กถิ กตฺตา) พบว่า ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการคิดค้นแนวคิดใหม่ๆ โดยสามารถอธิบายให้เข้าใจและนำมาปฏิบัติกับบุคลากรได้ง่าย รองลงมาได้แก่ มีวิธีการทำงานช่วยให้ผู้ร่วมงานเข้าใจได้ง่ายโดยการยืดหยุ่นได้ตามเหตุการณ์ มีการเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ชัดเจน เข้าใจง่าย มีการวิเคราะห์คาดคะเนแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้ มีการกำหนดขอบเขตงานในสถานศึกษา มีการแบ่งงานในสถานศึกษาออกเป็นงานย่อยๆ มีเทคนิคในการตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาให้กับผู้อื่นได้ และรายข้อที่มีระดับต่ำสุด ได้แก่ มีการสร้างวิสัยทัศน์ให้บุคลากรทราบ มี ตามลำดับ

๗. ไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล (โน จฺภูฏาเน นโยชเย) ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ภาพรวม ด้านไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล (โน จฺภูฏาเน นโยชเย) พบว่า ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีความเป็นผู้รับผิดชอบต่อการกระทำ รองลงมาได้แก่ มีความยึดมั่นในขนบธรรมเนียมที่ดี

มีการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ไม่แนะนำหรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย มีการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนในวิชาชีพ มีการส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามระเบียบ และรายชื่อที่มีระดับต่ำสุด ได้แก่ มีการควบคุมวินัยของตัวเองอยู่เสมอ ตามลำดับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ มา ประเสริฐ มาลี ได้วิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตามหลักกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๓” ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตามหลักกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๓ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ ลำดับแรก ได้แก่ เป็นผู้มีสติ เป็นผู้มีสมาธิ และเป็นผู้มีศีลธรรม ส่วน การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๓ เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง เพศ อายุ สถานภาพการสมรส วุฒิการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ขนาดของสถานศึกษา และความรู้เกี่ยวกับหลักกัลยาณมิตร มีการปฏิบัติตามหลักกัลยาณมิตร ไม่แตกต่างกัน^๑ และยังมีความสอดคล้องกับ พระมหาสุธีร์วรวิณทร์ อินธิแสง ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร” พบว่า หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ส่วนเมื่อเปรียบเทียบหลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ในภาพรวม พบว่า ผู้บริหารเพศหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมบริหารงานสูงกว่าเพศชาย และต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ จำแนกตามอายุ ในภาพรวม พบว่า ผู้บริหารอายุน้อยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมบริหารงานสูงกว่าผู้บริหารอายุมาก และต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ จำแนกตามประสบการณ์ ในภาพรวม พบว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมบริหารงานสูงกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์มาก และต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑^๒

^๑ มาประเสริฐ มาลี, “การปฏิบัติตามหลักกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๓”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยเทพสตรี, ๒๕๕๖), หน้า ๑.

^๒ พระมหาสุธีร์วรวิณทร์ อินธิแสง, “หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๖).

๕.๒.๒ หลักการและวิธีใช้กัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

๑.ด้านปิโย เป็นที่รัก คือ เข้าถึงจิตใจ ผู้บริหารต้องมีความจริงใจ ในการจัดการบริหารงานมีระบบในการทำงานดีมีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพและสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานสำเร็จด้วยความภูมิใจ ควรมีการพูดคุยกันมากขึ้น จัดกิจกรรมที่ผ่อนคลายอารมณ์ แก่บุคลากรจักได้รู้จักกันมากขึ้นต้องยิ้มแย้มต่อกัน หรือการพูดจากันโดยเอาใจเขามาใส่ใจเรา พูดจาโดยหวังดีต่อกัน พูดด้านบวกมากกว่าด้านลบ ไม่พูดจากระทบกระทั่งต่อกัน

๒.ด้านครุณาเคารพ คือ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ ผู้บริหารโรงเรียน สิ่งสมควรประพฤติ คือ เป็นแบบอย่างได้ ประพฤติดีประพฤติชอบมีคุณธรรมจริยธรรมรวมถึงมีบุคลิกภาพ และการวางตัวให้ถูกกาลเทศะ ให้คุณให้โทษลูกน้องได้ สรรเสริญได้แต่อยู่ในเวลาที่สมควร ให้ลูกน้องนับถือ ผลประโยชน์ของเด็กนักเรียนต้องมาก่อน ต้องสละเวลาให้เด็กเพื่อผลประโยชน์ของเด็กเป็นหลักไม่ยอมให้นักเรียนทำตามความคิดของตัวเอง ควรจะให้เด็กได้ทำตามความคิดของตัวเอง และครูเป็นผู้คอยให้คำปรึกษา คือ การวางตัว ให้มีความน่าเชื่อถือ พูดจาไม่มีเหตุมีผล

๓.ด้านภาวนียो น่ายกย่อง คือ มีความรู้จริงแลเปลี่ยนรู้เรียนแก่ครูทุกท่านให้มีความรู้ความสามารถงานด้านวิชาการการบูรณาการเกี่ยวกับหลักสูตรมีการวางแผนและกำหนดทิศทางองค์กรอย่างชัดเจน เชื้อมั่น ชื่นชม ภูมิใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกคน ที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด เข้มงวดตรงต่อเวลา เป็นแบบอย่างที่ดี ยกย่องชมเชยบุคลากรที่ประสบผลสำเร็จ เกี่ยวกับการสอนแสดงออกทางกาย วาจา อย่างสง่างาม เหมาะสมกับกาลเทศะ

๔.ด้านวตตา รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จัดพูดชี้แจงให้เข้าใจ รู้จักพูดเจรจาให้ทุกฝ่ายเข้าใจกัน อธิบายเหตุผลด้วยวาจาที่ไพเราะอ่อนหวาน ชวนฟัง ชี้แจงนโยบายด้านต่างๆแก่ครูโดยใช้คำพูดที่นุ่มนวลสละสลวยด้วยถ้อยคำอธิบายงานวิชาการที่ทำให้ครูรู้สึกถึงผลที่เกิดขึ้น มีคำกล่าว “ขอโทษ” หรือ “ขออภัย” เมื่อเกิดให้ข้อมูลผิดพลาดกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยคำพูดที่สุภาพและยินดีอธิบายงานวิชาการ อย่างเต็มที่ ด้วยถ้อยคำสุภาพ

๕.ด้านวจนกขโม อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา เปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียน มีส่วนร่วมบริหารกิจกรรมนักเรียน และยินดีรับฟังปัญหาด้วยความเต็มใจไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในด้านการบริหารจัดการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความทุ่มเทการยอมรับฟังทุกฝ่าย เพื่อหาข้อเสนอแนะหรือทางออกที่ดีที่สุตร่วมกัน การวางแผนการบริหารให้สำเร็จลุล่วง แม้จะมีปัญหาและข้อจำกัดของสถานศึกษาในการบริหารพร้อมที่แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นเสมอในการปฏิบัติงานครั้งต่อไป โดยไม่ย่อท้อ เพื่อให้การบริหารให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

๖.ด้านคมกิริย จก กตดา คือ ชี้แจงเรื่องล้าลึก ซบซอนให้เข้าใจได้ การเสนอ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง ล้าลึก ชัดเจนเข้าใจง่าย วิเคราะห์ข้อมูลซบซอนให้เข้าใจได้ ชัดเจนแจ่มแจ้ง มี แนวคิดใหม่ๆ สามารถอธิบายเข้าใจและนำมาปฏิบัติได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยาก ซบซอนให้สามารถ เข้าใจได้โดยง่ายและวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบทุกครั้งก่อนตัดสินใจ ใช้สื่อ หรือยกตัวอย่าง หรือแสดงให้เห็นภาพ ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เช่น ยกภาพประกอบให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

๗.ด้านโน จฏฐาเน นิโยชเย คือ ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย ไม่ชักนำไปในทางที่ เสื่อมเสีย ถ้าผู้บริหารที่ไม่มีคุณธรรม ก็สามารถจะโน้มน้าวครูให้ประพฤติไปในทางที่เสื่อมเสียได้ เช่น การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ให้เอื้อประโยชน์แก่ตัวเอง หรือชักจูงให้ครู ดำเนินการเพื่อเอื้อประโยชน์ แก่พวกพ้องตนเอง หรือชักจูงให้เกิดความแตกแยกในหมู่ครูด้วยกันโดยครูผู้สอนจะสามารถมองออก ได้ว่าใครจริงใจ หรือไม่จริงใจ ควรทำให้นักเรียน และชุมชนมีความพึงพอใจและผู้บริหารสามารถดูแล สวัสดิภาพของครูและนักเรียนได้ตลอดเวลา มีความยุติธรรมเสมอ

ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติา วงศ์สืบชาติ ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการเป็นกัลยาณมิตรสำหรับเยาวชน ตามหลักพุทธธรรม” ความเป็น กัลยาณมิตรในพระพุทธศาสนา พบว่า ในปัจจุบันนี้เยาวชน มีความอ่อนน้อมถ่อมตนน้อยลงไป มาก มี ความกระด้าง มีความเป็นกัลยาณมิตรที่น้อยลง สนใจแต่เรื่องของตนเอง และอยู่กับ เพื่อนเป็นส่วน ใหญ่ ไม่มีความอดทน เปื่อง่าย ไม่ชอบฟังการอบรมสั่งสอนจากบุคคล เวลาส่วน ใหญ่จะอยู่กับสมาร์ท โฟน ความน่ารักระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ลดลง ไม่มีสัมมาคารวะ ใช้อารมณ์ มากกว่าเหตุผล อารมณ์ รุนแรง เชื่อเพื่อน ไม่เชื่อผู้ปกครอง ไม่คิดถึงอนาคต ไม่เรียนหนังสือ ดิต เกมส์ ดิตพนัน ปัญหาเรื่อง การปรับตัว ปัญหาทางเพศ การใช้ยาเสพติด มีโรคซึมเศร้า เป็นต้น ด้านองค์ความรู้คุณลักษณะการ เป็นกัลยาณมิตรสำหรับเยาวชนตามหลักพุทธธรรม สรุปได้เป็น ผลการวิจัยที่เรียกว่า SBMW MODEL FOR GOOD FRIEND QUALITY อันเป็นแนวคิดในการบูรณาการคุณลักษณะของความเป็น กัลยาณมิตร ๗ ประการ คือ ด้านปิโย (น่ารัก หรือเป็นที่รัก) ด้านครุ (น่าเคารพ) ด้านภาวนีโย (น่า เจริญใจ หรือน่ายกย่องในฐานะทรงคุณ) ด้านวัตตา (รู้จัก พูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ) ด้านวจ นักขโม (อดทนต่อถ้อยคำ) ด้านคัมภีรญจะ กะถังกตดา (กล่าวเรื่องล้าลึกได้) ด้านโน จฏฐาเน นิโยชเย (ไม่ชักนำไปในสิ่งที่ไม่ดี)อันประกอบ มาบูรณาการกับ หลักพุทธธรรม โดยสรุปเป็น ๔ มิติ คือ S = Social ปรับตัวเข้ากับสังคม B = Behavior พฤติกรรมดี เด่น M = Mentalจิตใจสงบเย็น W = Wisdom มีปัญญาพิจารณาความเป็นเหตุ เป็นผลอยู่เสมอ^๓

^๓ สุชาติา วงศ์สืบชาติ “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการเป็นกัลยาณมิตรสำหรับเยาวชน ตามหลัก พุทธธรรม”,วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ปีที่ ๑๓ ฉบับพิเศษ เล่ม ๓ มิถุนายน ๒๕๖๐)

๕.๒.๓ แนวทางการใช้หลักกัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

ด้านที่ ๑ ปิโย แปลว่า เป็นที่รักเป็นที่พอใจ ผู้บริหารต้องให้กัลยาณมิตรนั้น ต้องเป็นผู้น่ารัก หรือเป็นที่รัก ทำให้ผู้ที่เข้าไปหาหนึ่งใกล้รู้สึกว่ามีเพื่อน ทำให้เกิดความชุ่มฉ่ำใจ ไม่อ้างว้างว่าเหว่ กัลยาณมิตรที่ดีจะทำให้เกิดรู้สึกอย่างนี้ ถ้าหากผู้บริหารมีความอบอุ่นใจ มีความสบายใจ ท่านมีเมตตา ท่านมีลักษณะเป็นปิโย ก็จะมีรู้สึกสบายใจ ชุ่มฉ่ำใจเหมือนมีเพื่อนดูแลอยู่ตลอดเวลา ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไตร่ถาม

ด้านที่ ๒ ครุ แปลว่า เป็นที่เคารพ ผู้บริหารต้องมีความหนักแน่น เป็นบุคคลที่อุดมด้วยปัญญา มีเหตุผล อะไรถูกอะไรผิด อะไรดีอะไรชั่ว อะไรควรอะไรไม่ควร อะไรเป็นบุญอะไรเป็นบาป แล้วดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้อง ที่เป็นบุญเป็นกุศลอย่างมั่นคงแน่วแน่ ไม่หวั่นไหวต่อความยั่วยวนของสิ่งแวดล้อมที่ทำให้จิตใจตกต่ำเป็นคนรักความยุติธรรมเป็นที่สุด ไม่ว่าต่อหน้าอย่างไรลับหลังต้องอย่างนั้น มีความเมตตากรุณาอยู่เป็นนิจกับทุกคนที่เกี่ยวข้อง คุณสมบัตินี้จะหลอมให้กัลยาณมิตรเป็นที่น่าเคารพของชนทั้งปวงเป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย

ด้านที่ ๓ ภาวนีโย แปลว่า เป็นที่ยกย่อง ผู้บริหารต้องเป็นเป็นที่เจริญใจ เป็นแบบอย่างให้เราได้ ครู เจ้าหน้าที่ และนักเรียนมีคุณธรรม มีความประพฤติดีงาม เราก็เกิดความรู้สึกที่เรียกว่า จรรโลงใจ มีกำลังใจเห็นแบบอย่าง อยากจะทำตาม ก็ทำให้มีความก้าวหน้าในชีวิต ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเฝ้าระวังด้วยความซาบซึ้งใจ

ด้านที่ ๔ วตฺตา จ แปลว่า เป็นนักพูด ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีผู้สามารถว่ากล่าวตักเตือน เป็นนักพูด คือเป็นผู้ฉลาดในการใช้ถ้อยคำ น่ารักฟัง มีเหตุมีผล มีหลักการ พูดถูกจังหวะ การพูดนี้เป็นสิ่งสำคัญอันหนึ่งที่ช่วยให้ผู้ทำหน้าที่กัลยาณมิตรประสบความสำเร็จในการชักนำบุคคลผู้หลงผิด ท้อแท้ หดก่ำใจ หดความยินดีในการทำหน้าที่ ให้กลับมีความเห็นถูก มีกำลังใจ คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี

ด้านที่ ๓ วจนฺทโม แปลว่า เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ บอกกล่าวแล้วบางที่ยังไม่ชัดเจน ยังสงสัยอยู่เข้าไปซักถามเป็นผู้อดต่อถ้อยคำสูงๆ ต่ำๆ ได้ คือ บุคคลผู้ทำหน้าที่กัลยาณมิตรนั้นถึงเวลาจะว่ากล่าวสอนจำต้องว่ากล่าวสอน แนะนำ การว่ากล่าวสอน แนะนำนั้น แม้จะเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อผู้ฟัง เช่น การพูดเรื่องศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญา สำหรับผู้เป็นมิชฌาธิฐิ ผู้ไม่มีศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญา ย่อมไม่เป็นที่ชอบใจ จึงแสดงออกมาในรูปแบบของการใช้ถ้อยคำที่หยาบคายต่อต้านตีเถียน สำหรับผู้เป็นสัมมาทิฐิย่อมชอบใจแสดงออกมาในรูปแบบของการสรรเสริญยกย่องแสดงความพอใจเมื่อธรรมดาเป็นเช่นนี้ ผู้ทำหน้าที่กัลยาณมิตรจะต้องรู้เท่าทัน อดทนได้ ทั้งถ้อยคำที่

ไม่น่าปรารถนา และถ้อยคำที่น่าพอใจ คือไม่ยินดียินร้ายจนเกินไป การอดทนต่อถ้อยคำที่ไม่น่ายินดีก็นับว่ายากยิ่งแล้ว สิ่งที่ยากยิ่งกว่าคือ การอดทนต่อสิ่งที่น่ายินดี นี่เป็นอีกด้านหนึ่งที่สำคัญ สำหรับบุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร ผู้อดทนต่อถ้อยคำหรือเสียงนี้ ฉะนั้น บัณฑิตหรือผู้ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรจึงต้องฝึกจิตของตนไม่ให้เอนเอียง คือไม่หวั่นไหว ไม่สะเทือนต่อโลกธรรม ๘ อดทนฟังได้ไม่เบื่อไม่ฉุนเฉียว

ด้านที่ ๖ คมภิรมย กลั กตตา แปลว่า เป็นผู้พูดถ้อยคำลึกซึ้งได้ ผู้บริหารเป็นผู้ที่กล่าวถ้อยคำหรือเรื่องที่ลึกซึ้งได้ ก็เป็นความดีของกัลยาณมิตรอยู่ทั่วไปแล้ว แต่กัลยาณมิตรที่มีคุณสมบัติพิเศษที่จะช่วยลูกศิษย์ได้อย่างแท้จริงก็คือ ผู้ที่สามารถนำให้เข้าถึงสิ่งที่ลึกซึ้งให้ยิ่งๆ ขึ้นไป อันนี้จะเป็นปัจจัยที่ทำให้เราสามารถก้าวหน้าในการปฏิบัติ ถ้าเรื่องลึกซึ้งขึ้นไป ท่านไม่สามารถแนะนำได้เราก็ออยู่ในระดับธรรมดา ความก้าวหน้าในการปฏิบัติ ก็ไม่เป็นไปเท่าที่ควรไปไม่ไกล หรือไม่ถึงที่สุด จึงจะต้องมีคุณลักษณะข้อที่ ๖ คือสามารถที่จะแถลงชี้แจงเรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นไป

ด้านที่ ๗ โน จงฺภูฏาเน นิโยชเย แปลว่า ไม่ชักนำไปในอวิชชา ผู้บริหารและครูไม่ชักจูงในสิ่งที่เหลวไหลไร้สาระ หรือในทางที่เสียหาย คือป้องกันไม่ให้เกิดในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูล มีคติเป็นทุกข์ ทำให้เกิดความรู้สึกลบหายไป ปลอดภัยปลอดภัยขึ้นมาว่า จะไม่ทำให้เกิดความเสียหาย และเผลอออกไปผิดทาง ชักชวนให้ทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลมีคติเป็นสุข คือไม่แนะนำในเรื่องที่เหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

ดังนั้น ความเป็นกัลยาณมิตรว่า มิใช่เพียงความเป็นเพื่อน หรือมิตรธรรมดา แต่เป็นมิตรหรือเพื่อนที่ดี แนะนำในสิ่งที่ดีงาม และชักชวนกระทำในสิ่งที่มีประโยชน์ไม่ผิดกฎหมายหรือผิดศีลธรรม ในขณะเดียวกัน การที่บุคคลจะมีกัลยาณมิตร หรือที่เรียกว่า “กัลยาณมิตรตา” ความเป็นผู้มีกัลยาณมิตรนั้น ต้องเป็นผู้ที่รู้จักเลือกคบหามิตรที่แนะนำหรือชักชวนเพื่อนให้ทำในสิ่งที่ดีงาม ดังนั้น บุคคลใดที่ได้ชื่อว่ามีกัลยาณมิตรนั้น ย่อมจะมีชีวิตที่ประสบแต่ความเจริญ

ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมนึก ศิริมา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถม ศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก” ผลการวิจัยพบว่า ภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก ใน ๖ งาน คือ งานวิชาการ งานบุคคล งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ งานธุรการ และการเงิน และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า ภารกิจการบริหารงานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีการปฏิบัติ

อยู่ในระดับมาก ส่วนภารกิจการบริหารงานวิชาการ งานอาคารสถานที่ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง^๔

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรีผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ต่อไปนี้

๑. คุณลักษณะผู้บริหาร มีนิสัยดี บุคลิกภาพดี แต่งกายเรียบร้อย และยิ้มแย้มแจ่มใส มีอัธยาศัยไมตรีที่ดี อารมณ์หนักแน่น เป็นแบบอย่างที่ดีและมีคุณธรรม จริยธรรมในการบริหาร

๒. คุณลักษณะผู้บริหาร ควรเป็นผู้นำไม่การเผด็จการ ความเป็นประชาธิปไตยและมีความรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์ปัจจุบัน

๓. คุณลักษณะผู้บริหาร ควรมีแผนพัฒนางานการศึกษาดี อดทนต่อถ้อยคำ พร้อมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และการสร้างเครือข่ายการบริหารการศึกษา ๔.๐

๔. คุณลักษณะผู้บริหาร ควรมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการบริหาร และไม่ชักนำบุคลากรหรือคนอื่นไปในทางที่เสื่อมเสีย ต้องมีศีลธรรมประจำใจ

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เชิงปฏิบัติการ ต่อไปนี้

๑. จากการวิจัยที่ผ่านมา อยู่ในระดับมากทุกด้าน แต่ยังพบปัญหาบางประเด็นที่ผู้นำผู้บริหารควรปฏิบัติ คือ การปฏิบัติตน ผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยความจริงใจ ยุติธรรม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เท่าเทียมกัน

๒. จากการวิจัยที่ผ่านมา อยู่ในระดับมากทุกด้าน แต่ยังพบปัญหาบางประเด็นที่ผู้นำผู้บริหารควรปฏิบัติ คือ เรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา Thailand ๔.๐

^๔ สมนึก ศิริมา, “การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก”, ปริญญาานิพนธ์ ศษ.ม., (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๕).

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

๑. ควรวิจัยเรื่อง การนำนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการ
เรียนรู้บูรณาการกับหลักพุทธธรรม ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

๒. ควรวิจัยเรื่อง ศึกษาภาวะผู้นำทางการศึกษา ๔.๐

๓. ควรวิจัยเรื่อง ศึกษาประสิทธิภาพการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อ
พัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครู ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาระดับเขต

บรรณานุกรม

๑.ภาษาไทย

(ก.) ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาบาลี**. ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. **พระไตรปิฎกภาษาไทย**. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____. **อรรถกถาบาลี**. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____. **พระสูตรและอรรถกถา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

(ข.) ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

กระทรวงศึกษาธิการ. **นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: อุดมการพิมพ์ ๒๕๕๐.

กระทรวงศึกษาธิการ. **นิยามคำศัพท์หลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๓.

กรมวิชาการ.กระทรวงศึกษาธิการ.**หนังสือการจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร:ธรรมสภา, ๒๕๕๒.

คริส อากีริส (Chris Argyris). อ้างใน ภารดี อนันต์นาวิ. **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**. ชลบุรี: บริษัทสำนักพิมพ์มนตรี จำกัด, ๒๕๕๒.

จันทรานี สงวนนาม. **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัทบุ๊คพอยท์ จำกัด, ๒๕๕๑.

ชาคริต อาชวอำรุง. “การวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์. “การพัฒนารูปแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”. **วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. สาขาวิชาพัฒนศึกษา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๕๓.

ดลพัฒน์ ยศธร. “การนำเสนอรูปแบบการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามแนวพุทธศาสตร์”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

ดุษฎี กระพ้อ. “ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในฝัน อำเภอบ้านบึงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑”. **งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา ๒๕๕๖.

เทเลอร์ (Taylor). อ้างใน ภารดี อนันต์นาวิ. **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**. ชลบุรี: บริษัทสำนักพิมพ์มนตรี จำกัด ๒๕๕๒.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ**. (กรุงเทพมหานคร: บิสนิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๒).

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๕๓.

พนัส หันนาคินทร์. **หลักการบริหารโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, ๒๕๕๔.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเอส อาร์.พรินต์ติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑.

พระพรหมคุณาภรณ์. (ป.อ.ปยุตฺโต). **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ: มัชฌิมนิเทศนา/ มัชฌิมาปฎิปปทาหรือกฎธรรมชาติ และคุณค่าสำหรับชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: เป็นมงคลวาระที่ พลโทวสิน อิศรางกูร ณ อยุธยา มีอายุครบ ๘๔ ปี: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

พระมหาบุญมี มัลลวชิโร. **ธรรมใจ**. กรุงเทพมหานคร: ดีเอ็มจี, ๒๕๕๑.

พระธรรมกิตติวงศ์. (ทองดี สุรเตโช). **ภาษาธรรม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เลี้ยงช้าง, ๒๕๔๘.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. **การจัดและการบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐.

เลเทอร์ อ้างใน ธงชัย สันติวงษ์. **องค์การและการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓.

ว. วชิรเมธี. **ครู คือกัลยาณมิตร**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.facebook.com/notes/rina-ketudat-cairns/> [๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๐].

วรญา ทองอุ่น. **มนุษย์สัมพันธ์ในองค์กร**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. ๒๕๕๐.

ศจี อนันต์นพคุณ. **กลวิธีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ**. สงขลา: ชลบุตรกราฟฟิค. ๒๕๔๘.

ศิริพงษ์ เคาภายน. **หลักการบริหารการศึกษา:ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: บัค พอยท์, ๒๕๔๘.

สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อจ อาสภมหาเถร). **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ประยูรวงศ์พรินติ้ง จำกัด, ๒๕๔๖.

สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน). **ธรรมศึกษา**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://mahamakuta.inet.co.th/study/study๖๔/mk๖๔๑๒.html>. [๒๐สิงหาคม ๒๕๖๐].

สุราษฏร์ พรหมจันทร์. **ยุทธวิธีการเรียนการสอนวิชาเทคนิค**. ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๕๐.

สุราษฏร์ พรหมจันทร์. **ยุทธวิธีการเรียนการสอนวิชาเทคนิค**. ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๕๐.

สุมน อมรวิวัฒน์. **การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์: ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๒.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. **ผู้นำ แบบแลกเปลี่ยนและผู้นำ แบบเปลี่ยนสภาพ**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๕๔.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **ภาพอนาคต & กลยุทธ์ เราจะใช้ ICT เพื่อสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนได้อย่างไร**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี, ๒๕๕๓.

สุทธิพร รัตนธรร ทรัพย์ธา. “ศึกษาการพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธในทัศนะของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

สุชาดา วงศ์สืบชาติ “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการเป็นกัลยาณมิตรสำหรับเยาวชน ตามหลักพุทธธรรม”. **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ ๑๓ ฉบับพิเศษ เล่ม ๓ มิถุนายน ๒๕๖๐**.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓**. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค, ๒๕๕๓.

สมปอง เส็งดอนไพร. “การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

สมหวัง วิทยาปัญญาพนธ์. **บริหารด้วยสัปปริสธรรม**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.budmgt.com/budman/bm01/goodman.html>. [๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๐].

สมนึก ศิริมา. “การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก”. **ปริญญาพนธ์ ศษ.ม.**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๕.

สุนน อมรวิวัฒน์. **ทำไมต้องปฏิรูปการเรียนรู้ : ในการปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด ๕ ทฤษฎี**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียร์สแควร์, ๒๕๔๑.

เสนาะ ตียาวี. **หลักการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓.

สิริภพ เหล่าละภะ. **พุทธศาสตร์การเมือง**. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๕.

สมยศ นาวิการ. **การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๔๔.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. **ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๓.

อุทัย ธรรมเตโช. **หลักบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๕๑.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. **หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง)**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์, ๒๕๕๓.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. **หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง)**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์, ๒๕๕๓.

อำนวย เดชชัยศรี. **สื่อการศึกษาพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร : ฟิสิกส์เซ็นเตอร์, ๒๕๔๒.

เฮอร์เบิร์ต เอ. ไชมอน อังโน ภาวิดา ธาราศรีวิสุทธิและวิบูลย์ ไทวณะบุตร. **หลักและทฤษฎีบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒).

(๒) วิทยานิพนธ์

ชรินทร์ หงษ์ทอง. “รูปแบบพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามตัวบ่งชี้มาตรฐานที่ ๑๙ ในทัศนะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพภายนอก”.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๔๘.

ประเสริฐ มาลี. “การปฏิบัติตามหลักกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๓”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. (คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยเทพสตรี, ๒๕๕๖).

พระมหาภูมินทร์ สารทโร (อู่ณอุทรณ์). “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความคิดเห็นในการพัฒนาการเรียนการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๓”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๒).

พระมหาบุญชัย ปภัสสรเมธี (จูแวน). “ศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร”. **ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.**. (การบริหารการศึกษา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ๒๕๕๑).

พระมหาสุธีร์วรินทร์ อินธิแสง. “หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. ๒๕๕๖).

เลี่ยม พลูเยี่ยม. “การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท”. **ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ๒๕๓๒).

(๓) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชุตินา สดเจริญ การบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/547039> [๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๑]

ประทวน มูลหล้า. “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูระดับมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ ๓ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑”. แหล่งที่มา: www.otepec.go.th/files_22.pdf. [๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๐].

พระพุทธศาสนามีทฤษฎีและวิธีการที่เป็นสากล. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.gotoknow.org [๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐].

Apinyakaran.การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ.(ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/208091> [๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๑].

๒.ภาษาอังกฤษ

Good126Carter V . Good. **Dictionary of Education**. and ed. (New York : Mc Graw – Hill Book Comepany. 1973.

Henri Fayol quoted in. Price. Alan. Human Resource Management. In a Business Context. 2 edition. London: Thomson Learning. 2004.

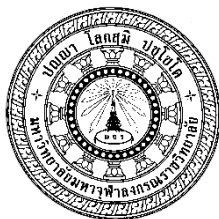
Taro Yamane. อ้างถึง ใน สุทธนุ ศรีไสย์. ๒๕๕๑: ๓๘; อ้างอิงจาก Taro Yamane. 1973.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบสอบถามสำหรับหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC)
- การแปลผลค่า IOC จากแบบสอบถาม
- แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
- แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสอบถามสำหรับหาคำดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC)

เรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับที่ตรงกับระดับการพิจารณาของท่านเกี่ยวกับเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

ซึ่งมีระดับเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- +๑ หมายถึง ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือใช้ได้
- ๐ หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือต้องปรับปรุง
- ๑ หมายถึง ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือต้องตัดทิ้ง

ตัวอย่าง

ข้อ	รายการ	ระดับการพิจารณา			
		+๑	๐	-๑	หมายเหตุ
๐	มีการกล่าวทักทายอย่างสุภาพเป็นกันเอง	✓			

จากตัวอย่าง

ข้อ ๐ ท่านเห็นว่า ท่านมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในการส่งเสริมการรักษา ๕ ในด้านที่ ๑ กระบวนการมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (ร่วมคิด) อยู่ในระดับใช้ได้

พระสมุห์ยุทธนา อนุทโย (กรใหม่)
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

**แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร
สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา**

จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านที่สุดเพียงข้อเดียว โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

- +๑ หมายถึง ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือใช้ได้
- ๐ หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือต้องปรับปรุง
- ๑ หมายถึง ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือต้องตัดทิ้ง

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนทางขวามือ ตามที่เป็นจริงเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาตามหลักกัลยาณมิตร เพียงระดับเดียวในแต่ละข้อ ทุกข้อ

ข้อ	แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี	ระดับการพิจารณา			
		+๑	๐	-๑	หมายเหตุ
	๑. เป็นที่รัก (ปิโย)				
๑	มีการกล่าวทักทายอย่างสนิทสนมเป็นกันเอง				
๒	มีการพูดจาด้วยถ้อยคำอันอ่อนหวาน				
๓	มีความประพฤติอ่อนน้อมถ่อมตน				
๔	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่				
๕	มีหน้าตาที่ยิ้มแย้มแจ่มใส				
๖	มีความสนใจและเอาใจใส่ผู้ร่วมงาน				
๗	มีความเสียสละ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น				
๘	มีการรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว				
๙	มีนิสัยสุชุม รอบคอบ ไม่ยกตนข่มท่าน				
๑๐	มีความเป็นผู้กตัญญูทวาที				
	๒. นำเคารพ (ครุ)				
๑๑	มีการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย และเหมาะสม				

ข้อ	แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี	ระดับการพิจารณา			
		+๑	๐	-๑	หมายเหตุ
๑๒	มีความรู้สึกอบอุ่นใจ ปลอดภัยเมื่ออยู่ใกล้				
๑๓	มีความเป็นตัวของตัวเอง และจรรยาที่เป็นแบบอย่าง				
๑๔	มีบุคลิกภาพดี				
๑๕	มีความกล้าและความสามารถในการตัดสินใจ				
๑๖	มีการให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็น				
๑๗	มีความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง				
๑๘	มีความน่าเคารพ น่าศรัทธา น่าเลื่อมใส				
๑๙	มีความหนักแน่นในเหตุผล ไม่เป็นคนหูเบา				
๒๐	มีความประพฤติที่สมควรแก่สถานะ				
	๓. นายกอง (ภาวนีโย)				
๒๑	มีการพัฒนา ปรับปรุงตัวเองอยู่เสมอ				
๒๒	มีความเอาใจใส่งานที่รับผิดชอบ				
๒๓	มีการปฏิบัติงานด้วยความขยันและตั้งใจ				
๒๔	มีความประพฤติดี ไม่ค่อยมีเรื่องเสื่อมเสีย				
๒๕	มีการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน				
๒๖	มีความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี				
๒๗	มีความสามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคได้ดี				
๒๘	มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น				
๒๙	มีความมุ่งมั่นเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ผู้ร่วมงาน				
๓๐	มีการรู้จักให้อภัยและทำความเข้าใจผู้อื่น				
	๔. รู้จักพูดให้ได้ผล (วตฺตา)				
๓๑	มีการเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผล				
๓๒	มีการพูดปลุกใจให้ศรัทธาที่จะทำงานให้สำเร็จ				
๓๓	มีการรู้จักพูดได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ				
๓๔	มีการกระตุ้นให้ทราบถึงความมุ่งหวังที่จะได้รับ				
๓๕	มีการให้คำปรึกษาที่ดีแก่บุคลากรอย่างเต็มความสามารถ				
๓๖	มีความสามารถชี้แจงให้เข้าใจเหตุและผลได้ดี				

ข้อ	แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี	ระดับการพิจารณา			
		+๑	๐	-๑	หมายเหตุ
๓๗	มีการพูดให้เกิดความสบายใจในการทำงาน				
๓๘	มีการเอาใจใส่สื่อสารกับเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ				
๓๙	มีการให้คำแนะนำ เตือนเรื่องที่ทำไม่ถูกต้อง				
๔๐	มีการกล่าวตักเตือนเมื่อมีผู้ทำความผิด				
	๕. อดทนต่อถ้อยคำ (วจนกฺขโม)				
๔๑	มีการเปิดโอกาสให้ซักถาม เสนอแนวคิดได้				
๔๒	มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน				
๔๓	มีการสร้างกำลังใจให้ตัวเองอยู่เสมอ				
๔๔	มีความพร้อมในการรับฟังคำอธิบายของคนอื่น				
๔๕	มีการปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้เป็นอย่างดี				
๔๖	มีการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง				
๔๗	มีความรู้สึกดีใจเมื่อมีผู้ร่วมงานให้คำแนะนำ				
๔๘	มีความอดทนต่อการฟังคำอธิบายของคนอื่น				
๔๙	มีอารมณ์ไม่ฉุนเฉียว หงุดหงิดเมื่อถูกวิจารณ์				
๕๐	มีความรู้รักสามัคคีในหมู่ผู้ร่วมงานด้วยกัน				
	๖. แกล้งเรื่องล้าลึกได้ (คมภีรณฺจ กถํ กตฺตา)				
๕๑	มีการสร้างวิสัยทัศน์ให้บุคลากรทราบ				
๕๒	มีเทคนิคในการตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาให้กับผู้อื่นได้				
๕๓	มีการเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ชัดเจน เข้าใจง่าย				
๕๔	มีการคิดค้นแนวคิดใหม่ๆ โดยสามารถอธิบายให้เข้าใจและนำมาปฏิบัติกับบุคลากรได้ง่าย				
๕๕	มีวิธีการทำงานช่วยให้ผู้ร่วมงานเข้าใจได้ง่ายโดยการยืดหยุ่นได้ตามเหตุการณ์				
๕๖	มีการแบ่งงานในสถานศึกษาออกเป็นงานย่อยๆ				
๕๗	มีการวิเคราะห์คาดคะเนแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้				
๕๘	มีความสามารถอธิบายเรื่องซับซ้อน ยุ่งยาก ให้สามารถเข้าใจได้โดยง่าย				
๕๙	มีการกำหนดขอบเขตงานในสถานศึกษา				

ข้อ	แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี	ระดับการพิจารณา			
		+๑	๐	-๑	หมายเหตุ
๖๐	มีการวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบทุกครั้งก่อนตัดสินใจสั่งการ				
	๗. ไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล (โน จฏฐาเน นิโยชเย)				
๖๑	มีการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะแก่ผู้ร่วมงาน				
๖๒	มีความเป็นผู้เที่ยงตรง เป็นกลาง โปร่งใส				
๖๓	ไม่แนะนำหรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย				
๖๔	มีความยินดีในการช่วยเหลือผู้อื่น				
๖๕	มีความยึดมั่นในขนบธรรมเนียมที่ดี				
๖๖	มีความเป็นผู้รับผิดชอบต่อการกระทำ				
๖๗	มีการควบคุมวินัยของตัวเองอยู่เสมอ				
๖๘	มีการส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามระเบียบ				
๖๙	มีการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี				
๗๐	มีการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนในวิชาชีพ				

การแปลผลค่า (IOC) จากแบบสอบถาม

คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ คน ที่ได้ประเมินความสอดคล้อง โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนเพื่อหาค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

- +๑ หมายถึง เหมาะสมว่า แบบสอบถามวัดตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา
- ๐ หมายถึง ไม่แน่ใจว่า แบบสอบถามวัดตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา
- ๑ หมายถึง ไม่เหมาะสมว่า แบบสอบถามไม่ได้วัดตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา

แบบสอบถามที่ถือว่ามีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาในระดับดี สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้จะต้องมีค่า IOC เกินกว่า ๐.๕ เป็นต้นไป

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน

(IOC Index of Objective Congruence)

เรื่อง

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี
เกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

- +๑ = แน่ใจ หมายถึง แบบสอบถามสามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน
- ๐ = ไม่แน่ใจ หมายถึง ไม่แน่ใจว่าจะวัดได้
- ๑ = ไม่แนใจ หมายถึง แบบสอบถามไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน					รวม/คน	ผลของ IOC	สรุปผล
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕			
๑.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๑.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน					รวม/คน	ผลของ IOC	สรุปผล
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕			
๑๒.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๓.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๔.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๕.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๖.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๗.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๘.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๙.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๐.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๑.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๒.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน					รวม/คน	ผลของ IOC	สรุปผล
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕			
๒๓.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๔.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๕.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๖.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๗.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๘.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๙.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๐.	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
ค่า IOC ได้ ๑.๐๐ ถือว่า ใช้ได้ ต่ำกว่า ๐.๐๕ ต้องปรับปรุงแก้ไข							๑.๐๐	ใช้ได้

สรุปผลการหา ค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่านตรวจเครื่องมือวิจัย ทุกท่านมีความเห็นว่าแบบสอบถามเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรีให้สอดคล้องกับตัวแปรทั้ง ๗ ด้าน คือ

๑. ปิโย น่ารัก คือ เข้าถึงจิตใจ

๒. ครู นำเคารพ คือ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ

๓. ภาวนีโย นำเจริญใจ คือ มีความรู้จริง

๔. วตตา รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จัดพูดชี้แจงให้เข้าใจ

๕. วจนกฺขโม ทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา

๖. คมภีรณฺจ กถํ กตฺตา คือ กล่าวชี้แจงเรื่องล้าลึก ชับซ้อนให้เข้าใจได้

๗. โน จมฺภูราเน นิโยชเย คือ ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย

โดยที่ ค่า IOC = +๑ คือ แบบสอบถามสามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

ค่า IOC = ๐ คือ ไม่แน่ใจว่าจะวัดได้

ค่า IOC = - ๑ คือ แบบสอบถามไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

โดยใช้วิธีเลือกข้อคำถามของแบบสอบถามที่มีค่ากำหนดทางสถิติที่ ๐.๐๕ ขึ้นไป จากคำถามทั้งหมด ๓๐ ชุด ใช้ได้ ๓๐ ชุด คือ มีข้อคำตอบของแบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน ในการหาค่า (IOC) และได้ค่า IOC มากกว่า ๑.๐๐ ทุกข้อ นั้นหมายความว่าแบบสอบถามสามารถนำไปวัดผลของแบบสอบถามได้อย่างแน่นอน

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง :

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ คือ ๑. เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักกัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ๒. เพื่อศึกษาหลักและวิธีใช้หลักกัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ๓. เพื่อเสนอแนวทางการใช้หลักกัลยาณมิตร ในการบริหารการศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารการศึกษาตามหลักกัลยาณมิตร สำหรับสถานศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี เขต ๑ ต่อไป ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้รับจะดำเนินการแปลผลวิจัยและผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลเหล่านี้เป็นความลับและใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยนี้เท่านั้น ไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด และแบบสอบถามนี้จะมีคุณค่าอย่างยิ่งเมื่อท่านได้ให้คำตอบที่ครบถ้วน โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการใช้หลักกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

ลักษณะและเกณฑ์การให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประเมินค่าของคะแนนมี ๕ ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับ ๕	หมายถึง	มีการปฏิบัติมากที่สุด
ระดับ ๔	หมายถึง	มีการปฏิบัติมาก
ระดับ ๓	หมายถึง	มีการปฏิบัติปานกลาง
ระดับ ๒	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อย
ระดับ ๑	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดีและขออโนโมนาขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

พระสมุห์ยุทธนา อนุกโย (กรใหม่)

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสอบถาม

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความต่อไปนี้ให้สมบูรณ์ตามความเป็นจริง

๑. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

๒. อายุ

☐ ๒๑ - ๓๐ ปี

☐ ๓๑ - ๔๐ ปี

☐ ๔๑ - ๕๐ ปี

☐ ๕๑ ปีขึ้นไป

๓. วุฒิการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

☐ ปริญญาโท

☐ ปริญญาเอก

๔. ตำแหน่ง

☐ เจ้าหน้าที่

☐ ครู

☐ ผู้บริหาร

๕. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

☐ ๑ - ๕ ปี

☐ ๖ - ๑๐ ปี

☐ ๑๑ - ๑๕ ปี

☐ ๑๖ ปีขึ้นไป

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนทางขวามือ ตามที่เป็นจริงเกี่ยวกับการ
บริหารการศึกษาตามหลักกัลยาณมิตร เพียงระดับเดียวในแต่ละข้อ ทุกข้อ

ข้อ	แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี	ระดับการปฏิบัติ				
		๕	๔	๓	๒	๑
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๑. เป็นที่รัก (ปิโย)					
๑	มีการกล่าวทักทายอย่างสนิทสนมเป็นกันเอง					
๒	มีการพูดจาด้วยถ้อยคำอันอ่อนหวาน					
๓	มีความประพุดิอ่อนน้อมถ่อมตน					
๔	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่					
๕	มีหน้าตาที่ยิ้มแย้มแจ่มใส					
๖	มีความสนใจและเอาใจใส่ผู้ร่วมงาน					
๗	มีความเสียสละ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น					
๘	มีการรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว					
๙	มีนิสัยสุชุม รอบคอบ ไม่ยกตนข่มท่าน					
๑๐	มีความเป็นผู้กตัญญูกตเวที					
	๒. นำเคารพ (ครุ)					
๑๑	มีการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย และเหมาะสม					
๑๒	มีความรู้สึกรอบอุ้มใจ ปลอดภัยเมื่ออยู่ใกล้					
๑๓	มีความเป็นตัวเอง และจรรยาที่เป็นแบบอย่าง					
๑๔	มีบุคลิกภาพดี					
๑๕	มีความกล้าและความสามารถในการตัดสินใจ					
๑๖	มีการให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็น					
๑๗	มีความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง					
๑๘	มีความน่าเคารพ น่าศรัทธา น่าเลื่อมใส					
๑๙	มีความหนักแน่นในเหตุผล ไม่เป็นคนหุนเหิน					

ข้อ	แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี	ระดับการปฏิบัติ				
		๕	๔	๓	๒	๑
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๒๐	มีความประพฤติที่สมควรแก่สถานะ					
	๓. นายก้อย (ภาวนีโย)					
๒๑	มีการพัฒนา ปรับปรุงตัวเองอยู่เสมอ					
๒๒	มีความเอาใจใส่งานที่รับผิดชอบ					
๒๓	มีการปฏิบัติงานด้วยความขยันและตั้งใจ					
๒๔	มีความประพฤติดี ไม่ค่อยมีเรื่องเสื่อมเสีย					
๒๕	มีการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน					
๒๖	มีความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี					
๒๗	มีความสามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคได้ดี					
๒๘	มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น					
๒๙	มีความมุ่งมั่นเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ผู้ร่วมงาน					
๓๐	มีการรู้จักให้อภัยและทำความเข้าใจผู้อื่น					
	๔. รู้จักพูดให้ได้ผล (วตตะ)					
๓๑	มีการเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผล					
๓๒	มีการพูดปลุกใจให้คึกคักที่จะทำงานให้สำเร็จ					
๓๓	มีการรู้จักพูดได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ					
๓๔	มีการกระตุ้นให้ทราบถึงความมุ่งหวังที่จะได้รับ					
๓๕	มีการให้คำปรึกษาที่ดีแก่บุคลากรอย่างเต็มความสามารถ					
๓๖	มีความสามารถชี้แจงให้เข้าใจเหตุและผลได้ดี					
๓๗	มีการพูดให้เกิดความสบายใจในการทำงาน					
๓๘	มีการเอาใจใส่สื่อสารกับเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ					
๓๙	มีการให้คำแนะนำ เตือนเรื่องที่ทำไมถูกต้อง					
๔๐	มีการกล่าวตักเตือนเมื่อมีผู้ทำความผิด					
	๕. อดทนต่อถ้อยคำ (วจนกฺขโม)					

ข้อ	แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี	ระดับการปฏิบัติ				
		๕	๔	๓	๒	๑
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๔๑	มีการเปิดโอกาสให้ซักถาม เสนอแนวคิดได้					
๔๒	มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน					
๔๓	มีการสร้างกำลังใจให้ตัวเองอยู่เสมอ					
๔๔	มีความพร้อมในการรับฟังคำอธิบายของคนอื่น					
๔๕	มีการปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้เป็นอย่างดี					
๔๖	มีการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง					
๔๗	มีความรู้สึกดีใจเมื่อมีผู้ร่วมงานให้คำแนะนำ					
๔๘	มีความอดทนต่อการฟังคำอธิบายของคนอื่น					
๔๙	มีอารมณ์ไม่ฉุนเฉียว หงุดหงิดเมื่อถูกวิจารณ์					
๕๐	มีความรู้สึกสามัคคีในหมู่ผู้ร่วมงานด้วยกัน					
	๖. แดงเรื่องล้าลึกได้ (คมกฤษฎา กถ กตตา)					
๕๑	มีการสร้างวิสัยทัศน์ให้บุคลากรทราบ					
๕๒	มีเทคนิคในการตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาให้กับผู้อื่นได้					
๕๓	มีการเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ชัดเจน เข้าใจง่าย					
๕๔	มีการคิดค้นแนวคิดใหม่ๆ โดยสามารถอธิบายให้เข้าใจและนำมาปฏิบัติกับบุคลากรได้ง่าย					
๕๕	มีวิธีการทำงานช่วยให้ผู้ร่วมงานเข้าใจได้ง่ายโดยการยืดหยุ่นได้ตามเหตุการณ์					
๕๖	มีการแบ่งงานในสถานศึกษาออกเป็นงานย่อยๆ					
๕๗	มีการวิเคราะห์คาดคะเนแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้					
๕๘	มีความสามารถอธิบายเรื่องซับซ้อน ยุ่งยาก ให้สามารถเข้าใจได้โดยง่าย					
๕๙	มีการกำหนดขอบเขตงานในสถานศึกษา					
๖๐	มีการวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบทุกครั้งก่อนตัดสินใจสั่งการ					
	๗. ไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล (โน จมฐาเน นิโยชเย)					

ข้อ	แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี	ระดับการปฏิบัติ				
		๕	๔	๓	๒	๑
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๖๑	มีการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะแก่ผู้ร่วมงาน					
๖๒	มีความเป็นผู้เที่ยงตรง เป็นกลาง โปร่งใส					
๖๓	ไม่แนะนำหรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย					
๖๔	มีความยินดีในการช่วยเหลือผู้อื่น					
๖๕	มีความยึดมั่นในขนบธรรมเนียมที่ดี					
๖๖	มีความเป็นผู้รับผิดชอบต่อการกระทำ					
๖๗	มีการควบคุมวินัยของตัวเองอยู่เสมอ					
๖๘	มีการส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามระเบียบ					
๖๙	มีการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี					
๗๐	มีการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนในวิชาชีพ					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะ
กัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง : กรุณาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ตามประสบการณ์ของท่าน

๑. ด้านเป็นที่รัก

ปัญหา/อุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

๒. ด้านนำเคารพ

ปัญหา/อุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

๓. ด้านน่ายกย่อง

ปัญหา/อุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

๔. ด้านรู้จักพูดให้ได้ผล

ปัญหา/อุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

๕. ด้านอดทนต่อถ้อยคำ

ปัญหา/อุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

๖. ด้านแถลงเรื่องล้าลึกได้

ปัญหา/อุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

๗. ด้านไม่ชักนำในเรื่องเหลวไหล

ปัญหา/อุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

ขออนุโมทนาขอบคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร
สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ-นามสกุล

วุฒิการศึกษา

ตำแหน่ง

วัน/เดือน/ปี ที่ให้สัมภาษณ์

สถานที่สัมภาษณ์

ส่วนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรีตามประเด็นข้อสัมภาษณ์ต่อไปนี้

-๑. ปิโย น่ารัก คือ เข้าถึงจิตใจ การเป็นผู้นำด้านการบริหาร จะต้องยึดหลักกัลยาณมิตรธรรมในการปฏิบัติตนให้เข้าถึงจิตใจของผู้ใต้บังคับบัญชา ท่านมีเทคนิควิธีการปฏิบัติอย่างไร ให้สอดคล้องกับหลักคำว่า “ปิโย น่ารัก”

๒. ครู นำเคารพ คือ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ การเป็นผู้นำด้านการบริหารนั้น ต้องยึดหลักกัลยาณมิตรธรรมในการประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับฐานะผู้นำการบริหาร ท่านมีเทคนิคการปฏิบัติตนแบบใด ให้สอดคล้องกับหลักคำว่า “ครู นำเคารพ”

๓. ภาวนีโย นำเจริญใจ คือ มีความรู้จริง ผู้นำด้านการบริหาร ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม คือ ความมีกัลยาณธรรม มีความน่าเจริญใจหรือมีความรู้ความเข้าใจในการวางแผนและกำหนดทิศทางการดำเนินงานอย่างชัดเจนนั้น ท่านมีกระบวนการวางแผนและกำหนดทิศทางการนำองค์กรไปสู่ความเจริญอย่าง จึงสอดคล้องกับหลักคำว่า “ภาวนีโย นำเจริญใจ”

๔. วตตา รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จักพูดชี้แจงให้เข้าใจ ผู้นำด้านการบริหาร ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม คือ รู้จักพูดชี้แจงให้เข้าใจ ในฐานะที่ท่านผู้นำองค์กรนี้ ท่านวิธีการพูดสร้างใจอย่างไร กับบุคลากรและผู้มาขอคำปรึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แก่ผู้มาขอคำปรึกษา

๕. วจนกฺขโม ทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ผู้นำด้านการบริหาร ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม คือ ต้องทนต่อถ้อยคำและพร้อมที่จะรับฟังของทุกคนที่ดำเนินในบางอย่าง ท่านมีวิธีการปฏิบัติตน ให้สอดคล้องคำว่า “วจนกฺขโม ทนต่อถ้อยคำ” อย่างไร

๖.คมภีรณจ กถ์ กตตะ คือ ชี้แจงเรื่องล้าลึก ชับซ้อนให้เข้าใจได้ การชี้แจงเรื่องที่ซับซ้อนหรือล้าลึกของเรื่องที่ชี้แจง ในฐานะที่ท่านเป็นผู้นำองค์กร ท่านมีแนวทางการชี้แจงแบบใด ให้ผู้เข้ารับฟังคำชี้แจงในคำชี้แจงนั้น

.....

๗. โน จฐฐาเน นิโยชเย คือ ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย ผู้นำองค์กรต่างๆ ทุกองค์ต้องไม่ชักนำบุคลากรในองค์กร หรือประชาชนทั่วไป ไปในทางที่เสื่อมเสียแก่ตนเองและบุคคลอื่น ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติตรงนี้อย่างไร

.....

ขออนุโมทนาขอบคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและหนังสือเชิญ

- รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย
- รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์
- หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและหนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เพื่อการวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย

ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย จำนวน ๕ ท่าน ดังนี้

๑. ดร.เกษม แสงนนท์ ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒.รศ.ดร.อินตา ศิริวรรณ อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. รศ.ดร.อำนาจ เดชชัยศรี อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

๔. รศ.ดร.วิชุดา หุ่นวิไล อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

๕. ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชวินิต นนทบุรี

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์จำนวน ๕ รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

๑. นางสาวพัชรา เหมพิจิตร	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโชติการาม
๒. นางอุไรวรรณ จิตรังสี	ครูชำนาญการพิเศษ/ รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนพุฒิ
ปรางค์ปราโมทย์
๓. นางพิชญา รัตนวิจิตร	ครูชำนาญการพิเศษ/ รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทาง
หลวงโพธิ์ทอง
๔. นายอนุกุล ลัดลอด	ครู/รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบางระโง
๕. นางสาวรัตนา ทองศรีสุข	ครู/รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเชิงกระบือ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว.๒๒๑๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๕ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
เรียน รศ.ดร.อำนาจ เดชชัยศรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระสมุห์ยุทธนา ฉายา อนุทโย นามสกุล กรใหม่ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๑๒
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัด
นนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
ประกอบด้วย

๑. รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย ประธานกรรมการ
๒. ดร.พีรวัฒน์ ชัยสุข กรรมการ

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงพัฒนา
เครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(รศ.ดร.อำนาจ เดชชัยศรี)

วันที่ 15 ตุลาคม ๒๕๖1

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว.๒๒๑๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๕ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
เรียน รศ.ดร.วิชุดา หุ่นวิไล
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระสมุห์ยุทธนา ฉายา อนุทโย นามสกุล กรใหม่ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๑๒
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัด
นนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
ประกอบด้วย

๑. รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย ประธานกรรมการ
๒. ดร.พีรวัฒน์ ชัยสุข กรรมการ

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงพัฒนา
เครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(รศ.ดร.วิชุดา หุ่นวิไล)
วันที่ ๗.๑.๒๕๖๑

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว.๒๒๑๗

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๕ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
เรียน ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระสมุห์ยุทธนา ฉายา อนุโย นามสกุล กรใหม่ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๑๒
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัด
นนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
ประกอบด้วย

๑. รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย	ประธานกรรมการ
๒. ดร.พีรวัฒน์ ชัยสุข	กรรมการ

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขออนุมัติให้ท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงพัฒนา
เครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้นงานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนันท)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ)

วันที่ ๑๑.๑๐.๖๑

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร./๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ /ว.๒๑๖๘ วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติโครงการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.เกษม แสงนนท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระสมุห์ยุทธนา ฉายา อนุทโย นามสกุล กรใหม่ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๑๒
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัด
นนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
ประกอบด้วย

๑. รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย ประธานกรรมการ

๒. ดร.พีรวัฒน์ ชัยสุข กรรมการ

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขออนุมัติ
ให้ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการนำไป
ปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(ดร.เกษม แสงนนท์)

วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๑

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร./๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ /ว.๒๑๖๘ วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติโครงการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน รศ.ดร.อินตา ศิริวรรณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระสมัญญานา ฉายา อนุทโย นามสกุล กรใหม่ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๑๒
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัด
นนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
ประกอบด้วย

๑. รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย ประธานกรรมการ

๒. ดร.พีรวัฒน์ ชัยสุข กรรมการ

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขออนุมัติโครงการ
ให้ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการนำไป
ปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ดร.เอกม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(รศ.ดร.อินตา ศิริวรรณ)

วันที่ ๕ ต.ค. ๖๑

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/๕๗๑.๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนกน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย พระสมุห์ยุทธนา ฉายา อนุทโย นามสกุล กรใหม่ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๑๒
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัด
นนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากผู้บริหารและครู
เพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์เป็นอย่างดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

วันทกม

๑๗/๑๒/๖๑

ผู้อำนวยการโรงเรียน (๒๖๖๑๓๖)

หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างอิงถึงผลการเก็บรวบรวมข้อมูลทดลองวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามรับรอง

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว.๒๙๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th

๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
 เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดประดู่
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระสมุห์ยุทธนา ฉายา อนุทโย นามสกุล กรใหม่ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๑๒
 นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
 เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัด
 นนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยจากผู้บริหารและครูเพื่อ
 ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียน
 ประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร
 การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์
 เป็นอย่างดีและขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

อ.จุฑา ใจสมุทร

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว.๒๕๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
 เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทางหลวงโพธิ์ทอง
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

โรงเรียนวัดทางหลวงโพธิ์ทอง
เลขที่รับ 1049
วันที่ 21 ธ.ค. 2561
เวลา

ด้วย พระสมุห์ยุทธนา ฉายา อนุทโย นามสกุล กรใหม่ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๑๒
 นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
 เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัด
 นนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยจากผู้บริหารและครูเพื่อ
 ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียน
 ประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร
 การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์
 เป็นอย่างดีและขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทางหลวงโพธิ์ทอง
 พระสันตฐนา ขออัญญาสัมภาษณ์
 เพื่อการวิจัย ราชภัฏ.เอื้อจล.จังหวัดนนทบุรี

ลงชื่อ.....
 2.1 ธ.ค. 2561

☒ ทราบ
☐ อนุมัติตามเสนอขอ
☒ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้
หม่อมเจ้าจักร
-อนุภาคนิกัมโพธิ์
 ลงชื่อ.....
 2.1 ธ.ค. 2561

หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างอิงถึงผลการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามรับรอง

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว.๒๙๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรุ่งน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th

๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

โรงเรียนวัดพุทธปรางค์ปราโมทย์

เลขที่รับ ๗๕

วันที่ ๒๑ พ.ค. ๖๒

เวลา

อ.ก. ☒น.ก. ☐ง.ป. ☐น.ท. ☐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระสมุห์ยุทธนา ฉายา อนุทโย นามสกุล กรใหม่ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๑๒
 นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
 เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัด
 นนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยจากผู้บริหารและครูเพื่อ
 ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียน
 ประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร
 การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์
 เป็นอย่างดีและขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ผอ. ร.ร.

ขอแสดงความนับถือ

พระเชษฐาสุเมธ ฐาตมฺหาโร

ขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก

อธิการบดีโรงเรียนวัดพุทธปรางค์ปราโมทย์

(ดร.เกษม แสงนนท์)

วันที่ ๕

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

๒๑ พ.ค. ๖๒

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

-ทพ

-รองอธิการบดี มห.จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑๗/๑๒/๖๕

๒๑/๑๒/๖๑

รับทราบ

๑. ๗.๕

หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างอิงถึงผลการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามรับรอง

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว.๒๙๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
 เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโชติการาม
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

โรงเรียนวัดโชติการาม
เลขรับ ๐๑๐
วันที่ ๐๓ มี.ค. ๒๕๖๒
เวลา

ด้วย พระสมุห์ยุทธนา ฉายา อนุทโย นามสกุล กรใหม่ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๑๒
 นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
 เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัด
 นนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยจากผู้บริหารและครูเพื่อ
 ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียน
 ประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร
 การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์
 เป็นอย่างดีและขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ทราบ ๐๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

ตอบตามเพื่อทำการวิจัยต่อไป

(นางศันตรา เนมมีบุตร)

3 มกราคม 2562

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว.๒๙๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

๙. วิทยาลัย โข (กรม)

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบางระโง (ภิรมย์ศิริ)
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

๙๔๕ ๒๕๖๒
๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

ด้วย พระสมุห์ยุทธนา ฉายา อนุทโย นามสกุล กรใหม่ รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๑๒๐
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัด
นนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยจากผู้บริหารและครูเพื่อ
ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะกัลยาณมิตร สำหรับผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์
เป็นอย่างดีและขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

- ๓๓๓.

๒๑.๑๖.๒๕๖๑

ภาคผนวก ค

ผู้ทรงคุณวุฒิ

-ภาพการสัมภาษณ์

ภาพการสัมภาษณ์
ภาพการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๕ คน

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	: พระสมุห์ยุทธนา อนุทโย (กรใหม่)
ว/ด/ป เกิด	: วันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๓
ภูมิลำเนา	: ๒๓๗ หมู่ที่ ๑๐ บ้านป่าตัน ตำบลเหมืองจี้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
การศึกษา	: พ.ศ. ๒๕๒๕ ประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนชุมชนบ้าน เหมืองจี้ ตำบลเหมืองจี้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พ.ศ. ๒๕๕๖ ปบส. รุ่น ๑๐ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม พ.ศ. ๒๕๕๙ พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม พ.ศ. ๒๕๕๙ นักระรรมเอก พ.ศ. ๒๕๕๙ ประโยค ๑-๒
อุปสมบท	: วันที่ ๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ณ พัทธสีมาวัดโชติการาม ตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ปีที่เข้าศึกษา	: ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๐
ปีที่สำเร็จการศึกษา	: ๒๕๖๒
ที่อยู่ปัจจุบัน	: วัดโชติการาม (สามจีน) ตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี รหัสไปรษณีย์ ๑๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๘๐-๐๒๐-๙๙๔๔